

การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์
สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

อภิญญา ปาละวงศ์

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์
สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยาน
ประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย"

ของ อภิญญา ปาละวงศ์

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย เทพกรณ์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร.ไกล่รุ่ง พรอนันต์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ดร.ศิริกาญจน์ จันทร์สมบัติ)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ดร.เจษฎา โพธิ์จันทร์)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรรองกาญจน์ ชูทิพย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
ผู้วิจัย	อภิญญา ปาละวงศ์
ประธานที่ปรึกษา	ดร.ไกล่รุ่ง พรอนันต์
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ วท.ม. โลกทัศน์และโซ่อุปทาน, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2565
คำสำคัญ	การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, การจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยว, ตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน

บทคัดย่อ

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเป็นจุดท่องเที่ยวสำคัญอีกทั้งยังเป็นศูนย์รวมนักท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย ซึ่งในบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมีร้านนวดและสปาไทยซึ่งเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวแบบผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ แต่ปัจจุบันยังขาดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และขาดการดำเนินการรับรู้ของบุคคลภายนอก ดังนั้นงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3) เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งรวบรวมข้อมูลระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วยแบบสอบถาม และประยุกต์ใช้แบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทาน (SCOR Model) ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีเกณฑ์ความพึงพอใจในภาพรวมองค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 3.62 และ 0.807 แต่ในด้านการไหลเวียนทางข้อมูลข่าวสาร (Information Flow) ก่อนการเดินทางภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 3.28 และ 0.859 ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการรวบรวมแบบสอบถามสามารถนำมาประกอบการปรับปรุงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยผลการวิเคราะห์จาก SCOR Model พบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เกี่ยวข้องแก่นักท่องเที่ยว และควรมีการลดขั้นตอนการจองแพคเกจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว

Title	A STUDY ON WELLNESS TOURISM SUPPLY CHAIN MANAGEMENT OF SUKHOTHAI HISTORICAL PARK , SUKHOTHAI PROVINCE
Author	Apinya Palawong
Advisor	Klairung Ponanan, Ph.D.
Academic Paper	M.S. Thesis in Logistics and Supply Chain - (Type A 2), Naresuan University, 2022
Keywords	Wellness Tourism, Tourism Supply Chain Management, SCOR Model

ABSTRACT

Sukhothai Historical Park is an important tourist destination and a center for tourists in Sukhothai Province. In addition, there are many Thai massage and spa around Sukhothai Historical Park, that can attract tourists. The Sukhothai Historical Park area can have the potential to develop a blended form of tourism that combines historical and wellness tourism. However, there is a lack of promotion for wellness tourism and a lack of awareness among external individuals currently. Therefore, the aims of this research are: 1) To study the wellness tourism supply chain; 2) To examine the satisfaction of tourists towards the components of wellness tourism management; and 3) To propose suggestions for promoting wellness tourism. In-depth interview data from relevant stakeholders and gathering tourist satisfaction data through questionnaires have been employed in this study. Then the Supply Chain Operations Reference Model (SCOR model) is applied as a framework for the analysis and implementation of the wellness tourism supply chain of the Sukhothai Historical Park. The results show that overall of the components of wellness tourism management from tourists equate to high satisfaction (mean = 3.62, SD = 0.807). However, information flow in terms of before travel, the average satisfaction level is moderate (mean = 3.28, SD = 0.859). The in-depth interview data and questionnaire can be used to improve the wellness tourism supply chain in the Sukhothai Historical

Park area. The SCOR Model can present suggestions for the tourism supply chain. Firstly, public relations of the wellness tourism activities for tourists. Secondly, improving the process of booking wellness tourism packages to enhance convenience for tourists.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้ดำเนินการวิทยานิพนธ์ขอขอบพระคุณความกรุณา และความอนุเคราะห์จาก ดร.โกศลรุ่ง พรอนันต์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ความรู้ ความเข้าใจ ที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ ความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ตลอดช่วงการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งขอขอบคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ซึ่งเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่อง จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูล ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์และช่วยอำนวยความสะดวกให้การสัมภาษณ์ข้อมูลผ่านไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา เป็นผู้ให้กำเนิด และครอบครัวของผู้ทำวิทยานิพนธ์ ที่ได้อบรม เลี้ยงดู ให้ความรัก ความเมตตา ตลอดจนสนับสนุนให้การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้า ต่อไป ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

อภิญญา ปาละวงค์

สารบัญ

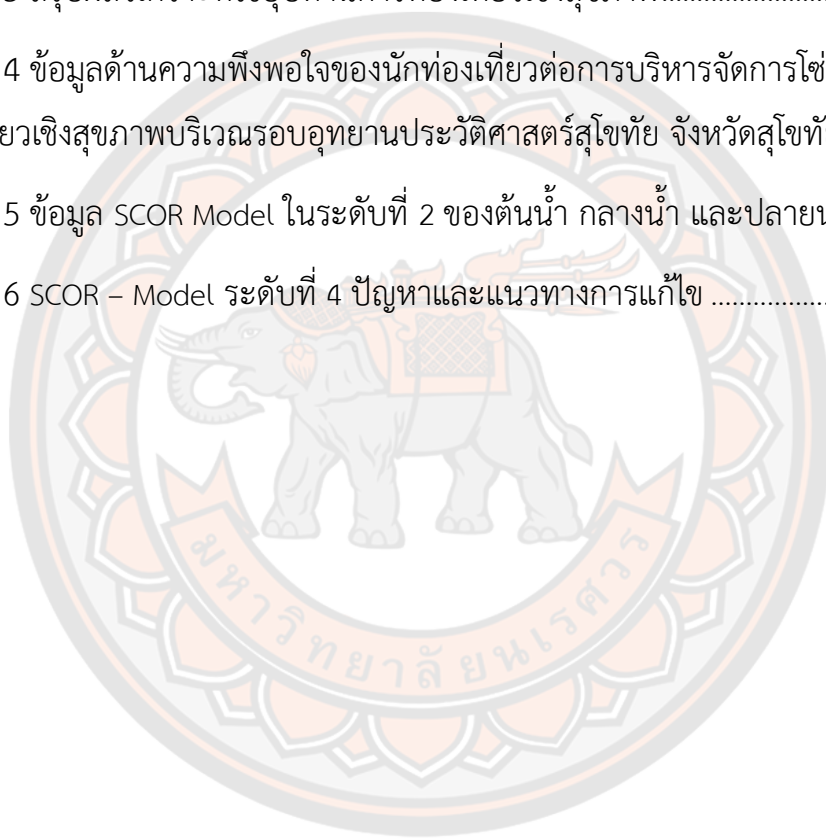
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
ประกาศคุณูปการ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญ.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	2
ขอบเขตของงานวิจัย.....	3
1. ขอบเขตเชิงพื้นที่.....	3
2. ขอบเขตเชิงเนื้อหา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย.....	7
การท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย.....	8
1. สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสุโขทัย.....	10

2. สถานการณ์การท่องเที่ยวสุโขทัย.....	11
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. การท่องเที่ยว.....	12
2. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ.....	22
3. การจัดโซ่อุปทานการท่องเที่ยว.....	25
4. ความพึงพอใจ.....	29
5. การสัมภาษณ์เชิงลึก.....	31
6. แบบสอบถาม.....	33
7. ตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน (Supply Chain Operations : SCOR Model)	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	48
ขั้นตอนวิธีการดำเนินงานวิจัย.....	50
1. ศึกษาและทบทวนข้อมูล.....	50
2. สร้างแบบสอบถาม.....	50
3. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	51
4. สํารวจและรวบรวมข้อมูล.....	51
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
6. เสนอแนะแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัด สุโขทัย.....	54
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	55

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยในปัจจุบัน.....	55
1. ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	55
2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว.....	62
โซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	71
แนวทางการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย.....	74
1. การดำเนินการจัดการโซ่อุปทานตามแนวคิด SCOR-Model ระดับที่ 1	74
2. การดำเนินการจัดการโซ่อุปทานตามแนวคิด SCOR-Model ระดับที่ 2	76
3. การดำเนินการจัดการโซ่อุปทานตามแนวคิด SCOR-Model ระดับที่ 3	81
4. การดำเนินการจัดการโซ่อุปทานตามแนวคิด SCOR – Model ระดับที่ 4 ปัญหาและแนวทางการแก้ไข.....	88
บทที่ 5 บทสรุป.....	92
สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	92
ข้อเสนอแนะ	93
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	106
ประวัติผู้วิจัย	127

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย	10
ตาราง 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
ตาราง 3 สรุปผลวิเคราะห์ใส่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	60
ตาราง 4 ข้อมูลด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการใส่อุปทาน ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย.....	68
ตาราง 5 ข้อมูล SCOR Model ในระดับที่ 2 ของต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ	79
ตาราง 6 SCOR – Model ระดับที่ 4 ปัญหาและแนวทางการแก้ไข	88

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แผนที่อุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดสุโขทัย.....	3
ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
ภาพ 3 ภาพรวมสถานการณ์การท่องเที่ยวตลาดในประเทศ.....	8
ภาพ 4 แผนที่จังหวัดสุโขทัย.....	9
ภาพ 5 สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยปี 2562 - 2564.....	12
ภาพ 6 ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว.....	27
ภาพ 7 แบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทาน SCOR Model.....	39
ภาพ 8 ขั้นตอนวิธีการดำเนินงานวิจัย.....	49
ภาพ 9 การสัมภาษณ์หัวหน้าสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย.....	57
ภาพ 10 การสัมภาษณ์ผู้ให้บริการร้านนวด บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย.....	58
ภาพ 11 การสัมภาษณ์ผู้ให้บริการด้านที่พัก บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย.....	59
ภาพ 12 สัดส่วนเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	62
ภาพ 13 สัดส่วนอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	63
ภาพ 14 สัดส่วนรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	64
ภาพ 15 สัดส่วนอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	64
ภาพ 16 วัตถุประสงค์หลักของผู้ตอบแบบสอบถามในการเดินทางท่องเที่ยว.....	65
ภาพ 17 สัดส่วนผู้ร่วมเดินทางผู้ตอบแบบสอบถาม.....	66

ภาพ 18 ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง.....	66
ภาพ 19 สัดส่วนช่วงเวลาที่มักเดินทางท่องเที่ยว.....	67
ภาพ 20 ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวรวมทั้งที่พักเฉลี่ยต่อครั้ง	68
ภาพ 21 โซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	72
ภาพ 22 แบบจำลอง SCOR Model ในระดับที่ 1.....	75
ภาพ 23 แบบจำลอง SCOR Model ในระดับที่ 2 ต้นน้ำ.....	76
ภาพ 24 แบบจำลอง SCOR Model ในระดับที่ 2 กลางน้ำ.....	77
ภาพ 25 แบบจำลอง SCOR Model ในระดับที่ 2 ปลายน้ำ.....	78
ภาพ 26 แบบจำลอง SCOR Model S1-Source Stocked Product ในระดับที่ 3 ต้นน้ำ.....	82
ภาพ 27 แบบจำลอง SCOR Model M1-Make to Stock ในระดับที่ 3 ต้นน้ำ.....	82
ภาพ 28 แบบจำลอง SCOR Model D1-Deliver Stock Product ในระดับที่ 3 ต้นน้ำ.....	83
ภาพ 29 แบบจำลอง SCOR Model S2-Source Stocked Product ในระดับที่ 3 กลางน้ำ.....	84
ภาพ 30 แบบจำลอง SCOR Model M2-Make to Stock ในระดับที่ 3 กลางน้ำ.....	84
ภาพ 31 แบบจำลอง SCOR Model D2-Deliver Stock Product ในระดับที่ 3 กลางน้ำ.....	85
ภาพ 32 แบบจำลอง SCOR Model S3-Source Stocked Product ในระดับที่ 3 ปลายน้ำ.....	86
ภาพ 33 แบบจำลอง SCOR Model M3-Make to Stock ในระดับที่ 3 ปลายน้ำ.....	86
ภาพ 34 แบบจำลอง SCOR Model D3-Deliver Stock Product ในระดับที่ 3 ปลายน้ำ	87
ภาพ 35 การจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย.....	91

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 (Covid-19) ที่ผ่านมา ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงและเกิดการผันผวนตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติลดลง อันเนื่องมาจากมาตรการปิดประเทศ (Lock Down) ซึ่งปิดกั้นการเดินทางทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 ซึ่งในช่วงปลายปี 2564 สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 เริ่มคลี่คลาย ภาครัฐมีมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศ ส่งผลให้ในครึ่งแรกของปี 2565 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย มีจำนวนประมาณ 93 ล้านคน หรือ 40% ของช่วงก่อนโควิด 19 ขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติ กลับมาอยู่ที่ประมาณ 2 ล้านคน หรือราว 5% ของช่วงก่อนโควิด 19 อย่างไรก็ตามหากแต่การฟื้นตัวนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้น แต่เห็นได้ชัดเจนถึงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จึงส่งผลให้ธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทยต้องมีการปรับตัวมากเพิ่มมากยิ่งขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565)

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดที่อยู่ภายใต้โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง 55 จังหวัดใน 5 ภูมิภาคของประเทศไทย โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มุ่งหวังจะเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและยกระดับฐานรากให้มีความเข้มแข็งจากการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562) ซึ่งจังหวัดสุโขทัยเป็นหนึ่งในเมืองรองที่ได้เปรียบด้านศักยภาพ เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ได้รับความสนใจ เช่น อุทยานแห่งชาติรามคำแหง (เขาหลวง) บ้านนาต้นจัน เป็นต้น (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย, 2563) โดยก่อนหน้านี้จังหวัดสุโขทัยเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในจังหวัดที่ได้รับการผลักดันจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองดังกล่าว แต่รายได้จากการท่องเที่ยวยังมีแนวโน้มสูงขึ้นไม่มากนัก และยังเป็นรองจากจังหวัดที่เป็นหัวเมืองหรือเมืองหลักในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 อาจเนื่องมาจากความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยวยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจและยังไม่สามารถเพิ่มอัตราการใช้จ่ายให้แก่นักท่องเที่ยวได้มากนัก ทั้งนี้กรมการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย จึงมีแผนในการผลักดันการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวหันมาสนใจการท่องเที่ยวเมืองรองจังหวัดสุโขทัยมากยิ่งขึ้น (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) โดยมุ่งเน้นไปที่การผสมผสานรูปแบบการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น การรวมการ

ท่องเที่ยวและการดูแลสุขภาพเข้าด้วยกัน ซึ่งเรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ” และจากข้อมูลกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่าในปี 2556 ประเทศไทยมีขนาดตลาดท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใหญ่ที่สุดเป็น 20 อันดับแรกของโลก ซึ่งการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวนี้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวค่อนข้างมากทำให้ยังมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

ประกอบกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยที่เป็นที่ยอมรับจากทั่วโลก ได้แก่ การนวดแผนไทยและสปาไทย ซึ่งอาจช่วยกระตุ้นรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้กับผู้ที่สนใจได้ ซึ่งจังหวัดสุโขทัยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย หากแต่อยู่ในจังหวัดสุโขทัยนั้นยังขาดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ขาดการดำเนินการในการนำไปสู่การรับรู้ของบุคคลภายนอก การปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย การเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ยังขาดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่น่าสนใจและต่อเนื่อง ทำให้จังหวัดสุโขทัยไม่อยู่ในความสนใจของตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่จะสามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชน ดังนั้นการศึกษาการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) จังหวัดสุโขทัย จึงมีความจำเป็นสำหรับการเตรียมความพร้อมและเป็นทางเลือกในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย โดยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพดังกล่าวจะช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง รวมถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและพฤติกรรมท่องเที่ยวที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไป ซึ่งจะสามารถช่วยเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยได้อย่างยั่งยืนต่อไป (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
3. เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตเชิงพื้นที่

การศึกษางานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดสุโขทัย โดยศึกษาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ได้แก่ ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับนวดและที่พัก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ร้านนวดแผนไทย ร้านสปาที่พัก บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เนื่องจากบริเวณนี้ เป็นจุดศูนย์รวมนักท่องเที่ยว อีกทั้งบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยประกอบไปด้วยสถานประกอบการเชิงสุขภาพ

ภาพ 1 แผนที่อุทยานประวัติศาสตร์จังหวัดสุโขทัย

ที่มา: sawadee.co.th, 2558

2. ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโซ่อุปทาน เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ดังนี้

- ต้นน้ำ (ด้านแหล่งผลิต) ได้แก่ 1) ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 2) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองจังหวัดสุโขทัย
- กลางน้ำ (ด้านการให้บริการ) ได้แก่ 1) ร้านนวดแผนไทยและสปาไทย 2) ที่พัก
- ปลายน้ำ (ผู้ใช้บริการ) ได้แก่ นักท่องเที่ยว

การเก็บข้อมูลจากทั้งภาครัฐและผู้ประกอบการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยเก็บข้อมูลในบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

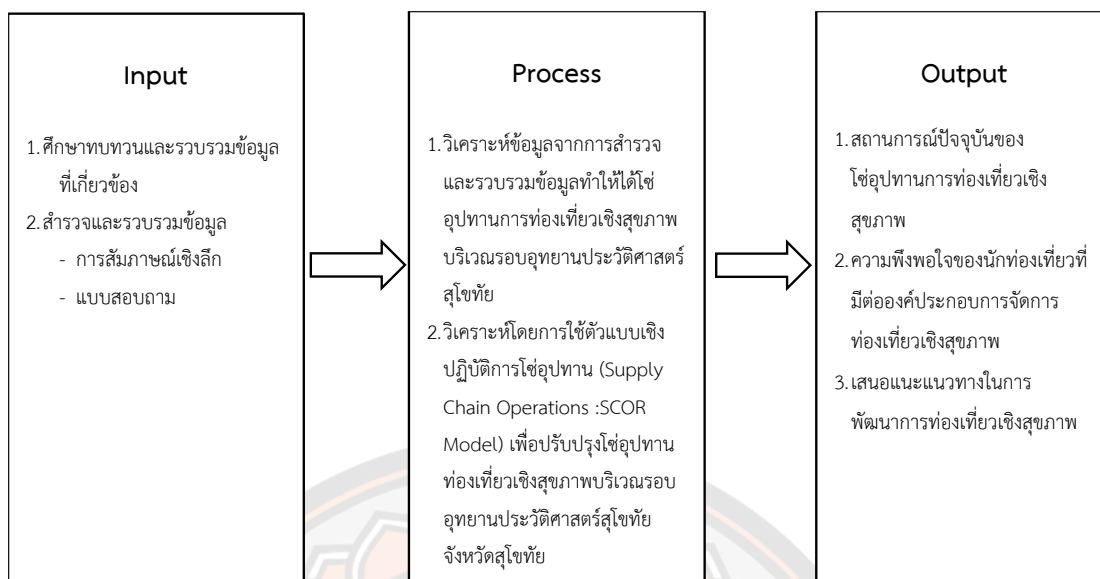
นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 400 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสถานการณ์ปัจจุบันของโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ของอุทยานประวัติศาสตร์ จังหวัดสุโขทัย ทำให้ทราบถึงแนวโน้ม โอกาส รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
2. ทราบถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สามารถนำความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวมาใช้ประกอบการหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยได้
3. สามารถเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) Input 2) Process 3) Output โดยกำหนดขึ้นมาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัย โดยแสดงภาพ 2

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism)

การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต ชุมชน และพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งจะแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยว เพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การรับคำปรึกษาด้านสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างถูกวิธี การนวด อบ ประคบสมุนไพร การฝึกสมาธิ ตลอดจนการตรวจร่างกาย การรักษาพยาบาลและอื่น ๆ โดยทั้งนี้จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกต่อการส่งเสริมและรักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพคือการท่องเที่ยวที่สามารถช่วยให้เพิ่มพูนพลังกำลังให้สมบูรณ์แข็งแรง ปรับสภาพจิตใจและร่างกายให้สมดุล (นันทพรรณ พูลอ่ำ, 2560)

2. กิจกรรมนวดเพื่อสุขภาพ

การประกอบกิจกรรมนวดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ความเมื่อยล้า ความเครียดด้วยวิธีการกด การคลึง การบีบ การตัด การดึง การประคบ การอบ หรือโดยวิธีการอื่นใด ตามศาสตร์และศิลปะของการนวดเพื่อสุขภาพ ทั้งนี้ต้องไม่มีสถานที่อาบน้ำโดยมีผู้ให้บริการ

3. กิจกรรมสปาเพื่อสุขภาพ

การประกอบกิจการที่ให้การดูแลและเสริมสร้างสุขภาพ โดยบริการหลักที่จัดไว้ประกอบด้วย การนวดเพื่อสุขภาพและการใช้น้ำเพื่อสุขภาพโดยอาจมีบริการเสริมประกอบด้วย เช่น การอบเพื่อสุขภาพ โยคะและทำสมาธิ การใช้สมุนไพรหรือผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

4. ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply Chain)

โซ่อุปทานการท่องเที่ยวมีความใกล้เคียงกับความหมายของช่องทางการจัดจำหน่าย (Distribution Channel) ซึ่งมุ่งเน้นเรื่องการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการและการตลาดในโซ่อุปทาน (Song, 2012) นอกจากนี้ยังมีความหมายคล้ายคลึงกับห่วงโซ่คุณค่าท่องเที่ยว (Tourism Value Chain) (Kaukal, et al., 2000) ซึ่งประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือผู้ส่งมอบวัตถุดิบและบริการ (Tourism Supplier) บริษัทนำเที่ยว (Tour Operator) บริษัทตัวแทนท่องเที่ยว (Travel Agent) และนักท่องเที่ยว (Tourist) ที่เป็นผู้มีบทบาทหลักคอยทำหน้าที่เชื่อมโยงประสานกันภายในโซ่อุปทานหนึ่ง ๆ ทั้งในแนวดิ่ง (Vertical) และในแนวราบ (Horizontal) ตั้งแต่ต้นน้ำ (Upstream) จนถึงปลายน้ำ (Downstream) อย่างไรก็ตามเนื่องจากเครือข่ายการท่องเที่ยวไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแต่ภายในแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น จึงมีการพัฒนาภาพรวมของห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว โดยมีนักท่องเที่ยวเป็นจุดเริ่มต้นของกรอบตั้งแต่การจองบริการการท่องเที่ยวต่าง ๆ ก่อนเดินทาง การรับบริการ ช่วงระหว่างการเดินทางและบริการหลังการเดินทางด้วย (กรวรรณ สังขกร, 2558)

5. พฤติกรรมนักท่องเที่ยว

เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวโดยการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรับรู้หรือไม่ก็ตาม และบุคคลอื่นสามารถสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม ก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behaviour) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behaviour) โดยพฤติกรรมภายในเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่ (ชวัลนุช อุทยาน, 2553)

6. ตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน

ตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน (Supply Chain Operations : SCOR Model) คือแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานภายในโซ่อุปทาน ที่อธิบายถึงลักษณะและแสดงให้เห็นกิจกรรมทางธุรกิจภายในโซ่อุปทานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า โดยมีการกำหนดกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันโดยมีโครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการจะประกอบไปด้วย 6 กระบวนการ คือ 1) Plan 2) Source 3) Make 4) Delivery 5) Return และ 6) Enable (ธนากรที่เอ็มบีธนชาติ, 2565)

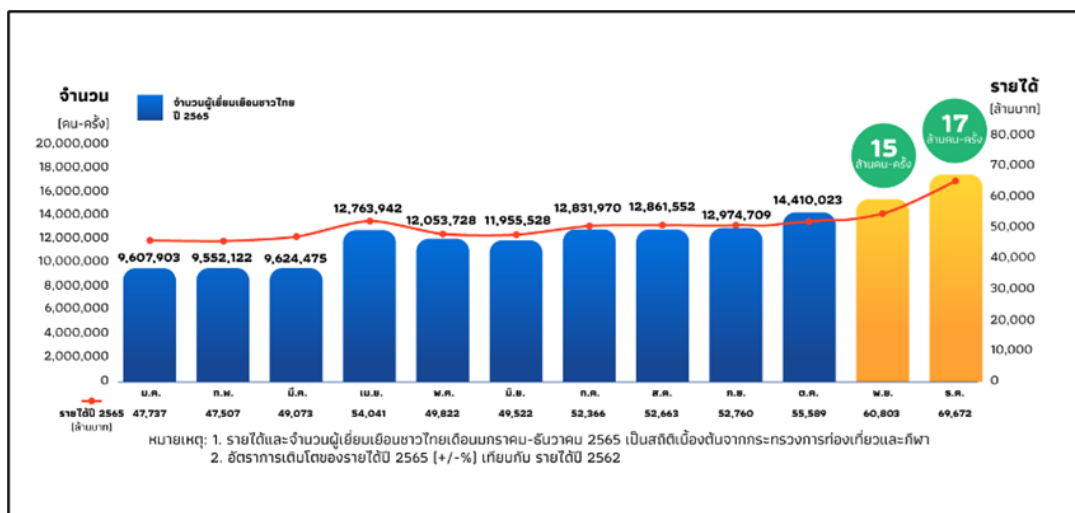
บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย

ในปี 2565 ประเทศไทยยังคงเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 เพียงแต่ลดระดับความรุนแรงลงเมื่อเทียบกับช่วงปีที่ผ่านมา และสายพันธุ์ที่พบมีอาการรุนแรงน้อยกว่าและไม่มีการแพร่กระจายเป็นวงกว้าง อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการฉีดวัคซีนเข็มกระตุ้นเพิ่มมากขึ้น และเริ่มมีการปรับตัวรับมือที่จะอยู่ร่วมกับสถานการณ์โควิด 19 ได้ดีขึ้น ทำให้ความวิตกกังวลของประชาชนไทยเริ่มคลี่คลายลง และเริ่มมีการออกเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้นซึ่งเห็นได้จากช่วงวันหยุดเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ของไทย เช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น คนไทยออกเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศกันอย่างเนืองแน่นในทุกภูมิภาค และแม้ว่าจะยังคงอยู่ภายใต้มาตรการการควบคุม Social Distancing ก็ตาม ในช่วงกลางปี 2565 สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง และมีการประกาศให้โรคโควิด 19 เป็นโรคประจำถิ่น ทำให้หลาย ๆ ประเทศรวมทั้งประเทศไทยประกาศเปิดประเทศ และผ่อนปรนมาตรการต่าง ๆ ตามมาตรการของแต่ละประเทศ โดยเตรียมเปิดรับนักท่องเที่ยวเข้าประเทศแบบไม่มีเงื่อนไข ทำให้ผู้คนต่างวางแผนออกเดินทางท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และทำให้บรรยากาศในการเดินทางท่องเที่ยวเริ่มกลับมาอีกครั้ง ส่งผลให้มีการฟื้นตัวด้านท่องเที่ยวปี 2565 ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีปัจจัยสนับสนุนคือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ลดลง รวมถึงรัฐบาลมีมติการเพิ่มวันหยุดยาว วันหยุดกรณีพิเศษในหลายช่วง อีกทั้งมีการส่งเสริมและกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลผ่านโครงการ “เราเที่ยวด้วยกันเฟส 4 ส่วนขยาย” ที่ขยายการใช้สิทธิ์ต่อเนื่องไปจนถึงเดือนตุลาคม และนอกจากนี้ยังมีโครงการคนละครึ่งอีกด้วย จากปัจจัยดังกล่าวนับว่าเป็นส่วนสำคัญและแรงจูงใจที่ทำให้คนไทยออกเดินทางและใช้จ่ายทางการท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้น แม้ว่าสถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศปี 2565 มีแนวโน้มดีขึ้น หากแต่ยังไม่กลับเข้าสู่สภาวะปกติ เนื่องจากประเทศไทยยังพบเจออุปสรรคและความท้าทายที่ส่งผลให้การท่องเที่ยวภายในประเทศยังไม่สามารถเดินทางได้เต็มที่ ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจในประเทศที่ฟื้นตัว รวมทั้งอัตราเงินเฟ้อและหนี้ครัวเรือนที่สูงขึ้นอันเนื่องมาจากสถานการณ์โควิด 19 ความผันผวนของราคาน้ำมัน และความต้องการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศของคนไทย (กองกลยุทธ์การตลาด, 2566)

ทั้งนี้สถานการณ์ในปี 2565 มีจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทยคือ 151.45 ล้านคน พื้นที่อยู่ที่ร้อยละ 88 เมื่อเทียบกับปี 2562 และมีรายได้ทางการท่องเที่ยวคือ 641,554 ล้านบาท พื้นที่อยู่ที่ร้อยละ 59 เมื่อเทียบกับปี 2562 ดังภาพ 3

ภาพ 3 ภาพรวมสถานการณ์การท่องเที่ยวตลาดในประเทศ

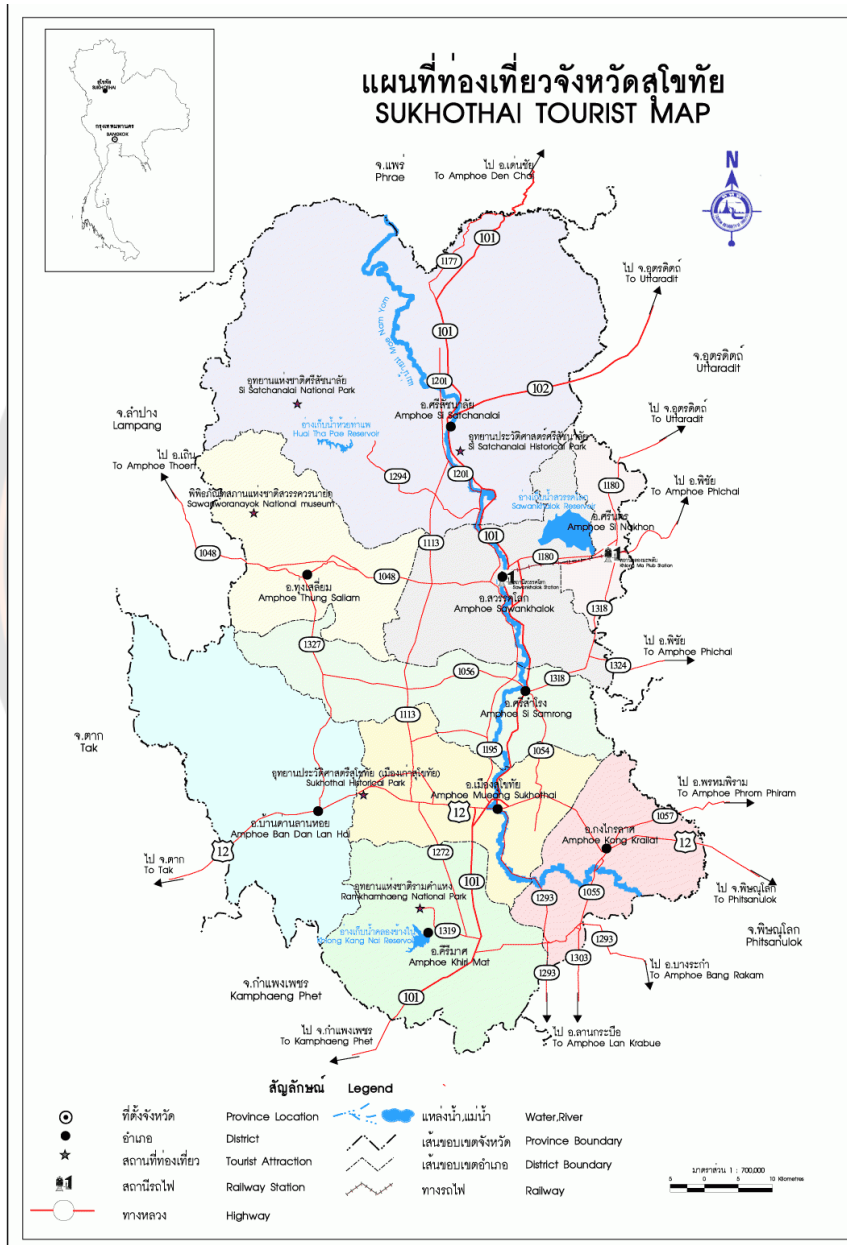
ที่มา: งานวิเคราะห์ตลาดในประเทศ กองกลยุทธ์การตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2564

การท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย

จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดที่มีความสงบและมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายและสมบูรณ์ ทั้งทางวัฒนธรรม ธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์เป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ที่มีความสวยงาม ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ซึ่งได้รับการยกย่องจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2534 นอกจากนี้จังหวัดสุโขทัยยังคงมีวิถีชีวิตที่สืบทอดกันมายาวนาน สะท้อนออกมาในงานศิลปะ เครื่องประดับ เครื่องใช้ไม้สอยในอดีต และประเพณีต่าง ๆ ที่ยังคงสร้างความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ เช่น สังคโลก เครื่องปั้นดินเผา ผ้าทอ เครื่องประดับทองคำ เงินลายโบราณ และงานประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

นอกจากโบราณสถานแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแล้ว จังหวัดสุโขทัยยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจอื่น ๆ ได้แก่ การชื่นชมดอกดาวเรืองบานสะพรั่งที่ทุ่งดอกดาวเรืองบ้านปากแคว นอกจากนี้ยังสามารถชื่นชมความหลากหลายทางวัฒนธรรมและอารยธรรม

ล้านนาที่อำเภอทุ่งเสลี่ยม รวมทั้งเครื่องสังคโลกซึ่งเป็นวัฒนธรรมเชิงหัตถศิลป์อันทรงคุณค่าที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานของเมืองศรีสัชชนาลัย และสุดท้ายเหตุการณ์ท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยคือการชมความสวยงามตระการตาของการแสดงในงานเผาเทียนเล่นไฟ ในช่วงเทศกาลลอยกระทง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562)

ภาพ 4 แผนที่จังหวัดสุโขทัย

ที่มา: สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย, 2560

1. สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสุโขทัย

สุโขทัยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเชิงประวัติศาสตร์ของประเทศไทย ซึ่งเต็มไปด้วยนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่ต่างชื่นชมความงามในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ รวมทั้งกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่คู่บ้านคู่เมืองมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ทำให้บริเวณทั่วทุกพื้นที่ในจังหวัดมีความน่าสนใจและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย

แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จัก	แหล่ง/กิจกรรมที่เพิ่มเติม
แหล่งท่องเที่ยว	แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มเติม
1. อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	1. ศาลพระแม่ย่า อำเภอเมืองสุโขทัย
2. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง	2. วัดพิพัฒน์มงคล อำเภอทุ่งเสลี่ยม
3. อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย	3. ชุมชนเครื่องสังคโลก ตำบลเมืองเก่า
4. ถ้ำเจ้าราม	4. แผ่นดินศักดิ์สิทธิ์รูปหัวใจทุ่งทะเลหลวง
5. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สวรรควรนายก	5. บ้านพระพิมพ์ลัทธิขงจื้อ ตำบลเมืองเก่า
6. ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เต่าสังคโลก	6. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อำเภอศรีสัชนาลัย
7. สนามบินสุโขทัย	7. โฮมสเตย์บ้านนาต้นจั่น อำเภอศรีสัชนาลัย
8. อุทยานแห่งชาติรามคำแหง	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน
9. อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย	1. ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองดัง
	2. ตำบลบ้านตึก
	3. ชมรมฯ แม่เหิน ตำบลแม่สิน
	4. ชมรมฯ หาดเสี้ยว ตำบลหาดเสี้ยว
	5. ชมรมฯ หนองอ้อ ตำบลหนองอ้อ
	6. ชมรมฯ ท่าชัย ศรีสัชนาลัย ตำบลศรีสัชนาลัย
	7. ชมรมฯ บ้านคุ้งพัฒนา ตำบลสารจิตร
	8. ชมรมฯ วังหาด ตำบลตลิ่งชัน
	9. ชมรมฯ คนลุ่มน้ำยม ตำบลलग
	10. ชมรมฯ บ้านกล้วย ตำบลบ้านกล้วย
	11. ชมรมฯ เมืองเก่าสุโขทัย ตำบลเมืองเก่า
	12. ชมรมฯ นาเชิงศิรี ตำบลนาเชิงศิรี
	13. กลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวแม่สิน
	14. ชมรมฯ ไทยชนะศึก ตำบลไทยชนะศึก
	15. กลุ่มท่องเที่ยว ทุ่งหลวง ตำบลทุ่งหลวง
	16. กลุ่มท่องเที่ยวบ้านภูทอง ตำบลวังน้ำขาว
	17. กลุ่มท่องเที่ยว/เกษตรป่าแพก ตำบลป่าแพก
	18. ชมรมฯ บ้านแม่सान (กระเหรี่ยง) ตำบลแม่สำ

ตาราง 1 สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย (ต่อ)

แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จัก	แหล่ง/กิจกรรมที่เพิ่มเติม
กิจกรรม	กิจกรรม
1. ตลาดปสาน	1. Street Art สวรรคโลก
2. ตลาดริมนม 2437	2. ถนนคนเดินกอกใหม่-ท่าชัยอินดี้
3. ถนนคนเดินเฟลิดเฟลินของอรรอย ย่อนรอยวิถีไทย	3. ใส่บาตรสะพานบุญรับอรุณสุโขทัย
	4. ตลาดโบราณ “ใครใคร่ค้าค้า”

ที่มา: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย, 2562

2. สถานการณ์การท่องเที่ยวสุโขทัย

ในปี 2562 เป็นปีที่จังหวัดสุโขทัยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปี 2561 เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคมมีจำนวนนักท่องเที่ยวอยู่ที่ 150,621 คน จากนั้นจึงค่อย ๆ ปรับตัวลงและลดลงต่ำสุดในรอบปีในเดือนกันยายน ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวราว 81,751 คน ก่อนจะกลับมาฟื้นตัวดีขึ้นจนกระทั่งในเดือนธันวาคม สุโขทัยมีโอกาสต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเป็นจำนวนสูงสุดกว่า 162,493 คน

ต่อมาในปี 2563 เป็นปีที่สถิตินักท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยตรงกันข้ามกับปีก่อนหน้านี้อย่างสิ้นเชิง เนื่องจากเป็นปีที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจากปี 2562 ตลอดทั้งปี โดยเฉพาะในเดือนเมษายนที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเหลือเพียง 369 คน อย่างไรก็ตาม สถิตินักท่องเที่ยวมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นตามลำดับตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 4,240 คน ตามมาด้วยเดือนมิถุนายนจำนวน 37,824 คน และเดือนกรกฎาคมจำนวน 56,388 คน เรื่อยไปจนเดือนธันวาคมที่มีจำนวนนักท่องเที่ยว 83,911 คน

สำหรับสถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยปี 2564 พบว่าในช่วงต้นปีเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ ถือเป็นเดือนที่จังหวัดสุโขทัยมีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจากปีก่อนหน้า คือจาก 140,701 คน เหลือเพียง 31,084 คน ในเดือนมกราคมจาก 113,202 คน เหลือ 32,784 คน ในเดือนกุมภาพันธ์ ก่อนที่แนวโน้มจะค่อย ๆ ฟื้นตัวขึ้นอีกครั้งระหว่างเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ส่วนในเดือนมิถุนายนนั้น มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาจังหวัดสุโขทัย 7,337 คน ซึ่งนับว่ามีจำนวนลดลง หากเปรียบเทียบกับเดือนเดียวกันในปี 2563 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

ภาพ 5 สถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยปี 2562 - 2564

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การท่องเที่ยว

ในปี 2506 (ค.ศ. 1963) องค์การสหประชาชาติ มีการจัดตั้งประชุมเกี่ยวกับการเดินทาง และท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี จากนั้นจึงได้เริ่มให้คำจำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้คือ “การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติหรือการไปร่วมประชุมแต่ มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐานหรือไม่พำนักอยู่เป็นการถาวร”

องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : W.T.O) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวดังนี้ “Tourism comprises the activities of the person traveling to and staying in places outside their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purpose.” จากความหมายนี้สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (ไม่มากกว่า 1 ปี ติดต่อกัน) เดินทางด้วยความสมัครใจเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อธุระและวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

จากคำนิยามและความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) มีผู้เขียนหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ข้างต้นสรุปได้ดังนี้ “การท่องเที่ยว” (Tourism) หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่ง หรือเดินทางจากที่พักอาศัยไปยังอีกสถานที่หนึ่งชั่วคราวด้วยความตั้งใจและสมัครใจ

ไป นอกจากนี้ยังเป็นการเดินทางการท่องเที่ยวเท่านั้นไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยียนญาติพี่น้องหรือเพื่อนคนใกล้ชิด การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น (ศักดิ์ชัย เศรษฐอนวัช, 2011)

1.1 องค์ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีลักษณะที่มีความจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับธุรกิจหลายประเภท ดังนั้นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงมีองค์ประกอบ 5 ส่วนด้วยกัน คือ นักท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การพิจารณาองค์ประกอบแต่ละส่วน จะทำให้สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

1) นักท่องเที่ยว

ตามความหมายของสันนิบาตชาติที่ได้ให้คำนิยามไว้ในปี 2480 ว่านักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เดินทางอยู่ในประเทศหนึ่งประเทศใดที่มีบ้านเมืองที่อาศัยอยู่เป็นประจำเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง และได้ขยายความต่อไปอีกว่าบุคคลเช่นใด นับเป็นนักท่องเที่ยวและบุคคลเช่นใดไม่นับเป็นนักท่องเที่ยวดังต่อไปนี้ ประกอบด้วย

1.1) บุคคลที่ถือได้ว่าเป็นนักท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ที่เดินทางเพื่อพักผ่อนใจหรือเพื่อสุขภาพ ผู้ที่เดินทางไปประชุมหรือประกอบภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้ที่เดินทางเพื่อทำธุรกิจการค้าบางประการ และผู้ที่เดินทางมากับเรือที่พลิกตากับทิวทัศน์สองฝั่งน้ำ แม้จะแวะพักอยู่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงก็ตาม

1.2) บุคคลที่ไม่ได้ถือได้ว่าเป็นนักท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้เดินทางมาเพื่อประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งประกอบธุรกิจที่มีรายได้ในประเทศนั้น โดยจะมีสัญญาไว้กับผู้ใดหรือไม่ก็ตาม ผู้เดินทางมาเพื่อตั้งถิ่นฐานที่อยู่อย่างถาวรในประเทศนั้น ผู้เดินทางข้ามพรมแดนไปทำงานนอกประเทศของตน ผู้เดินทางเพื่อเข้าไปเป็นนักเรียน หรือนักศึกษาที่อาศัยอยู่ในที่ที่จัดไว้เป็นหอพักนักเรียนนักศึกษา ผู้เดินทางผ่านโดยมิได้แวะลงจากยานพาหนะ แม้ว่าจะเดินทางอยู่ในอาณาเขตของประเทศใดประเทศหนึ่ง เป็นเวลามากกว่า 24 ชั่วโมงก็ตาม และผู้ลี้ภัยทางการเมืองหรือผู้ลี้ภัยทางศาสนา ไปอยู่ต่างประเทศหรือผู้ลี้ภัยสงคราม

ประเทศไทยได้ให้ความหมายของนักท่องเที่ยวไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยปี 2522 ว่านักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เดินทางจาก

ท้องถิ่นอันเป็นที่อยู่โดยปกติของตนไปยังท้องถิ่นอื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์ที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะเป็นปัจจัยหลักในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งในประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวกระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศ การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในอันที่จะทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความยั่งยืน โดยทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้โดยแบ่ง 2 ส่วน ประกอบด้วย

- ส่วนที่เป็นธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวในส่วนที่เป็นธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในส่วนที่เป็นธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่
  - 1) อุทยานแห่งชาติ (National Park) 2) วนอุทยาน (Forest Park) 3) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (Wildlife Sanctuary) 4) เขตห้ามล่าสัตว์ป่า (Non Hunting Area) 5) สวนพฤกษศาสตร์ (Botanical Garden) 6) สวนรุกชาติ (Arboretum)

- ส่วนที่มนุษย์สร้างขึ้น มีทั้งที่เป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ ศาสนสถาน โบราณวัตถุโบราณสถาน กำแพงเมือง ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต/ความเป็นอยู่ ศูนย์วัฒนธรรม สินค้าและหัตถกรรมพื้นเมือง เป็นต้น

3) การคมนาคมขนส่ง

การคมนาคมขนส่ง เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวไปได้อย่างกว้างขวาง และนับได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในการเดินทางจากสถานที่หนึ่ง ไปยังอีกสถานที่หนึ่ง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ กล่าวได้ว่า การคมนาคมขนส่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งผลกระทบโดยตรงต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4) ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว

ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับกระแสโลก โดยการใช้สื่อให้เป็นประโยชน์เพื่อเป็นช่องทางที่ทำให้เข้าถึงผู้บริโภคได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การทำการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ถือว่ายังมีประสิทธิภาพในการสร้างการรับรู้ข้อมูลแก่กลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี ประกอบกับข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับการเข้าถึงของเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

5) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

บริการที่รับรองการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่งซึ่งไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจดึงดูดใจได้เช่นกัน การบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ ที่พัก ร้านอาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่น ๆ ทั้งนี้ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ด้วย ตลาดการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ (Tourism Demand) ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อกิจกรรมอื่น ๆ ปกติตลาดการท่องเที่ยว จะเน้นที่นักท่องเที่ยว ซึ่งในกระบวนการจัดการได้รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการขายและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทางโดยสมัครใจเป็นการชั่วคราว โดยมีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ใดก็ได้ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ ซึ่งวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของการท่องเที่ยวนั้น Douglas Foster ได้เขียนไว้ในหนังสือ “Travel and Tourism Management” ว่าความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเดินทางสามารถแบ่งออกได้เป็น 9 อย่าง คือ

1) การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนในวันหยุด (Holiday-Mass Popular Individual) เป็นการเดินทางในวันหยุดเพื่อพักผ่อน อันเป็นการบรรเทาความเหนื่อยล้าทางร่างกายและจิตใจจากการทำงานและเรียกพลกำลังกลับคืนมา เพื่อเตรียมความพร้อมเริ่มต้นทำงานในวันใหม่ บางคนอาจจะไปพักผ่อนเพราะป่วยไข้ มักจะถือเอาภาวะอากาศเป็นเกณฑ์ตัดสินใจจะไปท่องเที่ยวที่ใด เช่น สถานที่ชายทะเลที่มีลมพัดฉิวอยู่เป็นนิจ หรือสถานที่บนเขาที่อากาศหนาวเย็น หรืออาจรักษาโรคผิวหนังใกล้บริเวณบ่อน้ำร้อน เป็นต้น

2) การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรมและศาสนา (Cultural Religion) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมหรือศาสนาของประเทศต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เช่น การศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ชมศิลปะนานาชาติในหอศิลป์ ชมการแสดงดนตรีหรือละครของประเทศต่าง ๆ นมัสการศูนย์ศาสนาที่สำคัญ เพื่อร่วมปฏิบัติศาสนากิจ เป็นต้น

3) การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา (Educational) เป็นการเดินทางเพื่อทำการวิจัยหรือสอนหนังสือ หรือเข้าศึกษา หรือดูงานในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมักจะพักอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลานับเดือน เช่น ไปทำการวิจัยด้านสังคมวิทยาที่ประเทศอินเดีย ไปดูงานที่ยุโรป ไปบรรยายวิชาการท่องเที่ยวที่ประเทศสิงคโปร์ ไปฝึกอบรบระยะสั้นเกี่ยวกับวิชาการโรงแรมที่ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

4) การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬาและความบันเทิง (Sport and Recreation) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปชมการแข่งขันกีฬา หรือเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา หรือเล่นกีฬาในท้องถิ่นนั้น เช่น การชมการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก การเข้าร่วมแข่งขันกีฬาเขต การไปเล่นสกีในฤดูหนาว เป็นต้น หรือเป็นการเดินทางเพื่อความสนุกบันเทิงใจ เช่น การเปลี่ยนบรรยากาศไปยังสถานที่ที่เงียบสงบ การชมทิวทัศน์ที่สวยงาม การไปชมการแสดงโอเปร่า การไปชมการแสดงคอน เป็นต้น

5) การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์และความสนใจพิเศษ (Historical and Special Interests) เป็นการเดินทางที่ปรารถนาจะไปชมโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทหินพิมาย โครงกระตุมมนุษย์โบราณ เป็นต้น

6) การท่องเที่ยวเพื่องานอดิเรก (Hobbies) เป็นการเดินทางเพื่อทำงานอดิเรก เช่น ไปวาดรูปบนภูเขา ไปขี่ม้าที่ชายหาด ไปเล่นสกี เป็นต้น

7) การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมญาติมิตร (Visiting Friend / Relation) เป็นการเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติมิตรอันเป็นการสร้างสัมพันธภาพให้ดียิ่งขึ้น เช่น ไปเยี่ยมเพื่อนที่ประเทศอังกฤษ ไปเยี่ยมลูกที่ประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

8) การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business) ในประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา แคนาดา และสหราชอาณาจักร ประชากรมักจะเดินทางเพื่อธุรกิจเป็นวัตถุประสงค์หลัก จึงเปรียบเสมือนว่าธุรกิจกับการเดินทางต้องอยู่คู่กันเสมอ

แม้ว่าการเดินทางเกี่ยวข้องกับธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวข้องกับการทำงาน แต่ก็จัดเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากการเดินทางในลักษณะนี้จะสร้างรายได้ให้กับจุดหมายปลายทางที่นักธุรกิจไปเยือน และนักธุรกิจนั้นก็ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะไปอยู่ ณ สถานที่นั้นเพื่อที่จะทำงานหารายได้อย่างเดียว หากต้องบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ ซึ่งหมายถึงการเข้าพักในโรงแรม การใช้บริการห้องประชุม ชื่อของฝากของที่ระลึกต่าง ๆ การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อจุดประสงค์ทางธุรกิจ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

8.1) การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจโดยทั่วไป (Regular Business Travel) การเดินทางไปติดต่อประสานงาน หรือเซ็นสัญญาเกี่ยวกับธุรกิจ โดยอาจมีระยะเวลาในการหยุดพักผ่อน 2-3 วัน แทรกอยู่ในการเดินทางนั้น เช่น นักธุรกิจชาวอังกฤษเดินทางมาเซ็นสัญญาหุ้นส่วนโรงแรมในประเทศไทย หรือตัวแทนขายประกันเดินทางไปเยี่ยมลูกค้า

8.2) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมนานาชาติ การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และการท่องเที่ยวเพื่อจัดนิทรรศการนานาชาติ (Meeting, Incentive, Conference / Convention / Congress and Exhibition : MICE)

การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้กำลังได้รับความสนใจทั้งจากภาครัฐและเอกชนทั่วโลก โดยมีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้อย่างจริงจัง เนื่องจากเห็นความสำคัญถึงภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กล่าวคือ ผู้ที่เดินทางมาในลักษณะดังกล่าวมักเป็นนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง และมีความสามารถในการใช้จ่ายมากกว่านักท่องเที่ยวทั่วไป นอกจากนี้แม้ว่าผู้ที่มาเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวจะมีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางที่เกี่ยวข้องในเชิงธุรกิจ แต่หากคนกลุ่มนี้มีความประทับใจและมีประสบการณ์ที่ดีต่อพื้นที่ที่ได้ไปเยือนเป็นครั้งแรก ก็อาจเดินทางกลับไปยังพื้นที่นั้นอีกครั้ง ในรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการหยุดพักผ่อนในรูปแบบอื่นๆ อีกทั้งกลุ่มคนเหล่านี้เป็นคนที่มีการศึกษาระดับสูงและมีผู้นำด้านความคิด หากเลือกที่จะมาแหล่งท่องเที่ยวใด ก็ย่อมจะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่แหล่งท่องเที่ยวนั้น

สิ่งสำคัญที่นักธุรกิจแต่ละกลุ่มต้องการเหมือนกัน คือความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางเนื่องจากบางครั้งอาจมีเวลาจำกัดในการติดต่อธุรกิจ และอาจต้องเดินทางหลายแห่งในคราวเดียวกัน รวมถึงความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการติดต่อธุรกิจ เช่น ในโรงแรมมักจะมีห้องติดต่อธุรกิจ (Business Center) ซึ่งมีบริการติดต่อสื่อสารที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นโทรสาร โทรศัพท์ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องถ่ายเอกสาร หรือแม้กระทั่งช่วยส่วนตัวไว้รองรับกลุ่มลูกค้าดังกล่าว

9) การท่องเที่ยวเพื่อประชุมสัมมนา (Conference Congress) เป็นการเดินทางเพื่อเข้าร่วมการประชุมสัมมนา โดยปกติการจัดรายการประชุมสัมมนาผู้จัดมักมีรายการนำเที่ยวอย่างน้อย 1 ครั้ง ทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเป็นนักท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ และเมืองใดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวมักจะได้รับเลือกให้เป็นที่ประชุมสัมมนา เช่น เมืองพัทยา เชียงใหม่ กรุงเทพฯ ภูเก็ต เจนีวา ปารีส เป็นต้น (ศักดิ์ชัย เศรษฐอนวัช, 2011)

1.3 รูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย

การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มีพัฒนาการมาตั้งแต่ปี 2467 สมัยพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ครั้งทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ ซึ่งในครั้งนั้นการท่องเที่ยวในประเทศไทย ยังเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติและสถานที่ราชการ หรือสถานที่สำคัญที่ทางชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทยสร้างขึ้น แต่เมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา ทางองค์การท่องเที่ยวโลกได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถสรุปได้ดังนี้

1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ประกอบด้วย

1.1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็น หินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่างๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

1.4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์เพื่อชื่นชมความสวยงามความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

1.5) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจันทรคติที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้นบนพื้นฐาน

2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism) ประกอบด้วย

2.1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2.2) การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือการเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) ประกอบด้วย

3.1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อน เรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลินและสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (Health Beauty And Spa)

3.2) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-Meditation Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทยการนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

3.3) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย

หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชน ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ กระดาน โดคลีน สกีนํ้า เป็นต้น ให้ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้น ได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและ วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.5) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัยและได้ประสบการณ์ใหม่

3.6) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home Stay & Farm Stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการ เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อ การรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนใน ท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3.7) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Longstay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้าน ปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของ ชีวิตคือ การท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3 - 4 ครั้งต่อปี คราวละนาน ๆ อย่าง น้อย 1 เดือน

3.8) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) หมายถึงการจัดนำเที่ยว ให้แก่กลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้า นั้น ๆ ตาม เป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ ผู้แทนบริษัทจำหน่าย เครื่องใช้ไฟฟ้า ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง จากภูมิภาคหรือจังหวัดต่าง ๆ ที่สามารถขายสินค้า ประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและจัดนำ เที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าพักรวมและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วม เดินทาง เป็นการจกรายการพักรวมตั้งแต่ 2-7 วัน เป็นรายการนำเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ อาจเป็น รายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน หรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

3.9) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=meeting, I= Incentive, C=conference , E=exhibition) เป็นการจัดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของผู้ที่จัด

ประชุม มีรายการจัดนำเที่ยวก่อนการประชุม (Pre-Tour) และการจัดรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (Post-Tour) โดยการจัดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรง หรือสำหรับผู้ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียว หรือรายการเที่ยวพักค้างแรม 2-4 วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจัดรายการนำเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2-7 วันหรือมากกว่านั้นเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (Eco-Agro Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (Agro-Historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco-Adventure Travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (Geo-Historical Tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (Agro-Cultural Tourism) เป็นต้น

นอกจากนี้ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวได้พิจารณาจากความต้องการหรือพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพิ่มเติมทำให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดใหม่ขึ้นมาเช่น Green Tourism ที่คนมาท่องเที่ยวจะต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือช่วยลดภาวะโลกร้อน เช่น การท่องเที่ยวในเกาะสมุย หรือ War Tourism ที่นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสกับอดีตในสมัยสงคราม เช่น การท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรีหรือ Volunteer Tourism ที่นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครมาช่วยทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในสถานที่และเดินทางท่องเที่ยวต่อ เช่น การที่มีอาสาสมัครมาช่วยงานสีนามิในประเทศไทย เป็นต้น

โดยสรุปการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีหลากหลายขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเอง และขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ผลของการท่องเที่ยวจะเกิดมิติในแง่บวกหรือลบ ขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวว่ามีพฤติกรรมอย่างไร (วาริษฐ์ มัธยมบุรุษ , 2562)

2. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

1) ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism)

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ หรือเป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจควบคู่กัน โดยควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมใน เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว การพักผ่อนควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้น จะประกอบไปด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวสุขภาพทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวสุขภาพทางวัฒนธรรม รวมถึงการปรับสมดุลของอาหาร การเข้ารับบริการการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มพูนพลังกำลังให้มีสมบุรณ์แข็งแรงมากขึ้น รวมทั้งการปรับสภาพจิตใจให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ลดความเครียดและปรับความสมดุลให้แก่ร่างกาย เช่น กิจกรรมการนวด/สปา การอาบน้ำแร่และน้ำร้อน ฝึกปฏิบัติสมาธิ การลดความเครียด การปรับรูปร่างให้มีความสมส่วน การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น การนวด อบอาบหรือประคบสมุนไพร การเข้ารับบริการสปาเพื่อสุขภาพ สูดคนธบำบัด (Aromatherapy) วารีบำบัด (Hydro Therapy) การเข้ารับบริการการอาบน้ำพุร้อน การทำและรับประทานอาหารเช้าเพื่อสุขภาพ การบริหารฤๅษีดัดตน โยคะ การเข้าฝึกสมาธิวิปัสสนาหรือพุทธศาสนิกกิจต่าง ๆ จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน เนื่องจากนักท่องเที่ยวแต่ละคน มีจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน อาทิ มาท่องเที่ยวและทำกิจกรรมผสมผสานเชิงนิเวศ วัฒนธรรม และสุขภาพ หรือมาเรียนรู้การทำอาหารไทยเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกายเสริมสร้างความแข็งแรงของร่างกายด้วยมวยไทย เป็นต้น และกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือ การทำกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและสุขภาพ โดยเฉพาะการทำสปาเพื่อสุขภาพหรือเสริมความงาม รวมทั้งการนวดไทยเพื่อการผ่อนคลาย หรือบำบัดอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565)

ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อสุขภาพ ในการรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ได้แก่ ธุรกิจสปาเพื่อสุขภาพและสปาเพื่อความงาม ธุรกิจรีสอร์ตเพื่อสุขภาพ ศูนย์สุขภาพ รวมไปถึงโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลเพื่อสุขภาพ จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ทั้งสภาพทางกายภาพและบริการที่นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังที่จะได้รับการตอบสนอง เช่น สภาพแวดล้อมและความงดงามตามธรรมชาติและวัฒนธรรม สถานที่สงบและรื่นรมย์เพื่อพักผ่อนในเวลาว่างจากภารกิจ บริการที่สะดวกสบายเพื่อการผ่อนคลาย

ความตึงเครียด ประโยชน์ในการพัฒนาสุขภาพและร่างกายจิตใจโดยรวม ความรู้สึกปลอดภัยและการดูแลเอาใจใส่ การบริการด้วยบุคลากรที่มีทักษะ ได้รับการฝึกอบรมและความคุ้มค่าของเงิน

2) นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourist)

นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หมายถึงนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลสุขภาพร่างกายและจิตใจให้แข็งแรง (Letho Brown, 2006)

3) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ภูมิปัญญา สปาไทย

สปา มาจากภาษาลาติน “Sanus Per Aquam” หมายความว่า การดูแลสุขภาพโดยการใช้ น้ำ ซึ่งช่วยให้มีรู้สึกผ่อนคลายผ่อนคลาย ตามคำนิยาม สปา หมายถึงการบำบัดดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยวิธีทางธรรมชาติ ที่ใช้น้ำเป็นองค์ประกอบในการบำบัดควบคู่ไปกับการบำบัดด้วยวิธีการแพทย์ทางเลือกอื่น ๆ โดยใช้ศาสตร์สัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง และสัมผัส เป็นปัจจัยที่สร้างภาวะสมดุลระหว่างร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ อารมณ์ สปาจึงเป็นส่วนผสมของศาสตร์และศิลป์แห่งการบำบัดเพื่อสุขภาพที่รวมเอาหลัก การของประสาทสัมผัสทั้ง 5 เข้าไว้ด้วยกัน (ชุมพล, 2011)

สปาเป็นการบำบัดแบบองค์รวมที่เน้น การป้องกันการเจ็บไข้ได้ป่วยมากกว่าการรักษาที่อาการ กล่าวว่าการที่อารมณ์แปรปรวนมีโอกาสทำให้เกิดการเจ็บไข้ได้ป่วย ประเทศไทยต้องถือได้ว่าเป็นประเทศแรกที่มีการกำหนดมาตรฐานให้บริการด้านสปา เพื่อสุขภาพออกมาอย่างชัดเจน โดยมีการกำหนดค่าจำกัดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องกำหนดสถานที่เพื่อสุขภาพและเสริมสวย ตามพระราชบัญญัติสถานบริการปี 2509 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 ปี 2547) มีใจความ ดังนี้ “กิจการสปาเพื่อสุขภาพ หมายความว่า การประกอบกิจการที่ให้การดูแลและเสริมสร้างสุขภาพ โดยบริการหลักที่จัดไว้ประกอบด้วย การนวดเพื่อสุขภาพ และการใช้น้ำเพื่อสุขภาพโดยอาจมีบริการเสริม เช่น การอบเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ โภชนาบำบัด และการควบคุมอาหาร โยคะ และการทำสมาธิ การใช้สมุนไพรหรือผลิตภัณฑ์สุขภาพตลอดจนการแพทย์ทางเลือกอื่น ๆ” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2509)

3.1) สปาไทย

สปาไทย หมายถึง การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วย วิธีไทย ประโยชน์ที่ได้รับจากการดูแลสุขภาพด้วยสปาไทยนั้นจะทำให้ได้รับการผ่อนคลาย แจ่มใส อ่อนเยาว์ มีพลังสดชื่น มีความสุข การดูแลสุขภาพด้วยสปาไทย ประกอบด้วย การผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสุขภาพที่หลากหลาย เช่น การใช้น้ำเพื่อสุขภาพ การนวด การอบตัวด้วยสมุนไพร การพอกตัวและขัดผิว การทำสมาธิ การออกกำลังกาย และการโภชนาการ เป็นต้น

3.2) ร่องรอยแห่งภูมิปัญญาไทย

สปาไทยคือมรดกไทยเพื่อการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณกาล สื่อนุชนคนรุ่นหลัง สามารถสืบค้นร่องรอยแห่งภูมิปัญญาไทยดังกล่าวได้จาก ไบลาณ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภาพลายไทย ปรางค์ตามระเบียบโบสถ์และสถานที่ต่าง ๆ เช่น อโรคยาศาลา เป็นประสาทหินแบบเขมร ที่จะหาได้บริเวณ จังหวัดปราจีนบุรี สระแก้ว สุรินทร์ นับเป็นแหล่งเริ่มต้นของการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมด้วยวิถีไทยรูปปั้นฤๅษีตัดตนที่วัดโพธิ์ เป็นภูมิปัญญาไทยของการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมตัวอย่างของภูมิปัญญาไทยที่ถ่ายทอดสืบทอดกันมา ได้แก่ นวดไทย ประกอบด้วยการนวดแบบเชลยศักดิ์ และแบบราชสำนัก สมุนไพรไทยที่ใช้บำรุงผิว เช่น ขมิ้นชัน ว่าน นางคำ สมุนไพรที่ใช้เป็นเครื่องดื่มช่วยขับลม แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ได้แก่ กระจี้บแดง น้ำขิง น้ำตะไคร้ เป็นต้น สมุนไพรไทยที่ใช้บำรุงศีรษะ ขจัดรังแค ทำให้ผมดกดำเป็นเงางาม ได้แก่ น้ำผสมมะกรูด นอกจากนี้ยังมีการขัดตัวด้วยมะขามเปียกกับขมิ้นชันทำให้ผิวสวยงาม มีความต้านทานเชื้อโรคสูง นับเป็นการใช้ภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดกันมาช้านาน น้ำแร่ธรรมชาติของไทยสปา ตามแหล่งธรรมชาติ เช่น บ่อน้ำร้อน จ.ระนอง บ่อน้ำร้อนแจ้ซ้อน จ.ลำปาง บ่อน้ำร้อนสวนผึ้ง จ.ราชบุรี พุน้ำร้อนหินดาด จ.กาญจนบุรี เป็นต้น ซึ่งน้ำแร่เหล่านี้ สามารถรักษาโรคผิวหนังบางชนิดได้เพราะมีสารกำมะถันปนอยู่ด้วย

3.3) เอกลักษณ์สปาไทย

เอกลักษณ์สปาไทย คือเสน่ห์แห่งตะวันออกที่มีลักษณะเด่นที่จะพบได้จาก สปาไทยในประเทศไทย อันประกอบด้วย การผสมผสานวัฒนธรรมอันอ่อนโยนกับการบริการสปาไทย คือ การนวดไทย สัมผัสกลิ่นอายแห่งมิตรไมตรีแบบไทยกลิ่นหอมจตุรงใจแบบไทยด้วยดอกไม้ไทย สมุนไพรไทย เครื่องดื่มไทยและอาหารเพื่อสุขภาพแบบไทย อีกทั้งยังมีสิ่งแวดล้อม สถานที่ ภูมิอากาศ ทะเล เกาะ แก่ง หาดทราย ขุนเขา แมกไม้ พรรณไม้หอมนานาพรรณแบบไทย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะสัมผัสได้ในสปาไทยเท่านั้น อันเป็นมนต์เสน่ห์แห่งตะวันออกและเป็นเอกลักษณ์ของสปาไทยอย่างแท้จริง

3.4) คุณภาพมาตรฐานสปาไทย

กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำมาตรฐานสปาไทย เพื่อให้ลูกค้ามั่นใจได้ว่า คุณภาพของสปาไทยมีมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขภาพ ต่อผู้มารับบริการ โดยได้กำหนดมาตรฐานดูแลคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภคถึง 5 ด้านด้วยกัน คือ

- มาตรฐานว่าด้วยผู้ดำเนินการ
- มาตรฐานว่าด้วยลักษณะโดยทั่วไป
- มาตรฐานว่าด้วยผู้ให้บริการ

- มาตรฐานว่าด้วยความปลอดภัย
- มาตรฐานว่าด้วยการกำหนดราคา

3.5) สป่าไทยสู่สากล

กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำแผนการพัฒนาสป่าไทย ยกกระดับคุณภาพมาตรฐานสู่สากล นำมาสู่การสร้างรายได้ของธุรกิจบริการสป่าไทย เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ (กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

3. การจัดโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

ห่วงโซ่อุปทาน คือ เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทและคู่ค้าของบริษัทในการผลิตและส่งมอบสินค้า ที่แสดงให้เห็นถึงขั้นตอนของการได้มาซึ่งสินค้าตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การขนส่ง ไปจนถึงการส่งมอบสินค้าหรือบริการไปยังลูกค้า (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2565)

ด้านการท่องเที่ยวเกิดการร่วมมือกัน และต้องการสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวนั้นให้ครอบคลุมการดำเนินงานในธุรกิจหลากหลายสาขาที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจภัตตาคารและร้านอาหาร ธุรกิจขนส่ง ธุรกิจสินค้าที่ระลึก ธุรกิจประกันภัย ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจช้อปปิ้ง ธุรกิจบันเทิง ฯลฯ ซึ่ง Collier and Harraway (1997) ระบุว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ซึ่งถือเป็นผู้ให้บริการโดยตรง (Direct Providers) ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้แก่

1) การขนส่ง (Transportation)

การขนส่งทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว การขนส่งมีหลายรูปแบบ เช่น การขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

2) ที่พัก (Accommodation)

เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องมีที่พักในบริเวณใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รีสอร์ท อพาร์ทเมนท์ เกสต์เฮ้าส์ การให้บริการด้านที่พักอาจแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ประกอบการ รสนิยมของผู้บริโภคและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

3) สิ่งดึงดูดใจ กิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการต่าง ๆ (Attractions Activities and Ancillary Services)

วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ คือต้องการได้รับความเพลิดเพลินสนุกสนานและประสบการณ์แปลกใหม่ในการเดินทางท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวอาจเป็นสถานที่ (Sites) หรือ เหตุการณ์ (Events) ซึ่งเกิดได้ตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น รวมไปถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการ

ให้บริการการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การอำนวยความสะดวกในด้านการเดินทางเข้าออกประเทศ ด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

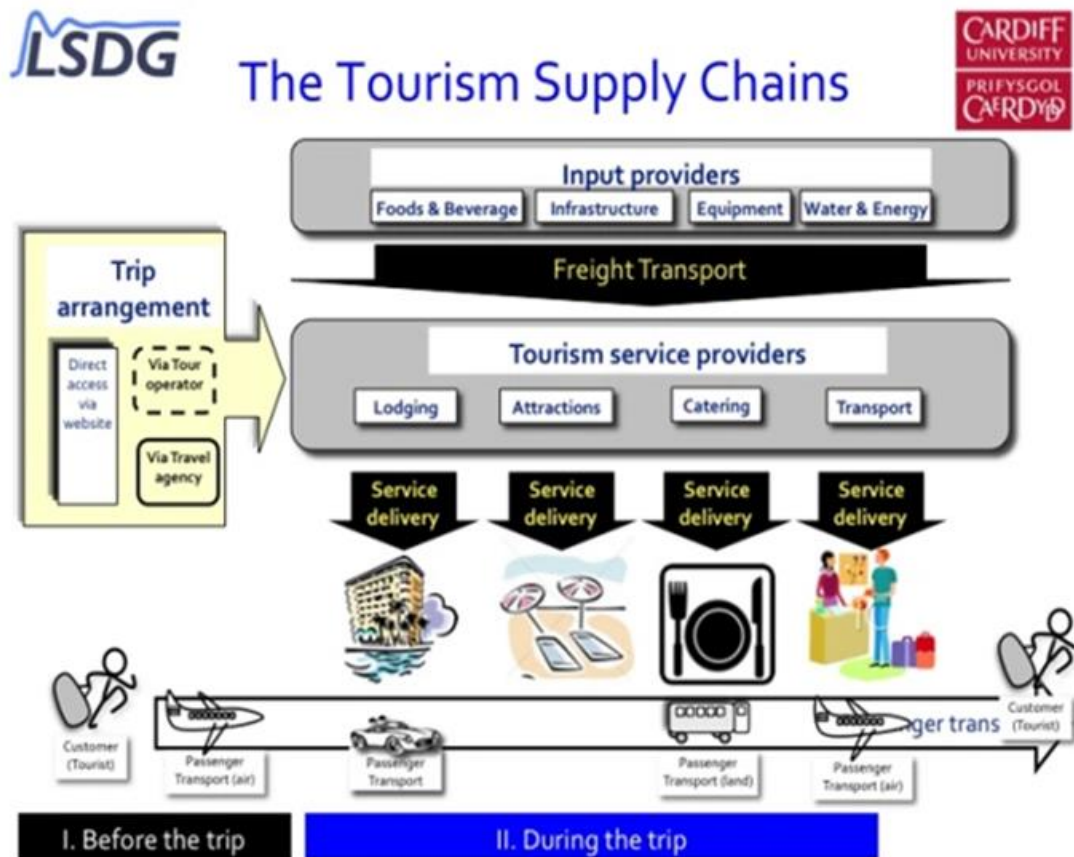
4) การขาย (Sales)

เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระจายบริการด้านการท่องเที่ยวจากผู้ให้บริการไปยังผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น ผู้ขายส่งบริการด้านการท่องเที่ยว (Tour Operator) ตัวแทนจัดการเดินทาง (Travel Agents) ตัวแทนจำหน่ายและเฉพาะทาง (Specially Chandlers)

ต่อมา Richard Tapper (2004) ได้นำเสนอแนวคิดความเชื่อมโยงของธุรกิจภายในโซ่อุปทานการท่องเที่ยว โดยยังคงยึดหลัก Collier and Harraway คือ การขนส่ง ที่พัก การขาย สิ่งดึงดูดใจ กิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการต่าง ๆ และเพิ่มส่วนสำคัญในกระบวนการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวอีก 12 ประเด็น อันได้แก่ ลูกค้า (Customers) การตลาดและการขาย (Marketing & Sales) การจัดการนำเที่ยว (Tour Operating) การจัดหาอาหารและเครื่องดื่ม (Catering Food & Beverages) ธุรกิจซักรีด (Laundry) การผลิตอาหาร (Food Production) การกำจัดของเสียและนำกลับมาใช้ใหม่ (Waste Recycling & Disposal) ระบบไฟฟ้าและน้ำประปา (Energy & Water Supplies) โครงสร้างพื้นฐานและแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว (Infrastructure, Services & Resources of Destinations) เฟอร์นิเจอร์และงานฝีมือ (Furniture & Crafts) วัฒนธรรม เหตุการณ์ทางสังคมและกีฬา (Cultural, Social & Sports Events) การเดินทางระยะสั้นและสิ่งดึงดูดใจ (Excursions & Attractions) การขนส่งภาคพื้นดิน (Ground Transport) และดำเนินการภาคพื้นดิน (Ground Operations) ถึงแม้ Tapper แนวคิดความเชื่อมโยงของธุรกิจภายในโซ่อุปทานการท่องเที่ยวได้มากถึง 16 ประเด็น แต่ผลงานวิจัยของเขาเลือกศึกษาเพียงองค์ประกอบหลักในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว 4 ด้าน ได้แก่ ที่พัก (Accommodation) การขนส่ง (Transport) การให้บริการนำเที่ยวและกิจกรรม (Ground Handlers, Excursions and Activities) อาหารและงานฝีมือ (Food and Craft) โซ่อุปทานการท่องเที่ยว

Tourism Supply Chain Management (TSCM) คือการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยว จะต้องส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้รับการบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ดีที่สุด โดยมีต้นทุนต่ำที่สุด มีส่วนร่วมที่น้อยที่สุด (ของเสีย เช่น การรอ ที่ไม่ได้คาดไว้) อย่างไรก็ตามก็จะต้องเกิดการร่วมมือกันการจากทุกภาคส่วนของ การจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวรวมทั้ง ภาครัฐ และท้องถิ่น ในวงกว้างโดยรวมคือการจัดการทำให้การท่องเที่ยวนั้นเป็นไปตามที่วางแผนไว้ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และมีของเสีย หรือกิจกรรมที่ไม่จำเป็นให้น้อยที่สุด (ไพรัช พิบูลย์รุ่งโรจน์, 2557) ดังภาพ 6

ภาพ 6 ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

ที่มา: ไพรัช พิบูลรุ่งโรจน์, 2557

การจัดการโซ่อุปทานโดยส่วนใหญ่ เป็นในส่วนของภาคอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากมีตัวสินค้าที่สามารถจับต้องได้ และมีระบบการจัดการการผลิตที่เห็นเป็นรูปธรรม แต่ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานและนักวิชาการ ให้ความสำคัญกับการศึกษาโซ่อุปทานในการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างรายได้ สร้างแรงงาน และขับเคลื่อนธุรกิจหลายๆ ธุรกิจในประเทศ การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ต้องพิจารณาด้านโซ่อุปทานด้วย เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืน โดยมีการดำเนินการร่วมกัน และเชื่อมโยงของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ภายในโซ่อุปทาน ทั้งนี้การพัฒนาการท่องเที่ยว มีแนวโน้มและความเป็นไปได้ที่จะเติบโตในการสร้างผลกำไร และเพิ่มความท้าทายตลาดการท่องเที่ยว

โซ่อุปทาน (Supply Chain) เป็นที่รู้จักและถูกนำมาอย่างแพร่หลาย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศ แต่สำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้น แนวคิดเรื่องโซ่อุปทานการท่องเที่ยวยังถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งได้แบ่งองค์ประกอบแนวคิดการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้ส่งมอบวัตถุดิบและบริการ (Tourism Supplier) 2) บริษัทนำเที่ยว (Tour Operator) 3) บริษัทตัวแทนท่องเที่ยว (Travel Agent) และ 4) นักท่องเที่ยว (Tourist) ซึ่งถือว่าองค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนนี้มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้อยกกันภายในโซ่อุปทาน นอกจากนี้แล้วโซ่อุปทานการท่องเที่ยวยังเป็นกระบวนการสร้างความน่าสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยว จนกระทั่งมีการส่งมอบบริการนั้นสู่นักท่องเที่ยวโซ่อุปทานการท่องเที่ยว เป็นการเคลื่อนย้ายผู้บริโภค เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวโดยผ่านขั้นตอนการให้บริการด้านต่าง ๆ โดยองค์กรหรือผู้ดูแลสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตจัดลำดับในกระบวนการต้นน้ำของโซ่อุปทาน และขั้นตอนในการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวมายังแหล่งท่องเที่ยว คือ ขั้นตอนในการเคลื่อนย้ายสินค้าและส่งมอบสินค้าไปยังผู้บริโภค คือ กระบวนการกลางน้ำของโซ่อุปทาน และปลายน้ำของโซ่อุปทาน คือ นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นผู้บริโภคขั้นสุดท้าย วัตถุประสงค์สำคัญของโซ่อุปทานการท่องเที่ยว คือ การทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจโดยรวมสูงสุดจากการเดินทางท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถทำงานสอดประสานกัน (Collaboration) ได้อย่างลงตัว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (คมสัน สุริยา, 2551 และ ไพรัช พิบูลย์รุ่งโรจน์, 2555)

โซ่อุปทานการท่องเที่ยวและโลจิสติกส์ท่องเที่ยวมีความเกี่ยวข้องกัน หากแต่ต่างกันกิจกรรมในกระบวนการต่างกัน คือ โลจิสติกส์ท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่จะเน้นกิจกรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวและวัตถุดิบของจากต้นทางไปสู่ปลายทางโดยไม่มีข้อผิดพลาด (Flawless) แต่โซ่อุปทานการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ต้องจัดการปฏิสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อยู่ในโซ่อุปทานการท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ ทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อยู่ในแนวตั้ง (Vertical) และในแนวนอน (Horizontal) ซึ่งอยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Intra-sector) และต่างอุตสาหกรรมกัน (Inter-sector) ตั้งแต่ต้นน้ำ (Upstream) จนถึงปลายน้ำ (Downstream) ให้ทำหน้าที่สอดประสานกัน (Collaboration) เพื่อส่งมอบบริการให้แก่ นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ต้นทุนที่สามารถแข่งขันได้ โดยความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ โลจิสติกส์ท่องเที่ยวจะเน้นพันธกิจเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ (Flow Movement) ได้แก่ การเคลื่อนที่ทางกายภาพ (Physical Flow) ของนักท่องเที่ยว สินค้า และบริการ การเคลื่อนที่ของข้อมูลข่าวสาร (Information Flow) และการเคลื่อนที่ด้านการเงิน (Financial Flow) ส่วนโซ่อุปทานการท่องเที่ยว จะเน้นบทบาทเกี่ยวกับความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างองค์กร (Relationship and Collaborate) (คมสัน สุริยา, 2552) โลจิสติกส์ท่องเที่ยวจึงเป็นส่วน

หนึ่งของโซ่อุปทานการท่องเที่ยว โดยทั้งสองกิจกรรมมีลักษณะเป็นการบูรณาการร่วมกัน ยากที่จะแยกแยะออกจากกันได้ต้องดาเนินควบคู่กันไปเสมอ (ธนิต โสรัตน์, 2550)

4. ความพึงพอใจ

ความต้องการของมนุษย์และการจูงใจมีผู้ทำการศึกษาวิจัยอยู่มากมาย ผู้วิจัยขอกล่าวเฉพาะหลักการและทฤษฎีที่สำคัญพอสังเขป ดังนี้

ความพึงพอใจจากการสรุปของ วิรุฬ พรรณเทวี (2542, หน้า 111) หมายถึง ความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะคาดหวังกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนตั้งใจไว้ว่ามีมากหรือน้อย

คณิต ดวงหัตถ์ (2537) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือพอใจของบุคคลที่มีต่อการทำงานและองค์ประกอบหรือสิ่งจูงใจอื่น ๆ ถ้างานที่ทำหรือองค์ประกอบเหล่านั้นตอบสนองความต้องการของบุคคลได้บุคคลนั้น จะเกิดความพึงพอใจในงานขึ้น จะอุทิศเวลา แรงกาย แรงใจ รวมทั้งสติปัญญาให้แก่งานของตนให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งจูงใจที่ใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นให้บุคคลเกิดความพึงพอใจจากการศึกษา รวบรวมและสรุป มีดังนี้

- สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ (Material Inducement) ได้แก่ เงิน สิ่งของหรือสภาวะทางกายภาพให้แก่ผู้ประกอบการต่าง ๆ
- สภาพทางกายที่พึงปรารถนา (Desirable Physical Condition) คือ สิ่งแวดล้อมในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งอันก่อให้เกิดความสุขทางกาย
- ผลประโยชน์ทางอุดมคติ (Ideal Benefaction) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่สนองความต้องการของบุคคล
- ผลประโยชน์ทางสังคม (Association Attractiveness) คือ ความสัมพันธ์ฉันท์มิตรกับผู้ร่วมกิจกรรม อันจะทำให้เกิดความผูกพันความพึงพอใจและสภาพการเป็นอยู่ร่วมกัน เป็นความพึงพอใจของบุคคลในด้านสังคมหรือความมั่นคงในสังคม ซึ่งจะทำให้รู้สึกมีหลักประกันและมีความมั่นคงในการประกอบกิจกรรม

แนวคิดความพึงพอใจที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นทัศนคติที่เป็นนามธรรมเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้ นอกจากนี้ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกด้านบวกของบุคคล ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจะ

เกิดขึ้นจากความคาดหวัง หรือเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถ ตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลได้ ซึ่งความพึงพอใจที่เกิดขึ้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามค่านิยมและประสบการณ์ของตัวบุคคล

1) ลักษณะการประเมินความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเกิดจากแรงจูงใจ ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ยินดี ไม่ยินดี หากได้รับการตอบสนองความต้องการตามความคาดหวัง ซึ่งเกิดจากการประเมินค่าภายใต้ความรู้สึก และการเรียนรู้ประสบการณ์ที่ผ่านมา หรือจากการกระทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดการตอบสนองความต้องการตามเป้าหมายของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นกระบวนการทางจิตวิทยา การประเมินความพึงพอใจเป็นการประเมินค่าความรู้สึกไปในทางที่พอใจและไม่พอใจ ในเชิงปริมาณ (Magnitude) มีรายละเอียดลักษณะของการประเมินความพึงพอใจดังนี้

1.1) การประเมินความพึงพอใจด้านความรู้สึก เป็นลักษณะการประเมินทางความรู้สึกหรืออารมณ์ คือความรู้สึกเชิงบวก เป็นความชอบพอใจ และความรู้สึกเชิงลบ เป็นความไม่ชอบ ไม่พอใจ เป็นต้น

1.2) การประเมินความพึงพอใจด้านความคิด เป็นลักษณะการประเมินของแต่ละบุคคลและวินิจฉัยข้อมูลต่างๆ ที่เป็นความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวข้องกับการพิจารณาที่มาของทัศนคติ ออกมากกว่าถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ที่เกิดจากการประมวลผลของสมอง

1.3) การวัดความพึงพอใจด้านพฤติกรรม เป็นการวัดความพร้อมของการกระทำอย่างหนึ่ง หรือพร้อมที่จะตอบสนองที่มาของพฤติกรรม

2) วิธีประเมินความพึงพอใจ การประเมินความพึงพอใจมีการประเมินหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1) การสังเกต เป็นวิธีการทดสอบโดยการสังเกตพฤติกรรมและจัดบันทึกความพึงพอใจ ในหัวข้อที่ต้องการประเมินอย่างมีแบบแผน โดยผู้สังเกตจะไม่มีปฏิบัติการหรือมีส่วนร่วมกับผู้ถูกสังเกต จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปและตีความตามเป้าหมายการประเมิน

2.2) การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้ประเมินได้มีการออกไปพูดคุย สอบถามโดยมีการวางแผน เป็นการถามตอบปากเปล่า ทั้งนี้เมื่อต้องการได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด ควรมีการเตรียมความพร้อมก่อนล่วงหน้า เพื่อให้เกิดความผ่อนคลายระหว่างผู้สอบถามข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล

2.3) การใช้แบบสอบถาม เป็นการประเมินโดยใช้เครื่องมือที่เป็นการสร้างประโยคคำถามต่าง ๆ เพื่อประเมินการรับรู้ของแต่ละบุคคลและวินิจฉัยข้อมูลที่ได้มาจากพิจารณาทัศนคติว่า ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ที่เกิดจากการประมวลผลของสมอง โดยให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความแต่ละข้อ โดยใช้มาตราประเมินแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5

ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) เนื่องจากเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก สามารถเก็บข้อมูลได้รวดเร็ว (พัฒนา พรหมณี, 2563)

3) มาตรวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต (Likert rating scales)

มาตรวัดลิเคิร์ต (LiKert Type Scale) นิยาม ที่กำหนดเจตคติ คือ ความรู้สึกหรืออารมณ์หรือความคิดที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ดังนั้นการสร้างเครื่องมือของลิเคิร์ต จึงเป็นการตั้งคำถามถึงความรู้สึกหรือความคิดเห็น ซึ่งเป็นข้อคำตอบออกจากใจของผู้ถูกถาม เช่น ท่านเห็นด้วยกับสิ่งที่กำหนดในระดับใด ให้เลือกได้ 5 ระดับ ก่อนจะตีความหมายเทียบกับเกณฑ์ต่อไปนี้

4) การตรวจให้คะแนนและการแปลความหมาย

กำหนดระดับความรู้สึกหรือความคิดเห็นต่อข้อความของผู้ตอบมากที่สุดไปน้อยที่สุด 1 2 3 4 5 หากเป็นข้อความทางลบ หรือ 5 4 3 2 1 ตามลำดับหากเป็นข้อความทางบวก นำผลการตอบแต่ละข้อมาตรวจให้คะแนน แล้วรวมคะแนนทุกข้อความเป็นคะแนนเจตคติของผู้ตอบคนนั้น โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเป็นระดับเจตคติดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ฟังพอใจมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ฟังพอใจมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ฟังพอใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ฟังพอใจน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ฟังพอใจน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย .00 - 0.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ไม่มีความเห็น

5. การสัมภาษณ์เชิงลึก

การสัมภาษณ์ เป็นเทคนิควิธีการรวบรวมข้อมูลวิธีหนึ่งซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิโดยอาศัยการเผชิญหน้า (Face-to-Face) โดยอาจเป็นการสัมภาษณ์แบบเดี่ยวเป็นรายบุคคลหรืออาจสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม แต่ผู้ให้ข้อมูลจะให้ข้อมูลจากปากของตนเอง ในยุคปัจจุบันการสัมภาษณ์อาจดำเนินการโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศช่วย เช่น การสัมภาษณ์ผ่านระบบการประชุมทางไกล (Video Conference) แต่สิ่งที่สำคัญคือ จะต้องมีการเผชิญหน้ากันเสมอ และผู้ถูกสัมภาษณ์จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเองเสมอ (อรรชรณ ฟังเพราะ, 2560)

1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นเครื่องมือการวิจัยอีกประเภทหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนา ซึ่งอาจเป็นการถามและตอบกันโดยตรงแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Interview) หรือผ่านทางโทรศัพท์ (Telephone Interview) ทั้งนี้ผู้ถาม

จะมีฐานะเป็นผู้สัมภาษณ์ (Interviewer) ส่วนผู้ตอบจะมีฐานะเป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ (Interviewee) แบบสัมภาษณ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แบบ ได้แก่

1.1) แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview)

เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้กับการสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามต่าง ๆ ที่ต้องการเก็บข้อมูลไว้ล่วงหน้าแล้ว โดยมักจะจัดพิมพ์ไว้เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ใช้ประกอบการซักถามผู้ถูกสัมภาษณ์ทุก ๆ คนด้วยข้อคำถามชุดเดียวกันตามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้ทำหน้าที่จดบันทึกคำตอบทั้งหมดของผู้ถูกสัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองหรืออาจใช้การอัดเทปประกอบเมื่อยุติการสัมภาษณ์แล้ว ถ้าการจดบันทึกไม่ชัดเจนหรือบันทึกไม่ทันผู้สัมภาษณ์จะกลับมาเปิดเทปเพื่อเพิ่มเติมให้ถูกต้อง

1.2) แบบสัมภาษณ์ชนิดไร้โครงสร้าง (Unstructured Interview)

เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้กับการสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างหรือไม่มีการสร้างข้อคำถามที่ต้องการจะเก็บข้อมูลไว้ก่อนหน้า แต่อาจจัดทำไว้เพียงเป็นประเด็นหรือแนวข้อคำถามอย่างคร่าว ๆ ซึ่งไม่มีรูปแบบที่แน่นอนไว้เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ใช้เป็นแนวทางในการพูดคุยหรือซักถามกับผู้ถูกสัมภาษณ์ ด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนอาจจะได้รับข้อคำถามในลักษณะที่มีความยืดหยุ่นแตกต่างกัน แต่ทุกคำถามก็ยังคงจะต้องอยู่ภายใต้ประเด็นเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูล ด้วยเหตุนี้ผู้สัมภาษณ์จึงจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องที่กำลังทำวิจัย และความสามารถในการตั้งคำถามให้ตรงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูล และในทำนองเดียวกับการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้ทำหน้าที่จดบันทึกคำตอบทั้งหมดของผู้ถูกสัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองหรือใช้เครื่องบันทึกเสียงช่วย

1.3) แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้กับการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะการสัมภาษณ์ที่อยู่ระหว่างการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับการสัมภาษณ์แบบไร้โครงสร้าง ดังนั้น แบบสัมภาษณ์สำหรับการสัมภาษณ์แบบนี้ จึงมักไม่มีรูปแบบที่แน่นอน แต่จะมีลักษณะผสมผสานระหว่างโครงสร้างข้อคำถามและการกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างนี้ นิยมใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งต้องการความยืดหยุ่นของข้อประเด็นคำถามเพื่อการเก็บข้อมูล ในขณะที่ยังคงไว้ซึ่งเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมประเด็นศึกษาอย่างครบถ้วน (ณัฐพันธุ์ เตชะพันธุ์, 2556)

6. แบบสอบถาม

แบบสอบถาม (Questionnaire) คือ แบบฟอร์มที่รวมชุดคำถามที่ถูกรวบรวมไว้อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ เพื่อใช้วัดสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะวัดจากกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรเป้าหมาย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงทั้งในอดีตปัจจุบันและการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต แบบสอบถามสามารถรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรม ความพึงพอใจ ความต้องการ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เป็นต้น แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้จะนำไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ เพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ต่อไป (enablesurvey, 2022)

1) ประชากร (Population) หมายถึง จำนวนทั้งหมดของสิ่งที่สนใจที่ต้องการจะศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งใด ๆ ก็ตามไม่ว่าคน สัตว์ สิ่งของ หรือแม้แต่พฤติกรรมที่อยู่ภายใต้ขอบเขตที่ นิยามไว้ ประชากร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1) ประชากรที่มีจำนวนแน่นอน (Finite Population) ได้แก่ จำนวนที่สามารถนับได้ อย่างแน่นอน ถูกต้อง เช่น จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ หรือจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.2) ประชากรที่มีจำนวนไม่แน่นอน (Infinite Population) ได้แก่ จำนวนที่ไม่สามารถ นับได้อย่างแน่นอน เช่น จำนวนปริมาณน้ำฝนที่ตก เป็นต้น

2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) หมายถึง จำนวนย่อยจากจำนวนทั้งหมดของสิ่งที่สนใจ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้สอบถามจากจำนวนทั้งหมด

3) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการเลือกตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างโดยทั่ว ๆ ไปจะจำแนกออกเป็น 2 วิธีด้วยกัน

3.1) การสุ่มตัวอย่างแบบมีความน่าจะเป็น (Probability Sampling) หมายถึง วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ประชากรทั้งหมดมีโอกาสถูกเลือกใช้เป็นตัวอย่างอย่างทัดเทียมกัน การสุ่มตัวอย่างแบบนี้จะสามารถจัดความลำเอียงออกไปได้ทั้งหมด

3.2) การสุ่มตัวอย่างแบบไม่มีความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) หมายถึง การสุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การเลือกตัวอย่างไว้ตายตัว เพียงแต่มีการคาดการณ์ถึง คุณสมบัติเฉพาะบางประการของประชากรเอาไว้ เช่น ในเรื่องของพฤติกรรม ความพอใจ ทศนคติ

4) การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

4.1) วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง Taro Yamane (ทาโร่ ยามาเน่) เป็นการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างนี้ เหมาะสม

กับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องที่มีประชากรจำนวนมากและรู้ตัวเลขจำนวนประชากรทั้งหมด แสดง
 ดัชนีสมการที่ 1

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+Ne^2} \quad (1)$$

โดยกำหนดให้

n คือขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เราต้องการจะรู้จากจำนวนประชากร (คน)

N คือขนาดของจำนวนประชากรทั้งหมด (คน)

e คือค่าความคลาดเคลื่อนที่ใช้ในงานวิจัย (เปอร์เซ็นต์)

ระดับความเชื่อมั่น 90% สัดสวนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.10

ระดับความเชื่อมั่น 95% สัดสวนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 (ปกตินิยมระดับความเชื่อมั่น
 95%)

ระดับความเชื่อมั่น 99% สัดสวนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.01

4.2) วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง W.G. Cochran ใช้ในกรณีที่ไม่ทราบขนาดของ
 ประชากรที่แน่นอน แต่ทราบว่ามีจำนวนมากและต้องการประมาณค่าสัดสวนของประชากรดัชนีสมการ
 ที่ 2 ต่อไปนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2} \quad (2)$$

โดยกำหนดให้

เมื่อ n เท่ากับ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P เท่ากับ สัดสวนของประชากรที่ผู้วิจัยต้องการสุ่ม

d เท่ากับ สัดสวนความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ คือ 0.05

Z เท่ากับ ระดับความเชื่อมั่น ที่ 95% ค่า Z เท่ากับ 1.96

แบบสอบถามเป็นรูปแบบของคำถามเป็นชุด ๆ ที่ได้ถูกรวบรวมไว้อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็น
 ระบบเพื่อใช้วัดสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะวัดจากกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรเป้าหมายให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง

5) หลักการสร้างแบบสอบถาม

ต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับ
 ผู้ตอบ ควรใช้ข้อความที่สั้นกะทัดรัดได้ใจความ โดยที่แต่ละความถามควรมีนัยเพียงประเด็นเดียว
 หลีกเลี่ยงการใช้ประโยคปฏิเสธซ้อน ไม่ควรใช้คำย่อ ควรหลีกเลี่ยงการใช้คำที่เป็นนามธรรม ไม่ชี้นำ
 การตอบให้เป็นไปแนวทางใดแนวทางหนึ่ง หลีกเลี่ยงคำถามที่ทำให้ผู้ตอบเกิดความลำบากใจในการ
 ตอบ คำตอบที่มีให้เลือกต้องชัดเจนและครอบคลุมคำตอบที่เป็นไปได้ หลีกเลี่ยงคำที่สื่อความหมาย

หลายอย่าง ไม่ควรเป็นแบบสอบถามที่มีจำนวนมากเกินไป ไม่ควรให้ผู้ตอบใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามนานเกินไป ข้อคำถามควรถามประเด็นที่เฉพาะเจาะจงตามเป้าหมายของการวิจัยคำถามต้องน่าสนใจสามารถกระตุ้นให้เกิดความอยากตอบ

6) ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

- 6.1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบสอบถาม
- 6.2) ระบุเนื้อหาหรือประเด็นหลักที่จะถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่จะประเมิน
- 6.3) กำหนดประเภทของคำถามโดยอาจจะเป็นคำถามปลายเปิดหรือปลายปิด
- 6.4) ร่างแบบสอบถาม โครงสร้างแบบสอบถามอาจแบ่งเป็น 3 ตอน คือ
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น/ข้อมูลทั่วไป
  - ตอนที่ 2 ข้อมูลหลักเกี่ยวกับเรื่องที่จะถาม
  - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ
- 6.5) ตรวจสอบข้อคำถามว่าครอบคลุมเรื่องที่จะวัดตามวัตถุประสงค์หรือไม่
- 6.6) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเนื้อหาและภาษาที่ใช้
- 6.7) ทดลองใช้แบบสอบถามเพื่อดูความเป็นปรนัย ความเชื่อมั่นและเพื่อประมาณเวลาที่ใช้
- 6.8) ปรับปรุงแก้ไข
- 6.9) จัดพิมพ์และทำคู่มือ

7) การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เมื่อสร้างเครื่องมือแบบสอบถามแล้วต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อความน่าเชื่อถือ และเพื่อการตัดสินใจผิดพลาดน้อยที่สุด โดยพิจารณาดังต่อไปนี้

- 7.1) ความเที่ยงตรง (Validity)
- 7.2) ความเชื่อมั่น (Reliability)
- 7.3) ความยากง่ายและอำนาจจำแนก (Difficulty and Discrimination)
- 7.4) ความเป็นปรนัย (Objectivity)
- 7.5) ความมีประสิทธิภาพ (Efficiency)
- 7.6) ความอ่อนไหว (Sensitivity)
- 7.8) ความเป็นมิติเดียว (Unidimensionality)
- 7.9) ความง่ายในการใช้ (Simplicity)

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยให้ความสำคัญกับการหาความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงด้วยวิธีการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง เป็นการหาความ

เที่ยงตรงตามเนื้อหาารายจุดประสงค์หรือวัตถุประสงค์กับข้อความ หรือการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์หรือจุดประสงค์ที่ต้องการวัด จะใช้สูตร IOC (Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งเครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้นเอง ก่อนนำไปใช้ต้องมีการหาคุณภาพของเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น คือนำเครื่องมือรวบรวมข้อมูลกับวัตถุประสงค์ให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ด้านการวัดผลและเนื้อหา 3-5 คน พิจารณาว่าเครื่องมือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยกำหนดคะแนนความเห็นดังนี้ (researcherthailand, 2565)

+1 แน่ใจว่าข้อความของเครื่องมือที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 ไม่แน่ใจว่าข้อความของเครื่องมือที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 แน่ใจว่าข้อความของเครื่องมือที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

นำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาคำนวณจากสูตรดังสมการที่ 3

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N} \quad (3)$$

โดยกำหนดให้

เมื่อ IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับจุดประสงค์
R	แทน	ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อความ ดังนี้

ข้อความที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.0 คัดเลือกไว้ใช้ได้

ข้อความที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

7. ตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน (Supply Chain Operations : SCOR Model)

เมื่อองค์กรธุรกิจต้องพบกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นต้องมีการปรับตัวและรับมือให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน (Supply Chain Operations : SCOR Model) ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาภายในโซ่อุปทาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องของความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนและการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโซ่อุปทาน ที่เริ่มต้นตั้งแต่การจัดการ การแปรรูปและกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับโลจิสติกส์ทุก ๆ กิจกรรม จะรวมถึงการดำเนินการประสานงานร่วมกัน การเชื่อมโยงกันระหว่างผู้จำหน่ายวัตถุดิบ ตัวกลาง ผู้ให้บริการขนส่งและลูกค้า ซึ่งมี 6 องค์ประกอบคือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การจัดหา

วัตถุดิบ (Source) 3) การผลิต (Make) 4) การส่งมอบ (Delivery) 5) การส่งคืน (Return) และ 6) การวางแผนและการสนับสนุนดำเนินงาน (Enable) ดังนี้

1) การวางแผน (Plan) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความต้องการและการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของห่วงโซ่อุปทาน โดยวางแผนเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการ (Demand) และความสามารถในการจัดส่ง (Supply) ซึ่งกลยุทธ์ที่ใช้ในส่วนนี้ เช่น การตัดสินใจทำหรือซื้อ (Make or Buy) การวางแผนการใช้ทรัพยากร การวางแผนการสั่งซื้อ การวางแผนการผลิต การวางแผนการส่งมอบ หรือการวางแผนรับคืน

สำหรับข้อเสนอแนะด้านการวางแผน (Plan) คือ ควรมีการเตรียมงบประมาณในการลงทุนซื้อสินค้าไว้เพื่อจำหน่ายแก่ผู้ซื้อ รายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความน่าสนใจอยู่เสมอให้ครอบคลุมในทุกกระบวนการตั้งแต่การจัดหา การผลิต การส่งมอบ การส่งคืน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ซื้อเกิดการตัดสินใจสั่งซื้อในครั้งต่อไป

2) การจัดหาวัตถุดิบ (Source) เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการจัดซื้อและจัดหาวัตถุดิบหรือบริการขององค์กร เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการแผนการที่ได้วางไว้และความต้องการขององค์กรปัจจุบันและอนาคต กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง คือ การประกันของผู้ขาย การทำข้อตกลงระหว่างองค์กรกับผู้ขาย และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งกระบวนการพื้นฐานของงานจัดซื้อจัดหาคือ การวางแผนการจัดซื้อจัดหา การรับและตรวจสอบสินค้า การส่งสินค้าให้หน่วยงานอื่น และการจ่ายเงิน นอกจากนี้ยังจะต้องมีการรักษาความสัมพันธ์ของกระบวนการจัดซื้อจัดหากับส่วนอื่น ๆ ในโซ่อุปทานด้วย อนึ่ง การวางแผนการจัดซื้อจัดหาได้ถูกต้องแม่นยำ ก็จำเป็นต้องใช้ข้อมูลแผนการผลิตจากหน่วยงานผลิต ข้อมูลระดับสินค้าคงคลัง ช่วงเวลาหรือระดับที่จะรับเข้าวัตถุดิบ (แผนการรับวัตถุดิบ) แผนการจัดส่งวัตถุดิบ กำลังการผลิตและความสามารถในการตอบสนองของผู้ขาย

ข้อเสนอแนะด้านการจัดหา (Source) ควรมีการศึกษาข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูล (Database) ของผู้ขายและผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาจำหน่ายอย่างละเอียดก่อนทุกครั้งที่มีสินค้าตัวใหม่ และคัดเลือกผู้ขาย (Supplier) ที่ได้รับการยอมรับ มีชื่อเสียง น่าเชื่อถือ และได้รับการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ธุรกิจให้การยอมรับเชื่อถือ

3) การผลิต (Make) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุดิบที่พร้อมจำหน่ายให้สอดคล้องกับความต้องการของแผนการ กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องคือ การจัดสรรการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องจักร ส่วนการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การรับวัตถุดิบเข้ามาสู่กระบวนการ กระบวนการของการผลิต การตรวจสอบของผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะด้านการผลิต (Make) คือ ควรมีการอบรมพนักงานเพื่อให้ความรู้ด้านการตลาด ด้านโลจิสติกส์ และความเข้าใจวิธีการดำเนินการที่ถูกต้อง อันจะทำให้เกิดการลดต้นทุนของสินค้าคงคลัง (Inventory) และเพิ่มระดับความพึงพอใจของผู้ซื้อ

4) การส่งมอบ (Delivery) เป็นกระบวนการจัดส่งสินค้าหรือบริการ รวมถึงการจัดการรับและรักษาคำสั่งซื้อ (Order) การจัดสรรผลิตภัณฑ์ไปสู่ศูนย์การจัดจำหน่าย (Distribution Center) และลูกค้า การบริหารคลังสินค้า การขนส่ง การกำหนดระยะเวลาในการส่งมอบ ช่องทางในการส่งมอบ การดูแลรักษาผลิตภัณฑ์จากโรงงานจนถึงศูนย์จัดจำหน่าย หรือลูกค้า เป็นต้น

ข้อเสนอแนะด้านการส่งมอบ (Delivery) คือ ควรมีการจัดส่งสินค้าโดยใช้ภาคเอกชนในการขนส่งสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ ซึ่งทำให้ได้รับสินค้าที่รวดเร็วกว่า อีกทั้งยังสามารถรายงานสถานะของรายการสั่งซื้อ เพื่อให้ผู้ซื้อสามารถตรวจสอบเช็ควันเวลาของสินค้าที่จะมาส่งมอบได้

5) การส่งคืน (Return) เป็นกระบวนการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งคืนหรือการรับผลิตภัณฑ์ที่ถูกส่งคืนจากลูกค้าด้วยเหตุผลใดก็ตาม กระบวนการเหล่านี้ยังขยายผลไปสู่การสนับสนุนลูกค้าหลังจากการจัดส่งด้วย

ข้อเสนอแนะด้านการส่งคืน/ย้อนกลับ (Return) ควรมีการปรับปรุงระบบการส่งคืนสินค้า ไม่ว่าจะเกิดการแตกหักเสียหายหรือสามารถส่งสินค้าคืนได้ หากไม่พอใจในคุณภาพ โดยลดกระบวนการในการรับ-ส่งคืนสินค้าให้เกิดความรวดเร็ว และควรมีการออกแบบระบบรับแจ้ง รับ-ส่งคืน-ตอบกลับการส่งสินค้าผ่านออนไลน์ เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว

6) การสนับสนุนดำเนินงาน (Enable) เป็นกระบวนการในการจัดเตรียมกฎ ข้อบังคับ ในการดำเนินงานประกอบธุรกิจและการจัดการข้อมูลสารสนเทศ ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการวางแผนและกระบวนการปฏิบัติการ เช่น กระบวนการทางการเงิน ทรัพยากรมนุษย์ ระบบข้อมูลการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์ การขาย และกระบวนการสนับสนุนต่าง ๆ แม้กระทั่งการจัดการความเสี่ยง เป็นต้น (Lean Supply Chain by TMB, 2020)

สรุปได้ว่าตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน (Supply Chain Operations : SCOR Model) ถือเป็นเครื่องมือหนึ่ง ที่ถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของโซ่อุปทาน ซึ่งสามารถเริ่มต้นจากได้จากภายในองค์กร จนขยายไปสู่ส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องภายในโซ่อุปทาน และการที่จะทำตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทานในองค์กรประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยหลายปัจจัยที่สำคัญ เช่น การลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร การรับมือในการแก้ปัญหาสถานการณ์ ความมีวินัยในการบริหารโครงการ และเทคนิคที่เกี่ยวข้องสำหรับการจัดการธุรกิจอีกด้วย

ภาพ 7 แบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทาน SCOR Model

ที่มา: <https://www.iok2u.com/article/logistics-supply-chain/s-scor-model>, 2563

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสืบค้นงานวิจัยโดยใช้สำคัญ (Key Word) ได้แก่ การศึกษาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว การจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน (Supply Chain Operations : SCOR Model) โดยมีงานวิจัยปรากฏดังต่อไปนี้

ตาราง 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้แต่ง (Author)	ชื่องานวิจัย (Research Title)	วัตถุประสงค์ (Objective)	เครื่องมือที่ใช้ (Method)	ผลการวิจัย (Results)
สไบพิชญ มงคล นิมิตร (2563)	การยกระดับทักษะ คุณค่าการท่องเที่ยว เชิงประสบการณ์ ท้องถิ่น การศึกษา เส้นทางพื้นที่ต้นแบบ จังหวัดสุโขทัย	1. เพื่อศึกษาการยกระดับทักษะใช้คุณค่าการ ท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น 2. เพื่อจัดทำแนวทางการยกระดับใช้คุณค่า การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น	- สัมภาษณ์เชิงลึก - การประชุมแบบกลุ่มย่อย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาใน การวิเคราะห์ข้อมูล	ข้อเสนอแนะต่อการยกระดับทักษะใช้คุณค่าการ ท่องเที่ยวเชิง ประสบการณ์ในพื้นที่ต้นแบบ จังหวัดสุโขทัยได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์/บริการ เพื่อให้สามารถตั้งราคาสูงขึ้น ได้แก่ การสร้างประสบการณ์ท้องถิ่น และการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อ
เพชรศรี นนทศิริ (2563)	ศักยภาพทรัพยากร การท่องเที่ยวเชิง สุขภาพของกลุ่ม จังหวัดภาคเหนือ ตอนล่าง 1 (ตาก สุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์)	1. เพื่อประเมินระดับศักยภาพของทรัพยากร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 5 จังหวัด (ตาก สุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ และเพชรบูรณ์) 2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพทรัพยากร ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากมุมมองผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่ 5 จังหวัด (ตาก สุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ และ เพชรบูรณ์) 3. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในพื้นที่ กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 1 ให้เป็น จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	- วิจัยผสมผสานแบบแผน ลำดับขั้น - สัมภาษณ์เชิงลึกและการ สนทนากลุ่ม	ผลการศึกษา ชี้ให้เห็นถึง จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค และกล ยุทธ์หรือแนวทางใหม่ การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรฯ ตามกรอบ การวิเคราะห์แบบ TOWS Matrix

ตาราง 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้แต่ง (Author)	ชื่องานวิจัย (Research Title)	วัตถุประสงค์ (Objective)	เครื่องมือที่ใช้ (Method)	ผลการวิจัย (Results)
ธรรมศักดิ์ ค่ายเทศ (2562)	การปรับปรุง ประสิทธิภาพห่วงโซ่ อุปทานของ อุตสาหกรรมบริการ : กรณีศึกษาโรงแรม จังหวัดสุโขทัย	1.เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบความสูญเสียในการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของธุรกิจโรงแรม จังหวัดสุโขทัยจำนวน 2 กรณีศึกษา1. โรงแรมอิสระ (Independent Hotels) และ2. โรงแรมในระบบเครือข่าย (Chain Hotels) 2.ประยุกต์ใช้หลักการ Why why analysis และหลักการ ECRS Technique ปรับปรุงประสิทธิภาพ	- หลักการแผนผังสายธารคุณค่า (VSM) - หลักการ ECRS Technique ปรับปรุงประสิทธิภาพ - ลงพื้นที่เก็บข้อมูล - สัมภาษณ์	พบว่าหลังปรับปรุงประสิทธิภาพโลจิสติกส์และโซ่อุปทานกรณีศึกษาที่ 1 สามารถลด NVA 2 กิจกรรม เวลาลด 7.15 นาที และลด NNVA 1 กิจกรรม เวลา ลดลง 5.15 นาที ส่งผลให้กิจกรรม VA มีร้อยละเพิ่มขึ้นตามไปด้วยคิดเป็น 1.37% กรณีศึกษาที่ 2 สามารถลด NVA 2 กิจกรรม เวลาลด 5.20 นาที คิดเป็นร้อยละที่ลดลง 0.31% ส่งผลให้กิจกรรม NNVA และ VA ทั้ง 2 กิจกรรมมีร้อยละที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วยคิดเป็น 0.32% และ 0.01%
ณัฐชัย วงศ์ศุภ ลักษณ์ (2562)	การพัฒนากรอบการ ประเมินการจัดการโซ่ อุปทานการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพสำหรับ ผู้ประกอบการ กิจการสปาไทย	1.ระบุชุดข้อมูลของหลักการเกณฑ์ตัวบ่งชี้ 2. พัฒนากำหนดกรอบการประเมินการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3. พัฒนาโปรแกรมกรอบการประเมินการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 4. เปรียบเทียบการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	- การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิคเดลฟาย	ชุดข้อมูลของการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะประกอบด้วย 4 หลักการ คือ 1) หลักการด้านการบูรณาการกระบวนการภายใน 2) หลักการด้านการจัดการเพื่อขยายฐานลูกค้าและตลาด 3) หลักการด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 4) หลักการด้านการเงินและเศรษฐกิจ และในส่วนของกรอบการประเมินที่พัฒนาขึ้นมี 4 หลักการ 12 เกณฑ์ 36 ตัวบ่งชี้ และ 135 ตัวตรวจสอบ โดยสามารถจำแนกระดับการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้

ตาราง 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้แต่ง (Author)	ชื่องานวิจัย (Research Title)	วัตถุประสงค์ (Objective)	เครื่องมือที่ใช้ (Method)	ผลการวิจัย (Results)
วัลลภา ศรีทองพิมพ์ (2562)	แนวทางการกำหนด กลยุทธ์ในระบบไอซี อุปทานการท่องเที่ยว ในประเทศไทยผ่าน กระบวนการลำดับขั้น เชิงวิเคราะห์ (AHP)	1.ศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค 2. กำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับโซ่อุปทาน	- แบบสอบถาม - กระบวนการลำดับขั้น เชิงวิเคราะห์ - การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้เทคนิคเดลฟาย	พบว่า จุดแข็งคือ 1) การให้บริการ 2) ความคุ้มค่าด้านราคา 3) ความหลากหลายของสินค้า จุดอ่อนคือ การประชาสัมพันธ์ด้วยภาษาต่างประเทศ ส่วนโอกาสคือ 1) ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สายงาม หลากหลายในแต่ละภูมิภาค 2) แหล่งท่องเที่ยวติดอันดับโลก 3) กิจกรรมการท่องเที่ยวมากมาย สุดท้ายอุปสรรคคือ 1) แหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆในต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น 2) นโยบายการท่องเที่ยวของประเทศไทยคู่แข่ง 3) ประเทศคู่แข่งมีทักษะการสื่อสารที่ดีกว่า นอกจากนี้กลยุทธ์ที่เหมาะสมได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก ใช้นวัตกรรมในการสร้างสรรค์ กลยุทธ์เชิงรับคือ พัฒนาชุดข้อมูล และกลยุทธ์ในการป้องกันคือ 1) สร้างพันธมิตรในตลาดคู่แข่ง 2) บูรณาการร่วมกับคู่แข่ง 3) บังคับใช้กฎหมาย กลยุทธ์แก้ไข คือ พัฒนาภาษาต่างประเทศ
จิรนนท์ เข็มขันธ (2561)	การจัดการโซ่อุปทาน การท่องเที่ยวเชิง เกษตรในจังหวัด ระยอง	1.เพื่อศึกษาการจัดการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยว เชิงเกษตรในจังหวัดระยอง	- การสัมภาษณ์เชิงลึก - แบบสอบถาม	ในช่วงต้นนำของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขาดศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูล ขาดการจัดการขยะที่ดี ช่วงกลางนำของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่พักโฮมสเตย์ยังไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เต็มประสิทธิภาพ ช่วงปลายนำพบว่าระดับความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) แต่นักท่องเที่ยวยังไม่พอใจด้านบริการ และระดับความสนุกของทุเรียน

ตาราง 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้แต่ง (Author)	ชื่องานวิจัย (Research Title)	วัตถุประสงค์ (Objective)	เครื่องมือที่ใช้ (Method)	ผลการวิจัย (Results)
ปณิชา ดันสุติชด (2561)	การจัดการผู้ประกอบการ การท่องเที่ยวในเกาะ เต่า จังหวัดสุราษฎร์ ธานี	1.ศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นของ นักท่องเที่ยวต่างชาติต่อผู้ประกอบการ จัดการผู้ประกอบการท่องเที่ยวในเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2.เสนอแนวทางการจัดการผู้ประกอบการ ท่องเที่ยวในเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี	- แบบสอบถาม - การสัมภาษณ์เชิงลึก	องค์ประกอบของการจัดการผู้ประกอบการท่องเที่ยว ก่อนการเดินทาง ระหว่างการเดินทาง และหลังการเดินทางมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ มี ความคิดเห็นว่า ควรมีการจัดการท่องเที่ยวเส้นทางกายภาพ (Physical flows) การจัดการท่องเที่ยวเส้นทางข้อมูลข่าวสาร (Information flows) และการจัดการไหลเวียนทางการเงิน (Financial flows)
ธิติพร ชาญศิริวัฒน์ (2561)	การพัฒนาออนไลน์ เพื่อการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพในประเทศไทย	1.ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพในประเทศไทย 2.พัฒนาและประเมินผลการพัฒนาออนไลน์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย	- แบบสอบถาม	สารสนเทศที่ต้องการสืบค้นมากที่สุดคือ ข้อมูลด้านที่พัก/โรงแรม รองลงมาคือข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ และ ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

ตาราง 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้แต่ง (Author)	ชื่องานวิจัย (Research Title)	วัตถุประสงค์ (Objective)	เครื่องมือที่ใช้ (Method)	ผลการวิจัย (Results)
กตุยา เกิดผล (2560)	การพัฒนาระบบ บริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ สำหรับผู้ประกอบการ ท่องเที่ยว ในจังหวัด จันทบุรี	1. เพื่อประเมินและแบ่งซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี 2. เพื่อสร้างแบบจำลองในการพัฒนาระบบบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี	- ใช้แผนภาพความสัมพันธ์ (Affinity Diagram) - วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การคำนวณน้ำหนักของปัจจัยด้วยเทคนิคการตัดสินใจแบบหลายหลักเกณฑ์ (Multiple Criteria Decision Making : MCDM))	ประเด็นที่สำคัญในการพัฒนาคือ การพัฒนาด้านเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการในการพัฒนาทั้งในด้านของภาครัฐหรือท้องถิ่น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์
ทัศนีย์ สิริวิญกุล (2560)	การจัดการห่วงโซ่อุปทาน สำหรับการท่องเที่ยว ในชุมชนบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี	1. ศึกษาแนวทางการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	- การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์	นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเป็นหมู่คณะและพักค้างแรม 1 คืน ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัวจะไม่พักค้างแรม แนวทางการพัฒนาด้านกายภาพควรจัดให้มีรถโดยสารสาธารณะรายวันไปตั้งชุมชนบ้านเชียง ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ ควรมีกิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่ม ควรมีการนำเอาระบบการสื่อสารมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้มากขึ้น ควรมีระบบการจองที่พักผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

ตาราง 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้แต่ง (Author)	ชื่องานวิจัย (Research Title)	วัตถุประสงค์ (Objective)	เครื่องมือที่ใช้ (Method)	ผลการวิจัย (Results)
Mirjana Kovačić (2016)	Interdependence of Transport and Tourism (ความสัมพันธ์ระหว่าง การขนส่งและการ ท่องเที่ยว)	1. เพื่อกำหนดปัจจัยพื้นฐานของโครงสร้างพื้นฐาน การขนส่งและการขนส่ง 2. สำรวจบทบาทของการคมนาคมในการ พัฒนาการท่องเที่ยว	- วิเคราะห์โครงสร้าง พื้นฐานด้านการขนส่ง - วิเคราะห์รูปแบบ พิเศษของการขนส่ง	วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างและคุณภาพของ วิธีการขนส่ง ต้องเลือกจุดหมายปลายทางสำหรับการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อประเมินบทบาทของการขนส่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน
กรวรรณ สังขกร (2558)	การเชื่อมโยงห่วงโซ่ อุปทานการท่องเที่ยว ในภาคเหนือตอนบน เพื่อรองรับ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ	1. เพื่อสำรวจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ 2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการเชื่อมโยง ห่วงโซ่อุปทานการ 3. เพื่อเสนอแนวทางการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน	- แบบสอบถาม	พบว่าสามารถสร้างความเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทาน ได้ตามความ สนใจของนักท่องเที่ยว โดยแบ่ง ออกเป็น 9 ด้าน

ตาราง 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้แต่ง (Author)	ชื่องานวิจัย (Research Title)	วัตถุประสงค์ (Objective)	เครื่องมือที่ใช้ (Method)	ผลการวิจัย (Results)
ไพรัช พิบูลย์ รุ่งโรจน์ (2557)	การพัฒนาความรู้ ร่วมมือของ ผู้ประกอบการภายใน ห่วงโซ่อุปทานการ ท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม กรณีศึกษาเส้นทาง R3E	1. ศึกษาโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2. เพื่อศึกษาลักษณะความร่วมมือของผู้ประกอบการภายในห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความร่วมมือของผู้ประกอบการภายในห่วงโซ่อุปทาน 4. เพื่อประเมินระดับความร่วมมือของผู้ประกอบการ 5. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาความร่วมมือ	- แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model) - การสัมภาษณ์เชิงลึก	ปัจจัยด้านการลดต้นทุนธุรกรรมนี้มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ การสร้างความมุ่งมั่น โดยความเชื่อใจมีระดับของอิทธิพลไม่มากนัก เพื่อเป็นผลการผลักดันการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยววัฒนธรรมแบบเส้นทาง R3E แนวทางการพัฒนาความร่วมมือ โดยแบ่งออกเป็นสองส่วนคือแนวทางการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการสร้างความร่วมมือโดยเน้นที่การสร้างความรู้ความมุ่งมั่นและลดต้นทุนธุรกรรมและแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทั้ง 10 ประเภท
ศรีสมรค์ อินทจันทร์ ยง (2557)	การศึกษาห่วงโซ่อุปทาน และตัวแบบข้อมูลใน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ของประเทศไทย	1. เพื่อสร้างความเข้าใจถึงระบบห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Supply Chain) 2. สามารถระบุกลุ่มผู้ประกอบการที่เป็นองค์ประกอบ (Key Players) ที่สำคัญรวมทั้งระบุความต้องการข้อมูลเพื่อเชื่อมโยง	- สหวนากลุ่ม - การสัมภาษณ์เชิงลึก	พบว่าปัญหาด้านการจัดการข้อมูลข่าวสาร และความรู้ ปัญหาจากลักษณะการทำงานในบริบทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และปัญหาอันเนื่องมาจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

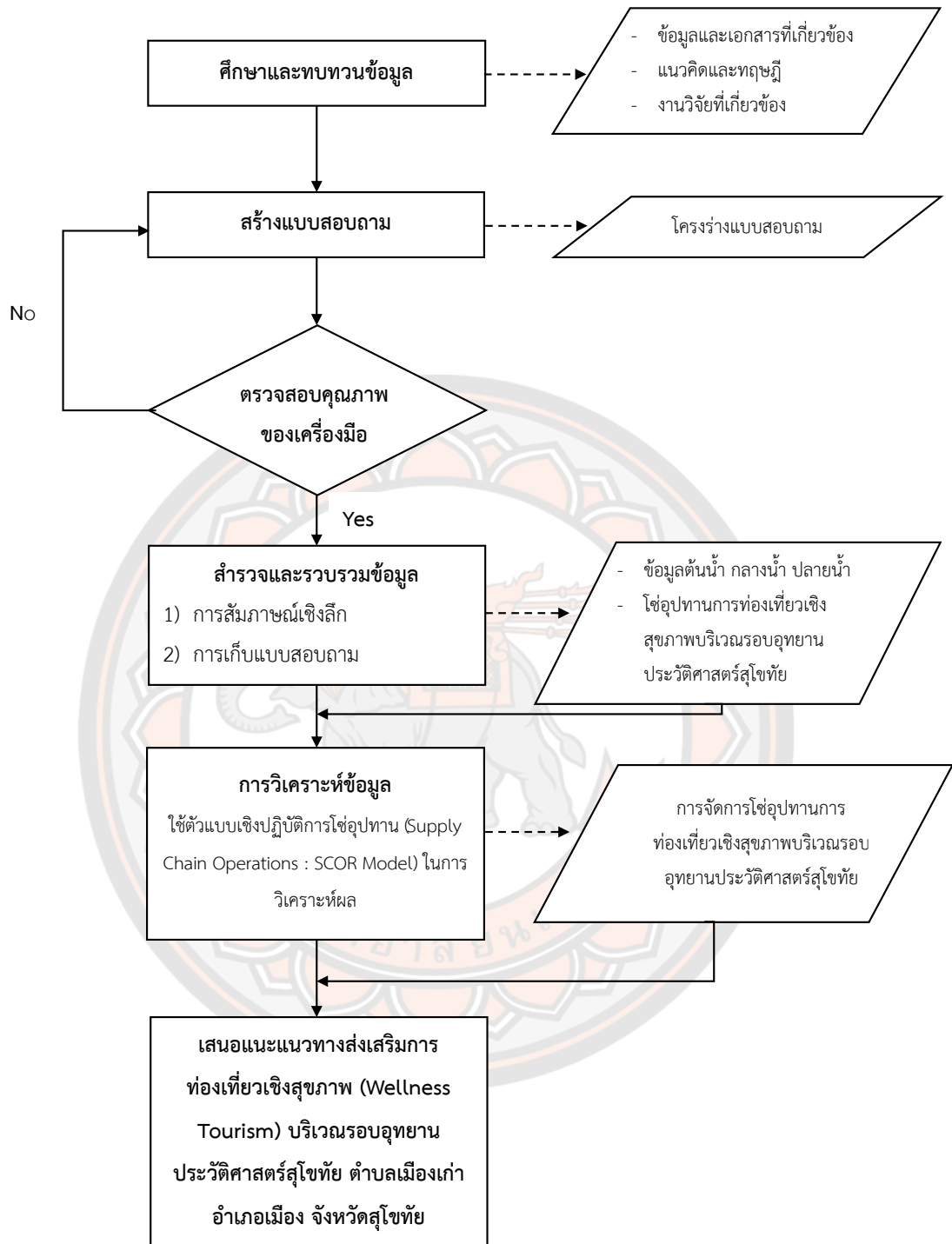
ตาราง 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ผู้แต่ง (Author)	ชื่องานวิจัย (Research Title)	วัตถุประสงค์ (Objective)	เครื่องมือที่ใช้ (Method)	ผลการวิจัย (Results)
สุจิตา ศรีไชยวาน (2556)	ทรงใจอุปทานการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อุทยาน แห่งชาติเขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา	1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ภายในห่วงโซ่อุปทาน 2. เพื่อศึกษาผลกระทบทางตรงของปัจจัยที่มีผล ต่อระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	- ใช้สถิติค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน - การวิเคราะห์การ ถดถอยเชิงพหุ และการ วิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)	ปัจจัยต้นน้ำมีความสัมพันธ์กับปัจจัยกลางนำ ด้านที่พักอาศัย ด้าน การเดินทาง ด้านสถานที่และกิจกรรม และด้านอาหารและงานฝีมือ ท้องถิ่น ด้วยค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.656 0.593 0.610 และ 0.552 ตามลำดับ ปัจจัยกลางนำมีความสัมพันธ์กับปัจจัยปลายน้ำด้วยค่า สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.815 และปัจจัยต้นน้ำมีความสัมพันธ์กับปัจจัย ปลายน้ำด้วยค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.811
งานวิจัยครั้งนี้	การศึกษากิจกรรม โซ่อุปทานท่องเที่ยว เชิงสุขภาพบริเวณ รอบอุทยาน ประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย	1. เพื่อศึกษาอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มี ต่อองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) 3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ (Wellness Tourism)	- แบบสอบถาม - การสัมภาษณ์เชิงลึก - ตัวแบบเชิงปฏิบัติการ โซ่อุปทาน (SCOR Model)	ควรมีการปรับปรุงในส่วนของการไหลของข้อมูล (Information Flows) เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ ทำให้การท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยยังไม่เป็นที่รู้จักแก่ นักท่องเที่ยว

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย” ซึ่งมี วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และ 3) เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยการดำเนินวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ประกอบไปด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิเคราะห์โดยการประยุกต์ใช้ตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน (Supply Chain Operations : SCOR Model)

ภาพ 8 ขั้นตอนวิธีการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนวิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ศึกษาและทบทวนข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาพบว่า ถึงแม้จังหวัดสุโขทัยจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่ยังไม่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบเชิงสุขภาพ ซึ่งกำลังเป็นที่สนใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการจะท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเป็นหลัก นอกจากนี้จังหวัดสุโขทัยยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ การปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยการเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการท่องเที่ยว ที่จะสามารถสร้างรายได้ให้กับประชาชนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้นักท่องเที่ยวในกลุ่มผู้สนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นนักท่องเที่ยวที่มีกำลังให้การจ่าย ซึ่งจะเป็นตัวการสำคัญในการเพิ่มรายได้ให้กับการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย แต่ยังคงขาดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและต่อเนื่อง ทำให้จังหวัดสุโขทัยไม่อยู่ในความสนใจของตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และภาพลักษณ์ของจังหวัดในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ยังไม่มีความชัดเจนขาดบุคลากรด้านการบริการ ขาดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน และขาดระบบการจัดเก็บข้อมูลทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรายละเอียด แนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการทำวิจัย และทำการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย อีกทั้งข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย สถานการณ์การท่องเที่ยวปัจจุบัน ตลอดจนทบทวนข้อมูล ทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การนำคำนิยาม และองค์ประกอบต่าง ๆ มาเพื่อใช้อธิบายหลักการและสอดคล้องงานวิจัย ให้เชื่อมโยงกับทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือ และสามารถอธิบายที่มาที่ไปของงานวิจัยได้อย่างถูกต้องครบถ้วนตามหลักการแนวคิด ทฤษฎีได้

2. สร้างแบบสอบถาม

งานวิจัยนี้จะใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการหรืองานวิจัยทางที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับโซอุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อให้เข้าใจถึงเนื้อหาที่สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้
- 2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากตำรา เอกสารงานวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อสร้างแบบสอบถาม
- 3) กำหนดขอบเขตของข้อคำถามจากประเด็นขอข่างาน และข้อมูลที่ต้องการ

4) สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตที่กำหนด หลังจากนั้นนำเสนอแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา อีกทั้งให้คำแนะนำในการปรับปรุงข้อความและความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้ว นำส่งแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถามจากผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญจากคณะบริหารธุรกิจ ภาควิชาอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญจากสาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 1 ท่าน เนื่องจากเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และความเข้าใจเรื่องโซ่อุปทานการท่องเที่ยวและการนวดไทย สปาไทย โดยผู้เชี่ยวชาญจะตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อคำถาม โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์หรือจุดประสงค์ที่ต้องการวัด IOC (Index Of Item-Objective Congruence) ข้อคำถามนั้นกับประเด็นหลักของเนื้อหา ผ่านเกณฑ์การให้คะแนน โดยคำนวณดัชนี IOC ตามสมการ 3

4. สํารวจและรวบรวมข้อมูล

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก

การสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นการซักถามสนทนากันระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์ โดยมีการตั้งคำถาม และได้คำตอบวิเคราะห์อย่างละเอียด ถัดจากผู้ถูกสัมภาษณ์ การถามนอกจากจะเป็นรูปแบบในเชิงการให้อธิบายแล้ว ผู้วิจัยมีการถามถึงเหตุผล ที่มาที่ไปอย่างชัดเจน การสัมภาษณ์รูปแบบเช่นนี้นั้น จะช่วยได้ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล เจตคติ ความต้องการ ให้มีความชัดเจนอย่างตรงไปตรงมา โดยในการศึกษารั้งนี้ได้กำหนดผู้ที่เกี่ยวข้องในโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยสัมภาษณ์หน่วยงานดังต่อไปนี้

- ภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย และหน่วยงานในพื้นที่ โดยใช้วิธีการกำหนดแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คัดสรรเฉพาะหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยโดยตรง เช่น สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เป็นต้น

เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ได้มีการแนะนำจากหมอนวด สถานประกอบการร้านนวดสปาบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ว่าเป็นแหล่งสร้างแรงงานหมอนวด ให้ความรู้ การเรียนการสอน

- ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการ ในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ตัวแทนผู้ประกอบการมีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว (ที่พัก) จำนวน 2 ที่ โดยเลือกสถานที่จากความนิยมที่ได้มาจากการสอบถามบุคคลในพื้นที่ และ ผู้ให้บริการ (ร้านนวด สปา ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับนวดและที่พัก) จำนวน 3 ที่ โดยมีวิธีการคัดเลือกร้าน คือ 1) ร้านที่ได้รับความนิยมซึ่งได้มาจากการสอบถามคนในพื้นที่ 2) ร้านที่สามารถมองเห็นได้ง่าย และมีจุดสังเกตจุดสนใจที่สามารถดึงดูดความสนใจได้ และ 3) ร้านที่ไม่มีจุดสังเกตชัดเจน และมองเห็นได้ยาก ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกสรรบุคคลที่ทำธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เท่านั้น โดยเป็นการชักถามแบบเจาะลึก อีกทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นโดยการจดบันทึก และบันทึกเสียงและนำมาถอดความเพื่อทำการวิเคราะห์ในลำดับถัดไป

2) แบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 400 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่อาจทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด มีการจดบันทึกจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย ในปี 2558-2561 ในปัจจุบันยังไม่มีกรจดบันทึกที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการคำนวณของ W.G. Cochran (1967) มีการนำเอาสัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (d) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.05 มาพิจารณาควบคุมไว้กับระดับ ความเชื่อมั่นที่นิยมใช้กันทั่วไป คือ 95% Z ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1.96 สูตรดังกล่าวในสมการ 2

$$\text{สูตร } n = \frac{P(1-P)Z^2}{d^2} \quad (2)$$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{(0.05)(1-0.05)(1.96)^2}{0.0025} \\ &= (0.05)(0.50)(3.8416) / 0.0025 \\ &= 9604 / 0.0025 \\ &= 384.16 \text{ หรือ } 384 \text{ ราย} \end{aligned}$$

ใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง (W.G. Cochran 1967) โดยเป็นการเก็บผ่านเครื่องมือ

สร้างแบบฟอร์มออนไลน์ (Google Forms) จำนวน 200 คน และเก็บแบบสอบถามในพื้นที่วิจัย 200 คน

การแปลผลคะแนนนั้น ผู้วิจัยได้มีการกำหนดการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย มีการกำหนดการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยถือเกณฑ์ดังนี้ (ปณิชา ตันสุติชล, 2561)

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ พึงพอใจมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ พึงพอใจมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ พึงพอใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ พึงพอใจน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ พึงพอใจน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย .00 - 0.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ไม่มีความเห็น

เมื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลตามที่กล่าวข้างต้นแล้ว ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่แสดงต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำของโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ทำให้ทราบถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพปัจจุบัน เส้นทางการให้บริการ (Physical Flows) การไหลของข้อมูล (Information Flows) และการไหลเวียนทางการเงิน (Financial Flows) ภายในโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน (Supply Chain Operations : SCOR Model) โดยมีการอธิบายลักษณะและแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมที่มีการปรับปรุงภายในโซ่อุปทาน ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยมีการกำหนดกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและมีโครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน (Supply Chain Operations : SCOR Model) เพื่อให้ได้แนวทางการการปรับปรุงโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย และเสนอแนะแนวทางการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

6. เสนอแนะแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

การเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เป็นการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ผลผ่านตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน (Supply Chain Operations : SCOR Model) เพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และเสนอแนะทางการเพิ่มประสิทธิภาพให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และช่วยเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัยได้อย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของ การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย” โดยการใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยในปัจจุบัน

1. ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

1) ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับนวดและที่พัก

- การให้บริการ (Physical Flows) : เริ่มตั้งแต่การสั่งซื้อผลิตภัณฑ์สำหรับนวดและที่พักจะซึ่งเป็นการสั่งซื้อโดยตามยอดแต่ละครั้งที่เท่ากัน แต่ไม่มีเวลาการสั่งซื้อที่แน่นอน และแต่ละครั้งจะเป็นการสั่งซื้อในปริมาณไม่มากนัก 50-100 ชิ้น ทำให้ทางร้านสามารถเตรียมสินค้าได้เพียงพอตามความต้องการสั่งซื้อ เนื่องจากร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นร้านค้าส่งขนาดใหญ่ ที่มีรอบการสั่งของเข้าร้านที่แน่นอน และมีการจัดเก็บสินค้าในคลังสินค้า

- การไหลของข้อมูล (Information Flows) : ทางร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์จะได้รับใบสั่งซื้อสินค้าในปริมาณเท่าเดิม โดยร้านนวดสปาและที่พักส่วนใหญ่ที่สั่งกับทางร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จะสั่งไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับความนิยมของทางร้านนวดและที่พัก และทางร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์เมื่อได้รับใบสั่งซื้อสินค้าแล้วจะต้องเตรียมสินค้าที่ดีและมีคุณภาพให้เพียงพอต่อความต้องการ เพื่อส่งต่อไปยังร้านนวดและที่พัก

- การไหลเวียนทางการเงิน (Financial Flows) : เมื่อร้านนวดและที่พักได้รับสินค้าที่ดีและมีคุณภาพ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องตามรายการสั่งซื้อ และตรวจสอบความเสียหายของสินค้า ครบถ้วนตามคำสั่งซื้อ จะชำระสินค้าตามรอบใบสั่งซื้อสินค้าแต่ละรอบ ไม่มีการชำระแบบแบ่งชำระ หรือการชำระรอบถัดไป เนื่องจากเป็นสินค้าสำเร็จรูปพร้อมใช้งาน และมีปริมาณการสั่งไม่มากนัก

2) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย (กศน.)

- การให้บริการ (Physical Flows) : ที่มาของการเริ่มต้นจัดตั้งการเรียนการสอน การนวดแผนไทยให้แก่ชาวบ้านได้มาจากการประชาคมและสำรวจความสนใจของประชาชนมีความสนใจ โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ที่สนใจจะเป็นชาวบ้านที่มีพื้นฐานการนวดกันอยู่แล้วแต่สนใจในการนวดรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มเติมเช่นการนวดสปาเพื่อการผ่อนคลาย เป็นต้น โดยคนที่สนใจเรียนไม่จำเป็นต้องเป็นคนในพื้นที่เป็นคนนอกต่างพื้นที่ได้ต่างอำเภอก็สามารถเรียนรู้ได้เช่นกัน โดยหลักสูตรการนวด จะมีการเรียนนวด 35 ชั่วโมง โดยเรียนวันละ 5 ชั่วโมง ทั้งหมด 7 วัน หลักสูตรจะประกอบไปด้วยการนวดพื้นฐานการนวดสปาพื้นฐาน นวดตัวสปา นวดหน้าสปามือสปาและเท้าสปา ทั้งนี้จะจัดการเรียนการสอนได้ต้องมีผู้ที่สนใจเรียน 10 คนขึ้นไป โดยทั้งหมดเป็นการเรียนการสอนแบบไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

- การไหลของข้อมูล (Information Flows) : จะมีการประชาสัมพันธ์ ทางหน่วยงานจะมีการกระจายข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่สนใจคือ ประกาศตามวิทยุชุมชนหรือประกาศเสียงตามสายของผู้นำชุมชนเป็นหลัก และอาศัยช่องทางปากต่อปาก อีกทั้งทางเทศบาลตำบลเมืองเก่าเองก็ช่วยประชาสัมพันธ์ให้อีกช่องทาง ทำให้ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ตำบลเมืองเก่าและพื้นที่ข้างเคียงทราบได้ นอกจากนี้ทางร้านนวดในบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงต้องการหมอนวดเพิ่ม สามารถแจ้งทางสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเป็นอีกช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีความสนใจสร้างเป็นอาชีพได้

ภาพ 9 การสัมมนาหัวหน้าสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

3) ร้านนวด สปา

- การให้บริการ (Physical Flows) : ร้านนวดจะมีการซื้อผลิตภัณฑ์สำหรับนวดมาจากร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อนำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มาจำหน่ายเป็นแพคเกจที่ทางร้านมี เช่น การนวดแผนไทย นวดประคบ นวดกดจุด นวดสปา เป็นต้น และส่งต่อข้อมูลความต้องการการใช้บริการของลูกค้าให้หมอนวด ทางร้านจัดหาหมอนวดที่ต้องตามความต้องการการใช้บริการแก่ลูกค้าและให้บริการลูกค้าตามแพคเกจที่ลูกค้าเลือก เมื่อลูกค้าเข้ารับบริการเรียบร้อยแล้วจึงชำระเงินค่าบริการ

- การไหลของข้อมูล (Information Flows) : ทางร้านต้องได้รับข้อมูลจากลูกค้าถึงความต้องการการใช้บริการ เพื่อที่ทางร้านนวดจะแนะนำแพคเกจต่าง ๆ ที่ลูกค้าสนใจและให้บริการได้ตามความเหมาะสมตามความต้องการของลูกค้า รวมไปถึงจัดหาหมอนวดที่มีศักยภาพ และเพียงพอต่อการให้บริการของลูกค้า ทั้งนี้ทางร้านจะต้องดูแลใส่ใจความสนใจของลูกค้าด้วย หากช่วงเวลานั้นลูกค้าต้องการนวดสปาเป็นจำนวนมาก แต่ทางร้านไม่มีหมอนวดที่มีความสามารถในการ

นวดสปาได้ ทางร้านจะส่งต่อข้อมูลให้ทางสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยช่วยในการจัดหาหมอนวดที่สามารถนวดสปาได้

- การไหลเวียนทางการเงิน (Financial Flows) จะเป็นในส่วนของการจัดซื้อวัตถุดิบสำหรับนวด โดยชำระเงินตามใบสั่งซื้อผลิตภัณฑ์สำหรับนวดในแต่ละรอบ และรายรับจากการเข้ารับบริการแต่ละแพคเกจการนวดของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการร้านนวด ซึ่งทำให้เกิดเงินหมุนเวียน ไม่ว่าจะเป็ต้นทุนในการจัดซื้อวัตถุดิบ และผลกำไรที่ได้จากการให้บริการการนวด

ภาพ 10 การสัมภาษณ์ผู้ให้บริการร้านนวด บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

4) ที่พักและโรงแรมที่มีบริการด้านสุขภาพ

- การให้บริการ (Physical Flows) : ที่พักจะซื้อผลิตภัณฑ์สำหรับที่พักจากร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับที่พัก เช่น สบู่ น้ำยาสระผม ครีมนวดผมและอื่น ๆ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการให้บริการที่พัก จากนั้นที่พักจะจำหน่ายแพคเกจต่าง ๆ ของที่พักแก่นักท่องเที่ยว โดยที่พักแต่ละที่จะมีแพคเกจและราคาในการให้บริการที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในการเลือกเข้ารับบริการของนักท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวเลือกแพคเกจของที่พักแล้ว หลังจากเข้ารับบริการที่พัคนักท่องเที่ยวจะชำระการเข้ารับบริการ

- การไหลของข้อมูล (Information Flows) : ที่พักจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์สำหรับที่พักแก่ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อความต่อเนื่องในการให้บริการ รวมทั้งที่พักจะต้องได้รับข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อจัดทำและจำหน่ายแพคเกจการจองที่พักได้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

- การไหลเวียนทางการเงิน (Financial Flows) : การจัดซื้อวัตถุดิบสำหรับที่พัก โดยชำระเงินตามใบสั่งซื้อผลิตภัณฑ์สำหรับที่พักในแต่ละรอบ และรายรับจากการเข้ารับบริการแต่ละแพคเกจการเข้าพักของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ ซึ่งทำให้เกิดเงินหมุนเวียน ไม่ว่าจะเป็นต้นทุนในการจัดซื้อวัตถุดิบ และผลกำไรที่ได้จากการให้บริการที่พัก

ภาพ 11 การสัมภาษณ์ผู้ให้บริการด้านที่พัก บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ตาราง 3 สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ผู้ข้อมูล	การให้บริการ (Physical Flows)	การไหลของข้อมูล (Information Flows)	การไหลเวียนทางการเงิน (Financial Flows)	หมายเหตุ
ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับ ขนาดและที่พัก	จำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับร้าน ขนาดและที่พัก	ใบสั่งซื้อสินค้าแต่ละรอบ ปริมาณ และความต้องการ	- ชำระเงินตามรอบใบสั่งซื้อ สินค้า - ไม่มีชำระแบบแบ่งชำระ หรือการชำระรอบถัดไป	
กคน.	สอนขนาดไทยขนาดสปา	มีการประชาสัมพันธ์ผู้สนใจเรียน ขนาด ประกาศตามวิทยุชุมชนหรือ ประกาศเสียงตามสายของผู้นำชุมชน เป็นหลัก	N/A	เป็นการให้บริการสอน ขนาดไม่มีค่าใช้จ่าย
ร้านขนาด	- นำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มา จำหน่ายเป็นแพคเกจที่ทาง ร้านมี เช่น การขนาดแผนไทย ขนาดประคบ ขนาดจุด ขนาดสปา เป็นต้น - จัดหาพนักงานขนาด - ให้บริการขนาด	- การให้ข้อมูลความต้องการ ผลิตภัณฑ์สำหรับขนาด - การให้ข้อมูลแพคเกจ นักท่องเที่ยว - ส่งข้อมูลความต้องการการขนาดไป ยัง กคน.	- ชำระค่าวัสดุเข้าไปยังร้าน จำหน่ายผลิตภัณฑ์ - ได้รับความบริการจาก นักท่องเที่ยว	

ตาราง 3 สรุปผลวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าทางบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูล	การให้บริการ (Physical Flows)	การไหลของข้อมูล (Information Flows)	การไหลเวียนทางการเงิน (Financial Flows)	หมายเหตุ
ที่พัก	<ul style="list-style-type: none"> - เตรียมพร้อมสำหรับการให้บริการที่พัก - ให้บริการที่พักและบริการเสริมด้านสุขภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - การให้ข้อมูลความต้องการผลิตภัณฑ์สำหรับที่พัก - การให้ข้อมูลการจำหน่ายแพคเกจที่พักแก่นักท่องเที่ยว - ทราบถึงความต้องการการใช้บริการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ชำระค่ามัดจำห้องพัก - ใช้จ่ายค่าบริการจากนักท่องเที่ยว 	

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ซึ่งแยกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

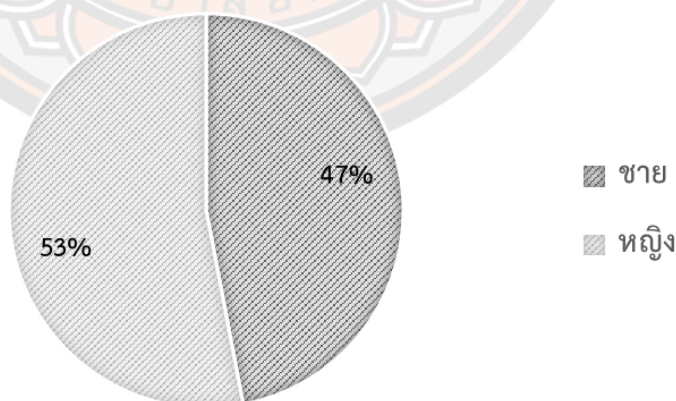
ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการใช้อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

การเก็บข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จำนวน 400 ชุด โดยเป็นการสร้างแบบฟอร์มออนไลน์ (Google Forms) จำนวน 200 คน และเก็บแบบสอบถามในพื้นที่วิจัย 200 คน ทั้งนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ทำวิจัยได้ให้สัญลักษณ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
X	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

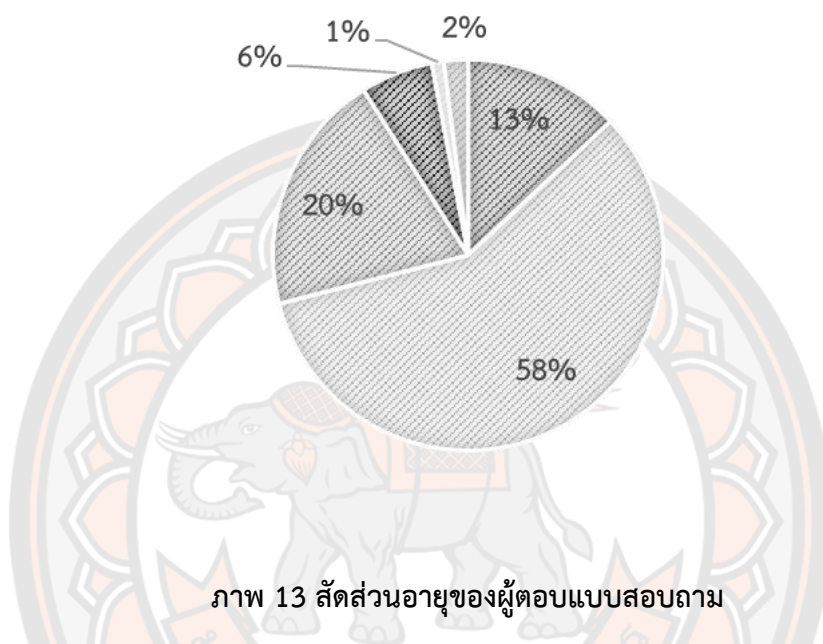
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ภาพ 12 สัดส่วนเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

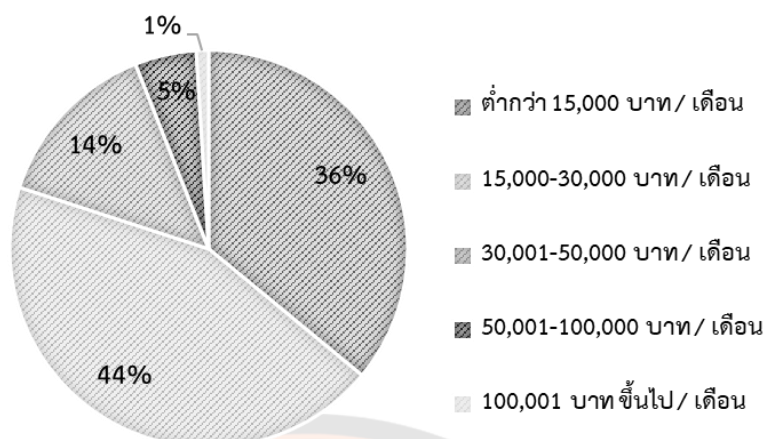
จากภาพ 12 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ จำนวน 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53 และเป็นเพศชาย จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47 ตามลำดับ

■ ต่ำกว่า 20 ปี ■ 21-30 ปี ■ 31-40 ปี ■ 41-50 ปี ■ 51-60 ปี ■ 61 ปีขึ้นไป

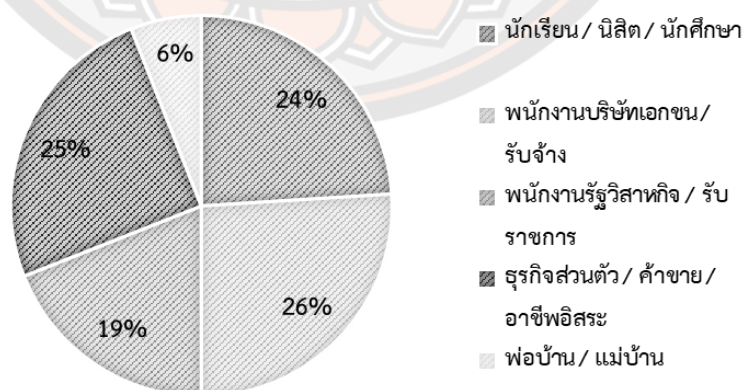
ภาพ 13 สัดส่วนอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากภาพ 13 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านอายุ จำนวน 400 คน จะเห็นได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20 อายุ ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 13 อายุ 41-50 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 อายุ 61 ปีขึ้นไปจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 และผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดได้แก่อายุ 51-60 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ตามลำดับ

ภาพ 14 สัดส่วนรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากภาพ 14 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน สรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีรายได้ 15,000-30,000 ต่อเดือน จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาได้แก่ รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36 รายได้ 30,001-50,000 บาทต่อเดือน จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14 รายได้ 50,001-100,000 บาทต่อเดือน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ 100,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ตามลำดับ

ภาพ 15 สัดส่วนอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

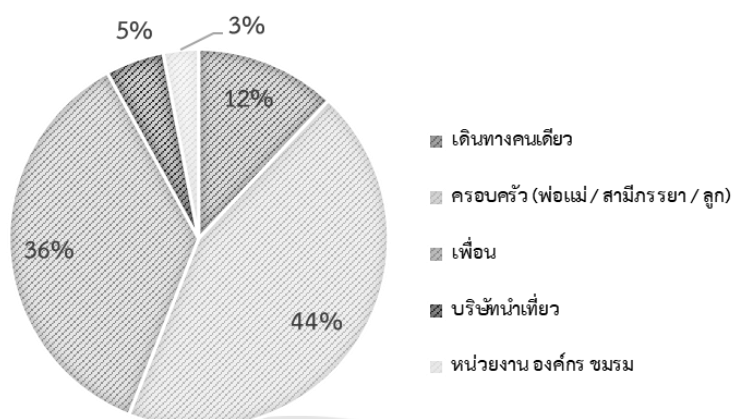
จากภาพ 15 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน อาชีพส่วนใหญ่ ได้แก่ พนักงานบริษัทเอกชน / รับจ้างจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26 อาชีพธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย / อาชีพอิสระ จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25 นักเรียน / นิสิต / นักศึกษา จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24 พนักงานรัฐวิสาหกิจ / รับราชการจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19 และพ่อบ้าน / แม่บ้าน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

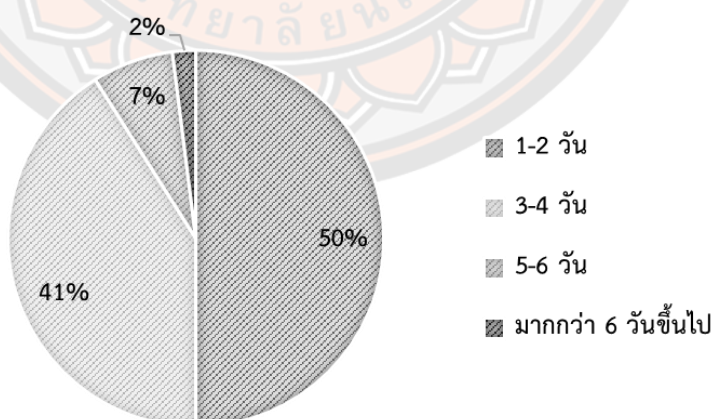
ภาพ 16 วัตถุประสงค์หลักของผู้ตอบแบบสอบถามในการเดินทางท่องเที่ยว

จากภาพ 16 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน วัตถุประสงค์หลักของผู้ตอบแบบสอบถามในการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64 เพื่อเยี่ยมญาติ/เพื่อน จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19 เพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10 เพื่อชมกีฬาและความบันเทิง 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4 เพื่อประชุม สัมมนา อบรม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ตามลำดับ

ภาพ 17 สัดส่วนผู้ร่วมเดินทางผู้ตอบแบบสอบถาม

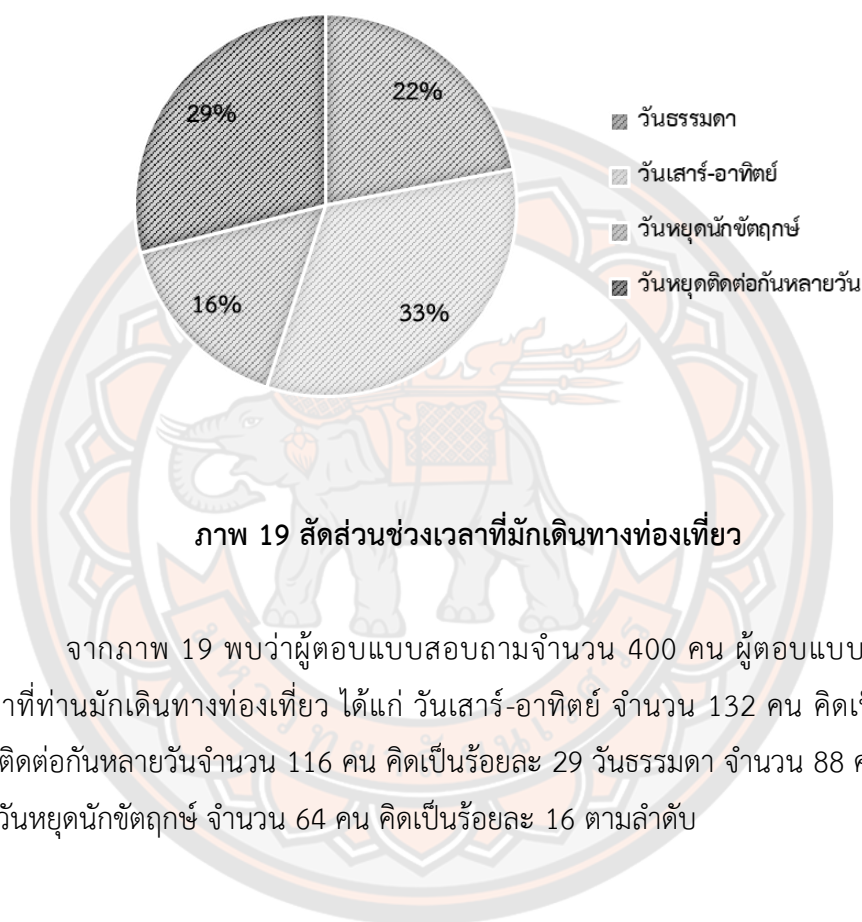
จากภาพ 17 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ผู้ตอบแบบสอบถามมักเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับครอบครัว (พ่อแม่ / สามัญภรรยา / ลูก) 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44 เดินทางกับเพื่อนจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36 เดินทางคนเดียว จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12 เดินทางกับบริษัทนำเที่ยว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5 เดินทางกับหน่วยงาน องค์กร ชมรม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ตามลำดับ

ภาพ 18 ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง

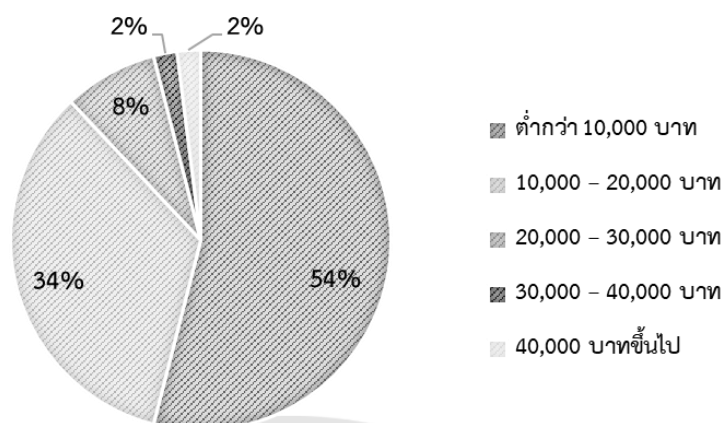

จากภาพ 18 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ใช้ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ได้แก่ 1-2 วัน จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50 3-4 วัน จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41 5-6 วัน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7 มากกว่า 6 วันขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ

ภาพ 19 สัดส่วนช่วงเวลาที่มักเดินทางท่องเที่ยว

จากภาพ 19 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ผู้ตอบแบบสอบถามด้านช่วงเวลาที่ท่านมักเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ วันเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33 วันหยุดติดต่อกันหลายวันจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29 วันธรรมดา จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22 วันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ตามลำดับ

ภาพ 20 ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวรวมที่พักผ่อนต่อครั้ง

จากภาพ 20 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวรวมที่พักผ่อนต่อครั้ง ได้แก่ ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54 10,000-20,000 บาท จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34 และ 20,000-30,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8 และ 30,000-40,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 และ สูงกว่า 40,000 บาทขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัยรายละเอียดแสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 ข้อมูลด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	S.D
ก่อนการเดินทางด้านการไหลเวียนทางข้อมูลข่าวสาร (Information Flow)			
1. สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	3.12	62.4	0.909
2. มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์	3.30	66.0	0.700
3. มีการนำระบบเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้	3.35	67.0	0.899
4. ผู้ดูแลระบบสารสนเทศ/เจ้าหน้าที่อุทยานมีความสามารถในการให้บริการ	3.34	66.8	0.930
ค่าเฉลี่ยรวม	3.28	65.55	0.859

ตาราง 4 ข้อมูลด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิง
สุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย (ต่อ)

ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละ	S. D
ระหว่างเดินทางด้านการไหลเวียนทางกายภาพ (Physical Flows)			
1. สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว (Attraction)			
1.1 มีกิจกรรมการนวดแผนไทย สปา ที่หลากหลาย ให้นักท่องเที่ยวเลือกใช้บริการ	3.25	65.0	0.853
1.2 กิจกรรมการนวดแผนไทย สปา ตอบโจทย์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	3.28	65.6	0.813
1.3 การนวดแผนไทย สปา บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีความเป็นเอกลักษณ์	3.34	66.8	0.790
1.4 กิจกรรมการนวดแผนไทย สปา มีการนำภูมิปัญญาไทยแบบดั้งเดิมมาใช้	3.60	72.0	0.872
ค่าเฉลี่ยรวม	3.37	67.4	0.832
2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities)			
2.1 บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมีโครงสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน	3.42	68.4	0.908
2.2 ความสะดวกในการเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ รอบบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	3.54	70.8	0.899
2.3 เจ้าหน้าที่อุทยานสามารถให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน	3.70	74.0	0.933
2.4 ที่พักเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	3.56	71.2	1.023
2.5 ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม มีราคาเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการนักท่องเที่ยว	3.32	66.4	0.882
ค่าเฉลี่ยรวม	3.51	70.2	0.929
3. ความปลอดภัย (Safety)			
3.1 มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย	3.46	69.2	0.842
3.2 มีการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉิน	3.41	68.2	0.763
3.3 มีการบริการทางสาธารณสุข หรือสถานพยาบาลบริเวณใกล้เคียง เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน	3.40	68.0	0.883
ค่าเฉลี่ยรวม	3.42	68.5	0.829
ระหว่างเดินทางด้านการไหลเวียนข้อมูลข่าวสาร (Information Flows)			
1. ข้อมูลข่าวสาร (Information)			
1.1 สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวได้จากหลายแหล่งที่มา	3.35	67.0	0.766
1.2 มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ สิ่งอำนวยความสะดวก	3.47	69.4	0.818
1.3 เจ้าหน้าที่มีความรู้ และสามารถให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี	3.43	68.6	0.803
1.4 มีการนำแอปพลิเคชัน มาใช้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	3.47	69.4	0.899
ค่าเฉลี่ยรวม	3.43	68.6	0.822
ระหว่างเดินทางด้านการไหลเวียนทางการเงิน (Financial Flows)			
1. จุดชำระเงิน (Payment)			
1. มีการบริการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์	3.43	68.6	1.070
2. มีการบริการรองรับการชำระผ่านบัตรเครดิต Credit Card	3.21	64.2	0.864
3. มีจุดการให้บริการ การกดเงินสดในบริเวณมีความสะดวก และเพียงพอ	3.34	66.8	0.919
4. ค่าธรรมเนียมในการใช้บริการเกี่ยวกับสถาบันการเงิน มีความเหมาะสม	3.40	68.0	0.959
ค่าเฉลี่ยรวม	3.35	66.9	0.953
หลังการเดินทางท่องเที่ยว			
1. ท่านได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด	3.58	71.6	0.764
2. ท่านได้รับความพึงพอใจการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด	3.55	71.0	0.753
3. จากภาพรวมทั้งหมด	3.73	74.6	0.904
ค่าเฉลี่ยรวม	3.62	72.4	0.807

จากตารางที่ 4 ก่อนการเดินทางค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการไหลเวียนทางข้อมูลข่าวสาร (Information Flow) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.28$, $SD=0.859$) ความคาดหวังก่อนการเดินทางภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.46$, $SD=0.910$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีการรับรู้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวไม่มากเท่าที่ควร และเมื่อไม่มีการรับรู้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้ระดับความคาดหวังความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวลดลง ดังนั้นการให้ข้อมูลการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จึงมีความสำคัญในการให้ข้อมูลเพื่อเป็นการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้มากยิ่งขึ้น

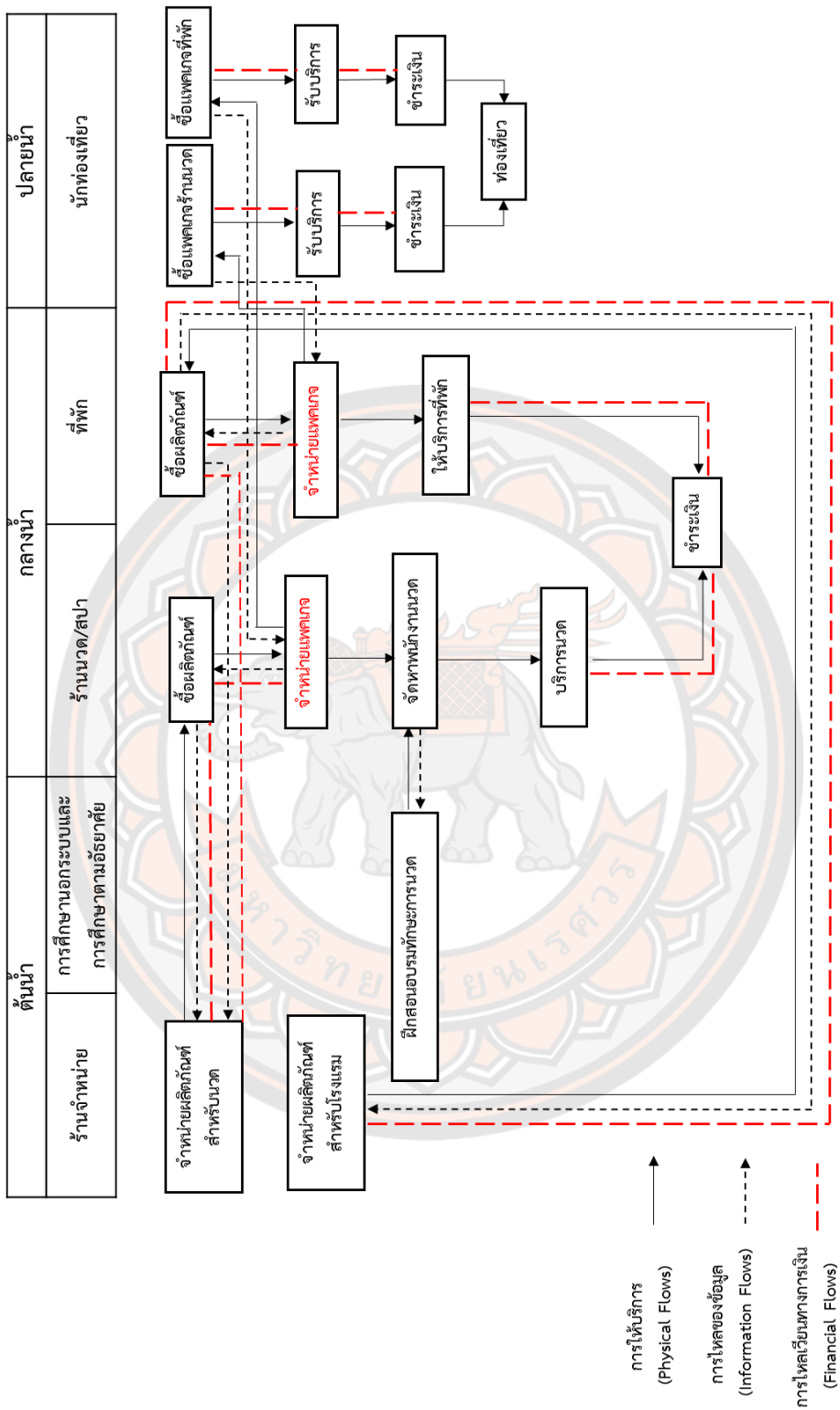
ระหว่างเดินทาง ด้านการไหลเวียนทางกายภาพ (Physical Flows) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1) สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.37$, $SD=0.832$) 2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.51$, $SD=0.929$) 3) ความปลอดภัย (Safety) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.42$, $SD=0.829$) ลำดับต่อไปด้านการไหลเวียนข้อมูลข่าวสาร (Information Flows) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลข่าวสาร (Information) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.43$, $SD=0.822$) และสุดท้ายด้านการไหลเวียนทางการเงิน (Financial Flows) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จุดชำระเงิน (Payment) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.35$, $SD=0.953$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า เมื่อนักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวทั้งบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และเข้ารับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแล้ว นักท่องเที่ยวมีความสนใจเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมการนวดไทยสปาไทย ทำให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว แต่ยังคงการรับรู้ของบุคคลภายนอก ขาดการประชาสัมพันธ์แก่ผู้ที่มีความสนใจด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งชี้ให้เห็นได้จากข้อมูล ด้านการไหลเวียนข้อมูลข่าวสาร (Information Flows) ในระหว่างเดินทาง ยังมีแนวโน้มไม่สูงมากนัก ดังนั้นควรมีการปรับปรุงด้านการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว การเพิ่มการรับรู้ไปสู่บุคคลภายนอก และเพิ่มให้มีการประชาสัมพันธ์

หลังการเดินทางท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.62$, $SD=0.807$) ชี้ให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และให้คะแนนการทำกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในทิศทางที่ดี และควรมีการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย หากแต่ก่อนเดินทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีการรับรู้ข้อมูลเพียงเล็กน้อย ทำให้ยังไม่ดึงดูดความสนใจในช่วงแรก แต่เมื่อได้ท่องเที่ยวและทำกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการนวดสปาไทย ทำให้รู้สึกผ่อนคลายและคลายความเครียดความเหนื่อยล้าได้เป็นอย่างดีและเป็นทีพอใจเป็นอย่างมาก

ดังนั้นจากผลแบบสอบถามข้างต้นกล่าวคือ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยอยู่ในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก แต่ทั้งนี้ก่อนการเดินทางท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวขาดข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทำให้ความคาดหวังสนใจอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อนักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวและทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมนวดสปา ทำให้เพิ่มความน่าสนใจในแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ที่ไม่ได้มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เพียงอย่างเดียว ยังสามารถท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ ได้อีกเช่นกัน จนนำไปสู่ผลหลังการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจและอยากกลับมาอีกครั้ง จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่าควรมีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการนำการรับรู้ไปสู่บุคคลภายนอก การเพิ่มความน่าสนใจให้แหล่งที่ท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าและรายได้ให้แหล่งพื้นที่อย่างยั่งยืนต่อไป

โซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลงานวิจัย วารสาร หนังสือที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมภายในโซ่อุปทาน ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ของการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีความเชื่อมโยงกันในส่วนของ 1) การให้บริการ (Physical Flows) 2) การไหลของข้อมูล (Information Flows) 3) การไหลเวียนทางการเงิน (Financial Flows) แต่ยังคงมีความซับซ้อนในการเข้ารับบริการของนักท่องเที่ยว ในส่วนของการไหลเวียนทางการเงิน (Financial Flows) รวมทั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์การรับรู้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว การไหลของข้อมูล (Information Flows) ที่ได้จากแบบสอบถาม รวมทั้งขาดกิจกรรมที่นำสนใจที่ได้จากแบบสอบถาม ทำให้ได้แผนภาพการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ได้ดังภาพ 21

ภาพ 21 โยธูปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ต้นน้ำ

ระดับต้นน้ำมีผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์และสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จากการ สํารวจพื้นที่และสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าร้านนวดสปา และที่พัก ชื่อผลิตภัณฑ์สำหรับการนวดและที่พัก จากร้านจำหน่ายสินค้าร้านปลีกหรือส่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนที่ทางร้านต้องการใช้และขนาดของร้านที่ ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และในส่วนของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จะจัดรอบเรียนเพื่อฝึกอบรมผู้ที่มีความสนใจเรื่องการนวด โดยการ ประชาสัมพันธ์และดูความต้องการของตลาดร้านนวดสปาทั้งในท้องถิ่นและต่างท้องถิ่นพื้นที่ใกล้เคียง

กลางน้ำ

ระดับกลางน้ำมีผู้เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ร้านนวดสปาและที่พัก จากการสำรวจพื้นที่และ สัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าได้ทำการดำเนินการแยกส่วนกันอย่างชัดเจน โดยที่ร้านนวดสปา จะทำการ จำหน่ายแพคเกจและให้บริการโดยหน้าร้านเพียงอย่างเดียวเท่านั้น และเป็นเช่นเดียวกันกับการ ให้บริการด้านที่พัก ซึ่งจะทำการจัดจำหน่ายแพคเกจการให้บริการเกี่ยวกับที่พักเพียงอย่างเดียว ทำให้ เกิดความซับซ้อนในการเข้ารับบริการแก่นักท่องเที่ยว และอาจจะไม่ตอบโจทย์เกี่ยวกับการเข้ารับ บริการในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้

ปลายน้ำ

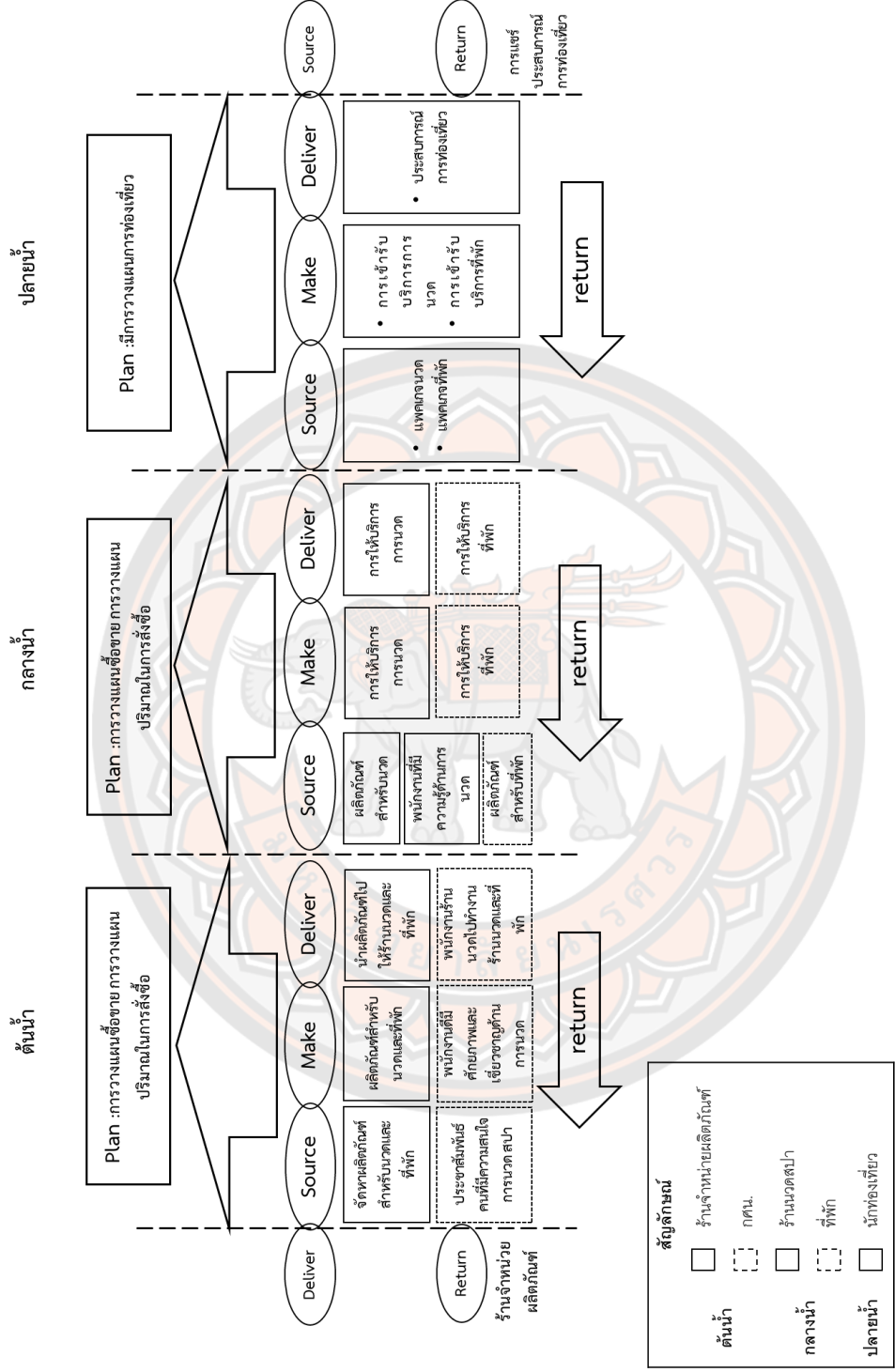
ระดับปลายน้ำมีผู้ที่เกี่ยวข้องคือ นักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหลักในการ กระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จากการสำรวจพื้นที่และ สัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าหากนักท่องเที่ยวมีความสนใจที่จะท่องเที่ยวภายในพื้นที่ จะต้องดำเนินการ แยกกันในส่วนของทั้งร้านนวดสปาและที่พัก ซึ่งเป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนและเพิ่มขึ้นตอน ให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดความไม่สะดวกและทำให้ความน่าสนใจลดลง นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวมี ความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแต่ยังไม่เป็นที่รับรู้สำหรับนักท่องเที่ยว

แนวทางการจัดการใช้อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

1. การดำเนินการจัดการใช้อุปทานตามแนวคิด SCOR-Model ระดับที่ 1

ระดับที่ 1 เป็นการกำหนดขอบเขตและตั้งเป้าหมายในการปรับปรุงประสิทธิภาพของใช้อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยที่ต้นน้ำ คือ ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในระดับนี้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับนวด และการดำเนินการสอนหมอนวดที่เป็นกระบวนการเริ่มต้น ซึ่งจะต้องทราบความต้องการของร้านนวดสปาและที่พักเสียก่อน จึงจะมีการส่งต่อทั้งผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องทั้งร้านนวดสปาและที่พักไปยังกลางน้ำคือร้านนวดสปาและที่พัก เมื่อทางร้านนวดสปาและที่พักได้ผลิตภัณฑ์แล้ว จึงจะมีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในกระบวนการปลายน้ำในรูปแบบของแพคเกจจิ้งของร้าน เช่น ร้านนวดสปาต้องการจำหน่ายการนวดไทย คอ บ่า ไหล่ และ หรือแยกจำหน่าย เป็นต้น เช่นเดียวกันกับที่พักที่จำหน่ายแพคเกจจิ้งการท่องเที่ยวในบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พร้อมทั้งพักเป็นแพคเกจที่ทางผู้ประกอบการกำหนดขึ้นมาเพื่อจำหน่ายแพคเกจต่าง ๆ ของทางสถานที่ประกอบการแก่นักท่องเที่ยว

ภาพ 22 แบบจำลอง SCOR Model ในระดับที่ 1

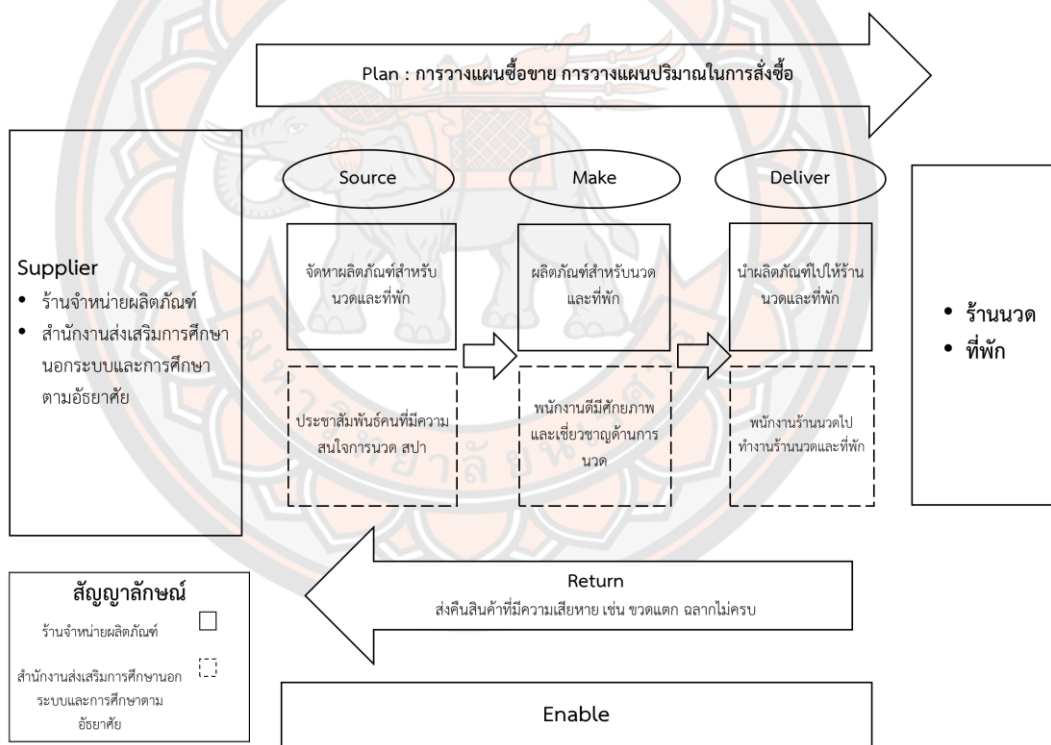
2 การดำเนินการจัดการโซ่อุปทานตามแนวคิด SCOR-Model ระดับที่ 2

การสร้าง SCOR-Model ในระดับที่ 2 เป็นการสร้างแบบจำลองโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยกำหนดสภาพแวดล้อมให้เข้ากันกับแบบจำลอง

1) ระดับที่ 2 ต้นน้ำ

ในระดับที่ 2 ในส่วนนี้จะประกอบไปด้วยผู้เกี่ยวข้องที่อยู่ต้นน้ำ ได้แก่ ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย SCOR-Model ในระดับที่ 2 เป็นการจำลองกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ในการจัดหาผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับนวดสปา และที่พัก แสดงดังภาพ 23

ระดับที่ 2 ต้นน้ำ : ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และกคน.

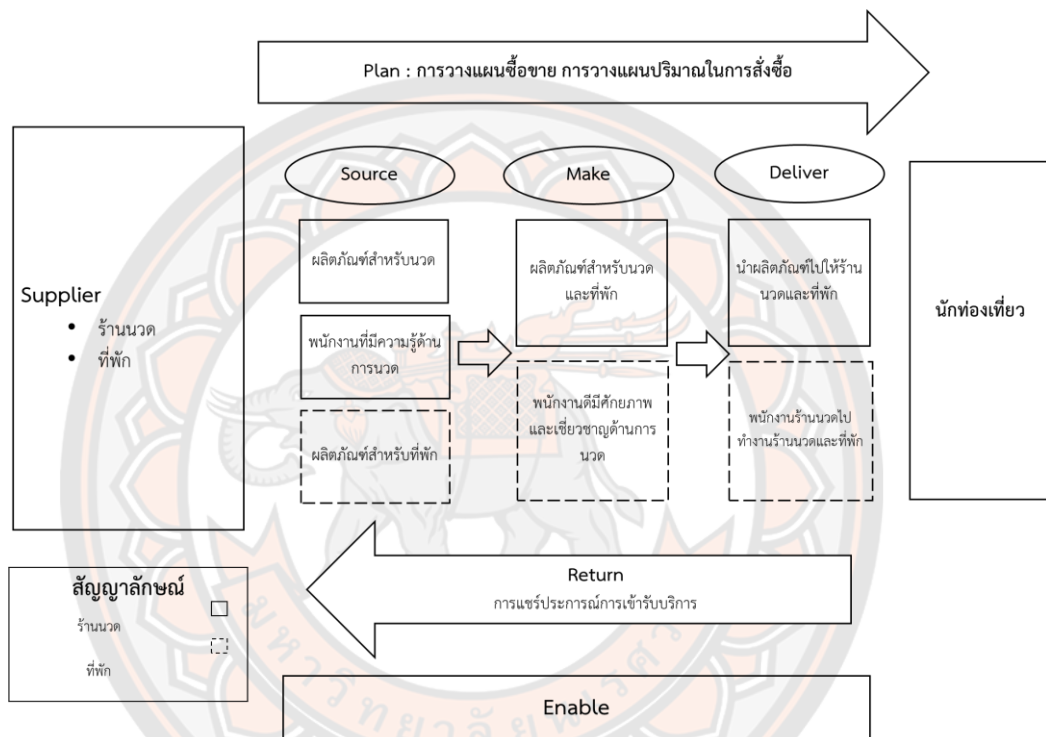

ภาพ 23 แบบจำลอง SCOR Model ในระดับที่ 2 ต้นน้ำ

2) ระดับที่ 2 กลางน้ำ

ในระดับที่ 2 ในส่วนนี้จะประกอบไปด้วยผู้เกี่ยวข้องที่อยู่กลางน้ำ ได้แก่ ร้าน นวดสปา และที่พัก ซึ่งเป็นการจำลองกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับ นวดสปา และที่พักเพื่อนำมาจำหน่ายเป็นแพคเกจให้นักท่องเที่ยว

ระดับที่ 2 กลางน้ำ : ร้านนวด และที่พัก

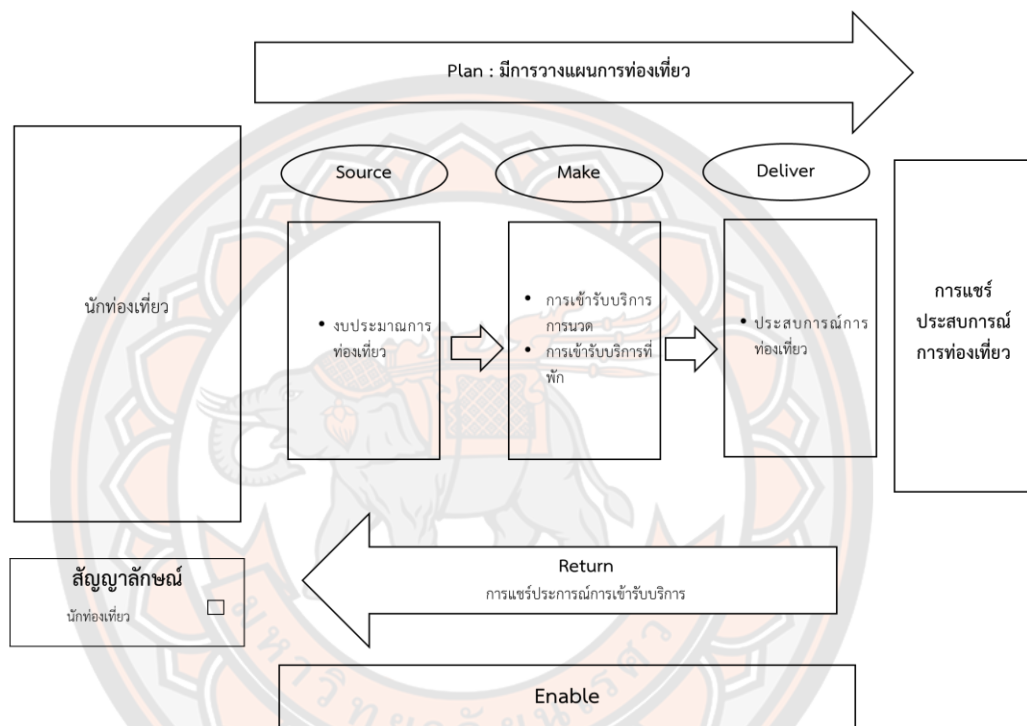

ภาพ 24 แบบจำลอง SCOR Model ในระดับที่ 2 กลางน้ำ

3) ระดับที่ 2 ปลายน้ำ

ในระดับที่ 2 ในส่วนนี้จะประกอบไปด้วยนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในส่วนของปลายน้ำสำหรับโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในงานวิจัยครั้งนี้ ดังนั้น ระดับที่ 2 ปลายน้ำ จึงเป็นการจำลองกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ

ระดับที่ 2 ปลายน้ำ : นักท่องเที่ยว

ภาพ 25 แบบจำลอง SCOR Model ในระดับที่ 2 ปลายน้ำ

จากแบบจำลอง SCOR Model ในระดับที่ 2 จะมีองค์ประกอบคือ 1) การจัดหาวัตถุดิบ (Source) 2) การผลิต (Make) 3) การจัดส่ง (Delivery) 4) การวางแผน (Plan) ของโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลได้ดังตารางที่ 5

ตาราง 5 ข้อมูล SCOR Model ในระดับที่ 2 ของต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

Stage	Player	Process
ต้นน้ำ	ร้านจำหน่าย ผลิตภัณฑ์	<p>1) การจัดหาวัตถุดิบ (Source)</p> <p>จะได้รับคำสั่งซื้อจากร้านนวดและที่พัก ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปพร้อมใช้งาน และจัดส่งตามจำนวนที่ได้รับคำสั่งซื้อ โดยได้รับคำสั่งซื้อแต่ละครั้งที่เท่ากัน แต่ระยะเวลาในการสั่งซื้อไม่แน่นอน</p>
		<p>2) . การผลิต (Make)</p> <p>หลังจากที่มีการจัดหาวัตถุดิบแล้ว ขั้นตอนต่อไปจะเป็นในส่วนของการจัดเตรียม ตรวจสอบสินค้า จัดส่งมอบให้กับร้านนวด/สปา และที่พัก</p>
		<p>3) การจัดส่ง (Delivery)</p> <p>เมื่อได้ผลิตภัณฑ์ที่ดีและมีคุณภาพ สำหรับร้านนวด/สปา และสำหรับที่พัก ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ จะถูกนำไปยัง ร้านนวด/สปา และที่พัก หากไม่มีการชำรุดเสียหายในตัวสินค้า</p>
		<p>4) การวางแผน (Plan)</p> <p>มีการวางแผนหรือตัดสินใจเพียงระยะสั้น ไม่มีการวางแผนล่วงหน้าระยะยาว เพื่อไม่เป็นการจัดเก็บผลิตภัณฑ์จำนวนมากเกินความต้องการ นอกจากนี้การใช้วิธีการดำเนินการวางแผนสั่งซื้อค่อนข้างยุ่งยาก ไม่มีความจำเป็น ซึ่งปัจจุบันการอาศัยประสบการณ์ในการสั่งซื้อนั้นง่ายและสะดวกกว่า</p>
ต้นน้ำ	สำนักงาน ส่งเสริม การศึกษานอก ระบบและ การศึกษาตาม อัธยาศัย (กศน.).	<p>1) การจัดหาวัตถุดิบ (Source)</p> <p>จะเป็นผู้ให้ความรู้ด้านการนวดและพัฒนาฝีมือหมอนวด ให้แก่หมอนวดและผู้ที่มีความสนใจ โดยมีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการนวด/สปา เพื่อพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพแก่ผู้ที่มีความสนใจ</p>
		<p>2) การผลิต (Make)</p> <p>ได้สร้างพนักงานที่มีศักยภาพและเชี่ยวชาญด้านการนวด</p>
		<p>3) การจัดส่ง (Delivery)</p> <p>เมื่อจบหลักสูตรการเรียนการสอนนวด/สปา นักเรียนที่จบมีศักยภาพและความเชี่ยวชาญด้านการนวด/สปา ได้ถูกทาบทามให้เข้าทำงานประจำร้านนวด/สปา</p>
		<p>4) การวางแผน (Plan)</p> <p>ต้องได้รับข้อมูลถึงความต้องการหมอนวด หรือความสนใจจากผู้ต้องการเรียนนวด</p>

ตาราง 5 ข้อมูล SCOR Model ในระดับที่ 2 ของต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ (ต่อ)

Stage	Player	Process
กลางน้ำ	ร้านนวดสปา	<p>1) การจัดหาวัตถุดิบ (Source)</p> <p>ทำการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์สำหรับนวด/สปา ไปยังร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับนวด/สปา ซึ่งทุกครั้งที่ทำการสั่งซื้อในปริมาณที่เท่าเดิม แต่สำหรับระยะเวลาการสั่งซื้อต่อเมื่อผลิตภัณฑ์เหลือใช้เพียง 3 – 7 วันเท่านั้น นอกจากนี้จะมีการคัดเลือกพนักงานที่มีความรู้ ความสามารถในการนวด/สปา ประจำร้านเพื่อรองรับผู้ใช้บริการ</p>
		<p>2) การผลิต (Make)</p> <p>เจ้าหน้าที่หรือพนักงานร้านนวด/สปา จะมีการจัดเตรียมสถานที่พร้อมให้บริการแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการนวด/สปา</p>
		<p>3) การจัดส่ง (Delivery)</p> <p>ให้บริการด้านการนวด/สปา โดยให้ลูกค้าเลือกผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับนวดที่ลูกค้าสนใจ เช่น ลูกประคบ น้ำมันสำหรับนวด กลิ่นน้ำมัน เป็นต้น และเลือกแพคเกจที่ลูกค้าสนใจใช้บริการ ซึ่งทางร้านจะจัดเตรียมอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับนวด พร้อมด้วยหมอนวดที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการให้บริการนวด/สปา ในด้านนั้น ๆ</p>
		<p>4) การวางแผน (Plan)</p> <p>ต้องมีการวางแผนสำหรับการรองรับลูกค้าและนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาใช้บริการ และวางแผนให้ผลิตภัณฑ์ อุปกรณ์ที่ใช้ และพนักงานให้เพียงพอต่อลูกค้าและนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาใช้บริการ</p>
ที่พักรวม		<p>1) การจัดหาวัตถุดิบ (Source)</p> <p>ทำการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์สำหรับที่พักรวม ไปยังร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับที่พักรวม ซึ่งทุกครั้งที่ทำการสั่งซื้อในปริมาณที่เท่าเดิม แต่สำหรับระยะเวลาการสั่งซื้อต่อเมื่อผลิตภัณฑ์เหลือเหลือน้อยหรือผลิตภัณฑ์หมดเท่านั้น</p> <p>2) การผลิต (Make)</p> <p>เจ้าหน้าที่หรือพนักงานที่พักรวม จะมีการจัดเตรียมสถานที่ ห้องพักรวม พร้อมให้บริการแก่ลูกค้าสำหรับที่ต้องการพักรวมค้างคืน</p> <p>3) การจัดส่ง (Delivery)</p> <p>ให้ลูกค้าเลือกรูปแบบและราคาของลูกค้าที่ต้องการเข้าพักรวม มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับการเข้าพักรวม เช่น ที่นอน หมอน ผ้าห่ม อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับห้องพักรวม เป็นต้น</p> <p>4) การวางแผน (Plan)</p> <p>ต้องมีการวางแผนสำหรับการรองรับลูกค้าและนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาใช้บริการ และวางแผนให้ผลิตภัณฑ์ อุปกรณ์ที่ใช้ และพนักงานให้เพียงพอต่อลูกค้าและนักท่องเที่ยวที่</p>

ตาราง 5 ข้อมูล SCOR Model ในระดับที่ 2 ของ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ (ต่อ)

Stage	Player	Process
ปลายน้ำ	นักท่องเที่ยว	1) การจัดหาวัตถุดิบ (Source) การจัดทำงบประมาณสำหรับการท่องเที่ยว
		2) การผลิต (Make) เข้ารับบริการไม่ว่าจะเป็นร้านนวดสปาและที่พัก ตามแพคเกจที่เลือกไว้
		3) การจัดส่ง (Delivery) จะได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยว ซึ่งสามารถประเมินความพึงพอใจที่ได้จากการเข้ารับบริการ ไม่ว่าจะเป็นการเข้ารับบริการด้านการนวด/สปา หรือความพึงพอใจในการเข้ารับบริการที่พัก
		4) การวางแผน (Plan) มีการวางแผนการท่องเที่ยว

3. การดำเนินการจัดการโซ่อุปทานตามแนวคิด SCOR-Model ระดับที่ 3

ในระดับที่ 3 จะเป็นการกำหนดรายละเอียดในแต่ละส่วน ของกระบวนการภายในและระหว่างองค์กร ที่ได้กำหนดไว้ในระดับที่ 2 โดยมีการสร้าง SCOR-Model Level 3 แสดงดังภาพ 26 - 34 ซึ่งมีรายละเอียดแสดงดังต่อไปนี้

1) ระดับที่ 3 ต้นน้ำ ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และ กคน.

ในระดับที่ 3 ต้นน้ำ ในขั้นตอน S1-Source Stocked Product ระดับต้นน้ำ เป็นขั้นตอนการจัดหาวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ หรือการสั่งซื้อวัตถุดิบที่เตรียมมาจำหน่ายร้านนวดสปา และที่พัก โดยร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จะจัดหาผู้ที่มีความสนใจและทักษะการนวด เพื่อจัดอบรม ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติให้แก่ผู้ที่มีความสนใจ และในขั้นตอน S1-Source Stocked Product นั้นคือการหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการที่จะส่งต่อไปยังกระบวนการ M1-Source Stocked Make to stock

ขั้นตอน M1-Source Stocked Make to stock ระดับต้นน้ำ เป็นการผลิตสินค้า และตรวจสอบคุณภาพสินค้าก่อนส่งให้ D1-Deliver Stocked Product เมื่อได้วัตถุดิบหรือสินค้าที่ใช้สำหรับร้านนวดสปา ที่พัก ที่ดีและมีคุณภาพแล้ว นอกจากนี้ต้องมีการตรวจสอบสินค้าให้มีคุณภาพ และเพียงพอต่อคำสั่งซื้อก่อนการจัดส่ง เช่นเดียวกันกับการดำเนินการของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จะต้องเลือกผู้ที่มีความสนใจและมีทักษะการนวด และเริ่มมีการจัดการอบรมการนวดสปา พร้อมทั้งทดสอบความพร้อมในการให้บริการแก่พนักงาน เพื่อให้ได้หมอนวดที่ดีมีคุณภาพ

ขั้นตอน D1-Deliver Stocked Product ระดับต้นน้ำเป็นการตอนการเตรียมจัดส่งผลตภัณฑ์ จากร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สู่อร้านนวดสปา และที่พัก โดยต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพพร้อมให้บริการตามจำนวนคำสั่งซื้อ และจำนวนพนักงานที่มีทักษะในการนวดและพร้อมให้บริการตามร้านนวดสปาต่าง ๆ

ระดับที่ 3 ต้นน้ำ : ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และกคน.

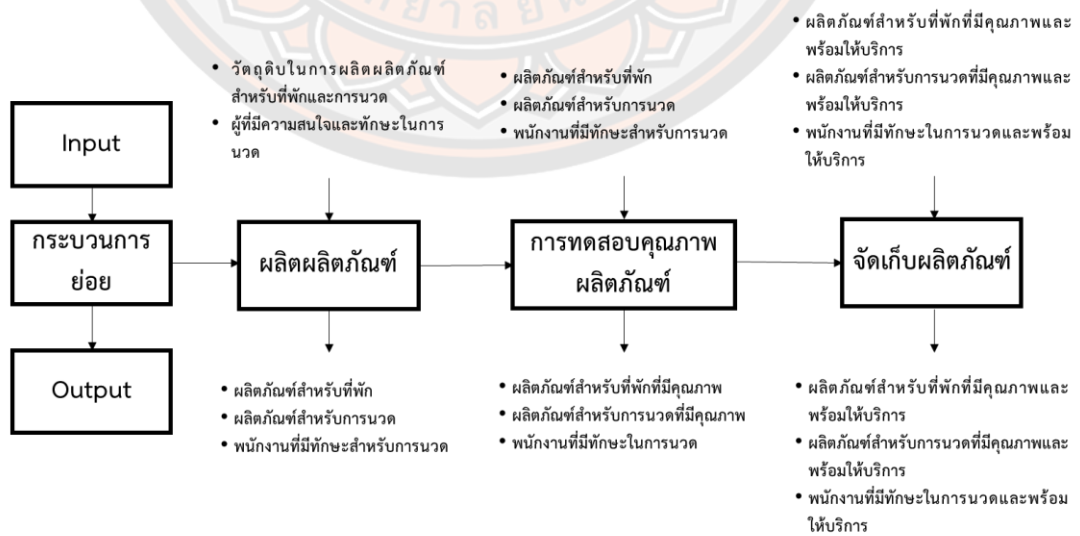
S1-Source Stocked Product

ภาพ 26 แบบจำลอง SCOR Model S1-Source Stocked Product ในระดับที่ 3 ต้นน้ำ

ระดับที่ 3 ต้นน้ำ : ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และกคน.

M1- Make to Stock

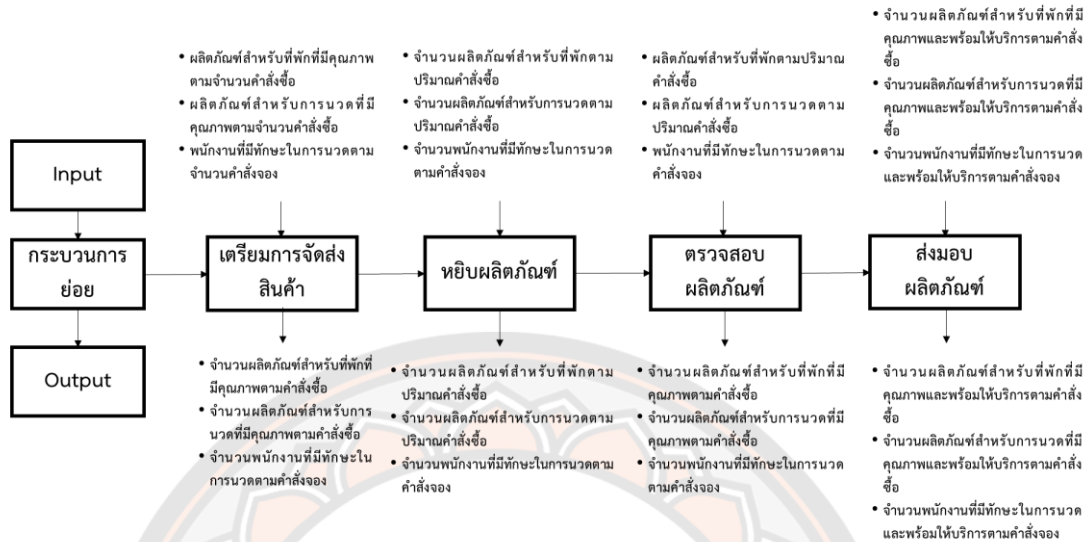

ภาพ 27 แบบจำลอง SCOR Model M1-Make to Stock ในระดับที่ 3 ต้นน้ำ

ระดับที่ 3 ต้นน้ำ : ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และกชน.

D1-Deliver Stocked Product

ภาพ 28 แบบจำลอง SCOR Model D1-Deliver Stocked Product ในระดับที่ 3 ต้นน้ำ

2) ระดับที่ 3 กลางน้ำ ร้านนวดสปาและที่พัก

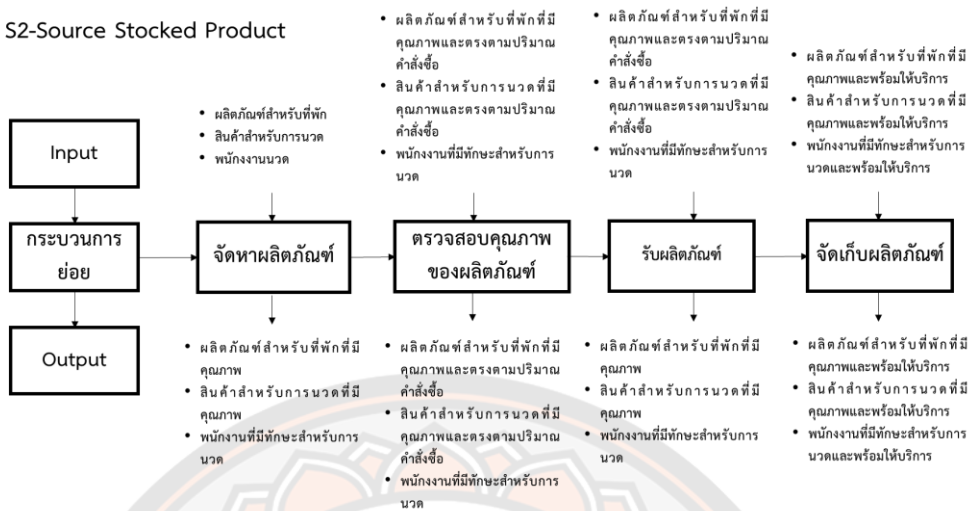
ในระดับที่ 3 กลางน้ำ ในขั้นตอน S2-Source Stocked Product ระดับกลางน้ำ ร้านนวดสปา และที่พักมีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพพร้อมใช้งาน รวมไปถึงร้านนวดสปา มีพนักงานนัดที่มีทักษะและศักยภาพพร้อมให้บริการนักท่องเที่ยว โดยทั้งกระบวนการในระดับ S2-Source Stocked Product ได้รับการส่งต่อมาจาก D1-Deliver Stocked Product

ขั้นตอน M2-Source Stocked Make to stock ระดับกลางน้ำ เป็นกระบวนการต่อเนื่องจาก S2-Source Stocked Product คือ เมื่อร้านนวดสปาและที่พัก มีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพพร้อมให้บริการแก่นักท่องเที่ยวแล้ว ในขั้นตอนนี้จะเป็นการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยมีแพคเกจต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวเลือกตามความต้องการพร้อมชำระเงิน

เมื่อเสร็จสิ้น ขั้นตอน M2-Source Stocked Make to stock แล้ว จะเป็นขั้นตอน D2-Deliver Stocked Product คือการจัดเตรียมภัณฑ์ตามแพคเกจที่นักท่องเที่ยวเลือก และให้บริการแก่นักท่องเที่ยวพร้อมรับการประเมินความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวหลังใช้บริการเสร็จสิ้นแล้ว

ระดับที่ 3 กลางน้ำ : ร้านนวดสปาและที่พัก

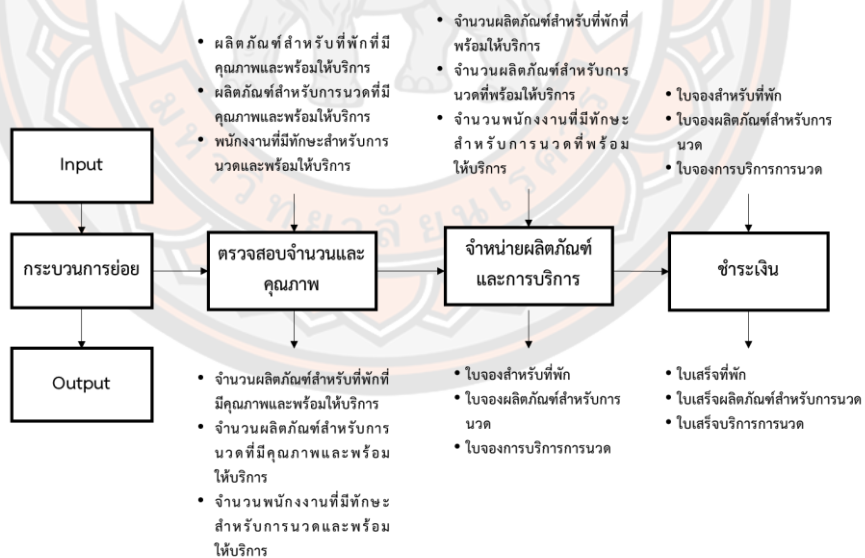
S2-Source Stocked Product

ภาพ 29 แบบจำลอง SCOR Model S2-Source Stocked Product ในระดับที่ 3 กลางน้ำ

ระดับที่ 3 กลางน้ำ : ร้านนวดสปาและที่พัก

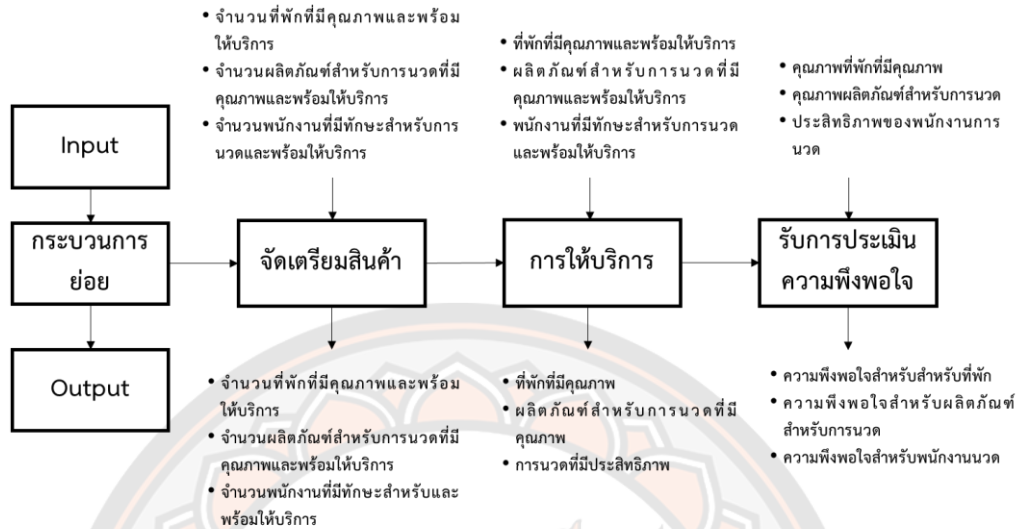
M2- Make to Stock

ภาพ 30 แบบจำลอง SCOR Model M2-Make to Stock ในระดับที่ 3 กลางน้ำ

ระดับที่ 3 กลางน้ำ : ร้านวัสดุก่อสร้างและที่พัก

D2-Deliver Stocked Product

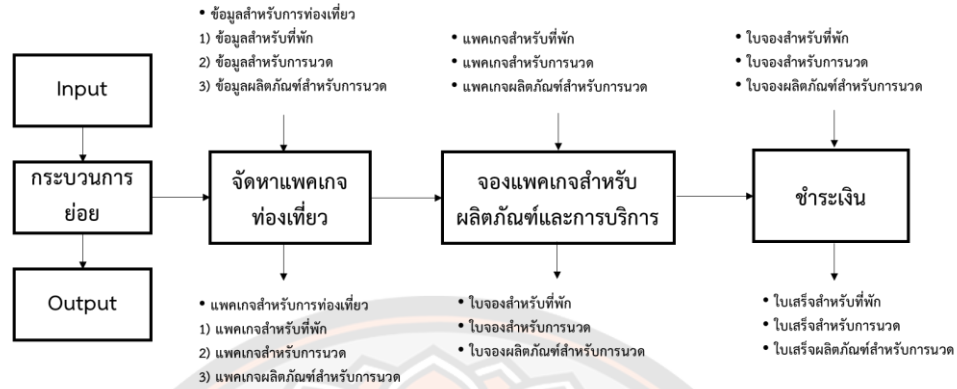
ภาพ 31 แบบจำลอง SCOR Model D2-Deliver Stock Product ในระดับที่ 3 กลางน้ำ

3) ระดับปลายน้ำ นักท่องเที่ยว

ในระดับที่ 3 ปลายน้ำ ขั้นตอน S3-Source Stocked Product ระดับปลายน้ำ จะเป็นกระบวนการของนักท่องเที่ยว โดยก่อนการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนการท่องเที่ยวในแบบที่สนใจ มีการรับรู้ข้อมูลทั้งที่พักและร้านวัสดุก่อสร้าง พร้อมเลือกแพคเกจการท่องเที่ยวที่สนใจ ทำการจองแพคเกจทั้งร้านวัสดุก่อสร้างและที่พัก พร้อมชำระเงิน หลังจากนั้นตรวจสอบการจองแพคเกจผลิตภัณฑ์และบริการ พร้อมเข้ารับบริการ ซึ่งจะเป็นในส่วนของ M3-Source Stocked Make to stock เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ารับบริการตามแพคเกจที่จองไว้แล้วจะเป็นในส่วนของ D3-Deliver Stocked Product คือการประเมินความพึงพอใจหลังการเข้ารับบริการตามแพคเกจที่เลือกไว้ และแชร์ประสบการณ์การท่องเที่ยว

ระดับที่ 3 ปลายทาง : นักท่องเที่ยว

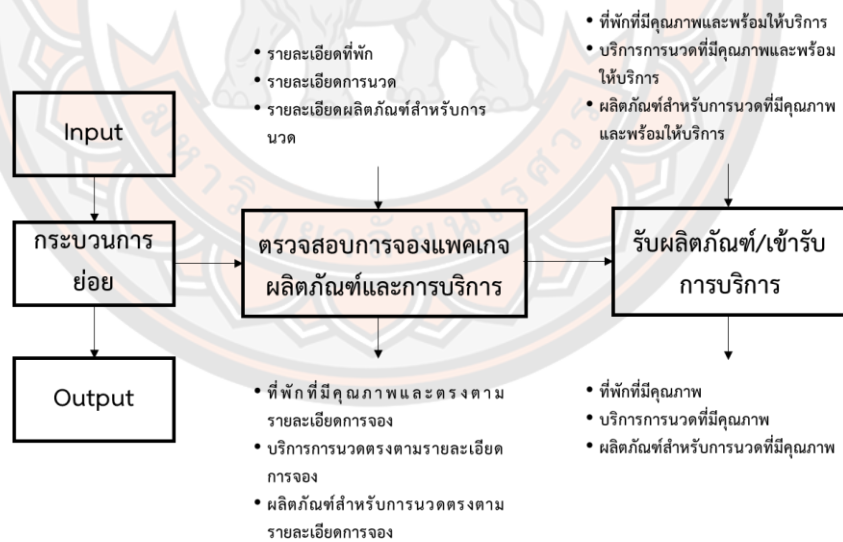
S3-Source Stocked Product

ภาพ 32 แบบจำลอง SCOR Model S3-Source Stocked Product ในระดับที่ 3 ปลายทาง

ระดับที่ 3 ปลายทาง : นักท่องเที่ยว

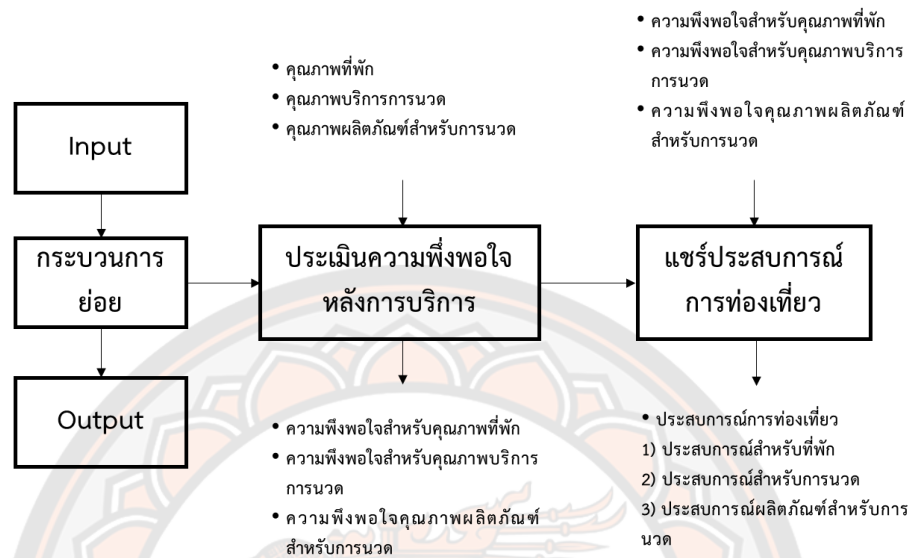
M3- Make to Stock

ภาพ 33 แบบจำลอง SCOR Model M3-Make to Stock ในระดับที่ 3 ปลายทาง

ระดับที่ 3 ปลายน้ำ : นักท่องเที่ยว

D3-Deliver Stocked Product

ภาพ 34 แบบจำลอง SCOR Model D3-Deliver Stock Product ในระดับที่ 3 ปลายน้ำ

4. การดำเนินการจัดการโซ่อุปทานตามแนวคิด SCOR – Model ระดับที่ 4 ปัญหาและแนวทางการแก้ไข

ตาราง 6 SCOR – Model ระดับที่ 4 ปัญหาและแนวทางการแก้ไข

กระบวนการ	ปัญหา	แนวทางการแก้ไข
กระบวนการหลัก		
การวางแผนโซ่อุปทาน	<ul style="list-style-type: none"> การจัดจำหน่ายแพคเกจการให้บริการเกี่ยวกับที่พักเพียงอย่างเดียว ทำให้เกิดความซับซ้อนในการเข้ารับบริการแก่นักท่องเที่ยว ขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> จัดทำแพคเกจให้อยู่ในระบบเดียวกัน มีจุดชำระเงินเพียงครั้งเดียว ครอบคลุมทั้งร้านนวด/สปา และที่พัก เพิ่มการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
การผลิตเพื่อจำหน่าย	<ul style="list-style-type: none"> ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับร้านนวด/สปา ที่พัก ไม่ได้จัดทำผลิตภัณฑ์เอง เป็นการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์จากร้านส่งและร้านค้าปลีกเท่านั้น 	<ul style="list-style-type: none"> ควรจัดทำผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง เพื่อให้มีความเป็นเอกลักษณ์
การจัดส่งเพื่อเก็บผลิตภัณฑ์	<ul style="list-style-type: none"> ร้านนวด/สปา และที่พัก มีการวางแผนหรือตัดสินใจเพียงระยะสั้น ไม่มีการวางแผนล่วงหน้าระยะยาว 	<ul style="list-style-type: none"> มีการวางแผนการสั่งซื้อสินค้าล่วงหน้า เพื่อเพิ่มความพร้อมในการให้บริการ
กระบวนการสนับสนุน		
การประเมินประสิทธิภาพในการผลิต	<ul style="list-style-type: none"> ไม่มีการประเมินประสิทธิภาพในการผลิต เนื่องจากไม่ได้มีการผลิต การประเมินศักยภาพของพนักงานที่มีทักษะสำหรับการนวด 	<ul style="list-style-type: none"> ควรมีการจัดคลังผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม เพื่อการคัดสรรผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพก่อนนำมาใช้ เช่น ระบบ ABC Classification การประเมินศักยภาพของพนักงานที่มีทักษะสำหรับการนวด

จากกระบวนการข้างต้น สามารถอธิบายผลของกระบวนการจัดการหลัก 6 กระบวนการ จัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (SCOR Model) ดังนี้

1) การวางแผน (Plan) พบว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ไม่สามารถคาดการณ์การเข้ารับบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ เนื่องจากการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่สำหรับพื้นที่ รวมทั้งสถานการณ์โควิด 19 ที่ทำให้ต้องมีการปรับตัวด้านการท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้นักท่องเที่ยวในปัจจุบันเริ่มมีการสนใจในเรื่องสุขภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องการได้รับการพักผ่อนหย่อนใจด้วยการท่องเที่ยว จึงต้องมีแผนการรับมือเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยงให้มากขึ้น นอกจากนี้รายได้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในแต่ละปีมีการเติบโตมากยิ่งขึ้น หากในบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีการวางแผนประชาสัมพันธ์และมีการสนับสนุนมากยิ่งขึ้น จะช่วยให้เป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจแก่นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เพราะในพื้นที่บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เดิมมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมายอยู่แล้ว แต่ยังไม่พบการวางแผนเพื่อให้เข้าถึงการนักท่องเที่ยวหรือลูกค้ากลุ่มเป้าหมายให้เขามาสนใจและติดตาม รวมทั้งตัดสินใจเข้ารับบริการ นอกจากนี้ขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับการจองแพคเกจมีความซ้ำซ้อนและเพิ่มภาระให้แก่นักท่องเที่ยวจึงทำให้ความน่าสนใจลดลง

2) การจัดหา (Source) ต้องทราบความต้องการของนักท่องเที่ยวและจัดให้มีการสร้างมาตรฐานเพื่อเป็นการเพิ่มคุณภาพ และความน่าเชื่อถือในกระบวนการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับร้านนวดสปาและที่พัก รวมทั้งการสร้างแรงงาน พนักงานนวดสปาที่มีศักยภาพและเชี่ยวชาญด้านการนวดสปา ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ รวมถึงพนักงานเป็นส่วนสำคัญในการให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ นักท่องเที่ยว เพราะฉะนั้นต้องมีคุณภาพและผ่านการวัดผลตรวจสอบให้ได้มาตรฐาน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการให้บริการนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

3) การผลิต (Make) การจัดเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นร้านนวดสปาและที่พัก ต้องมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ สถานที่ ให้เพียงพอและเหมาะสม เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

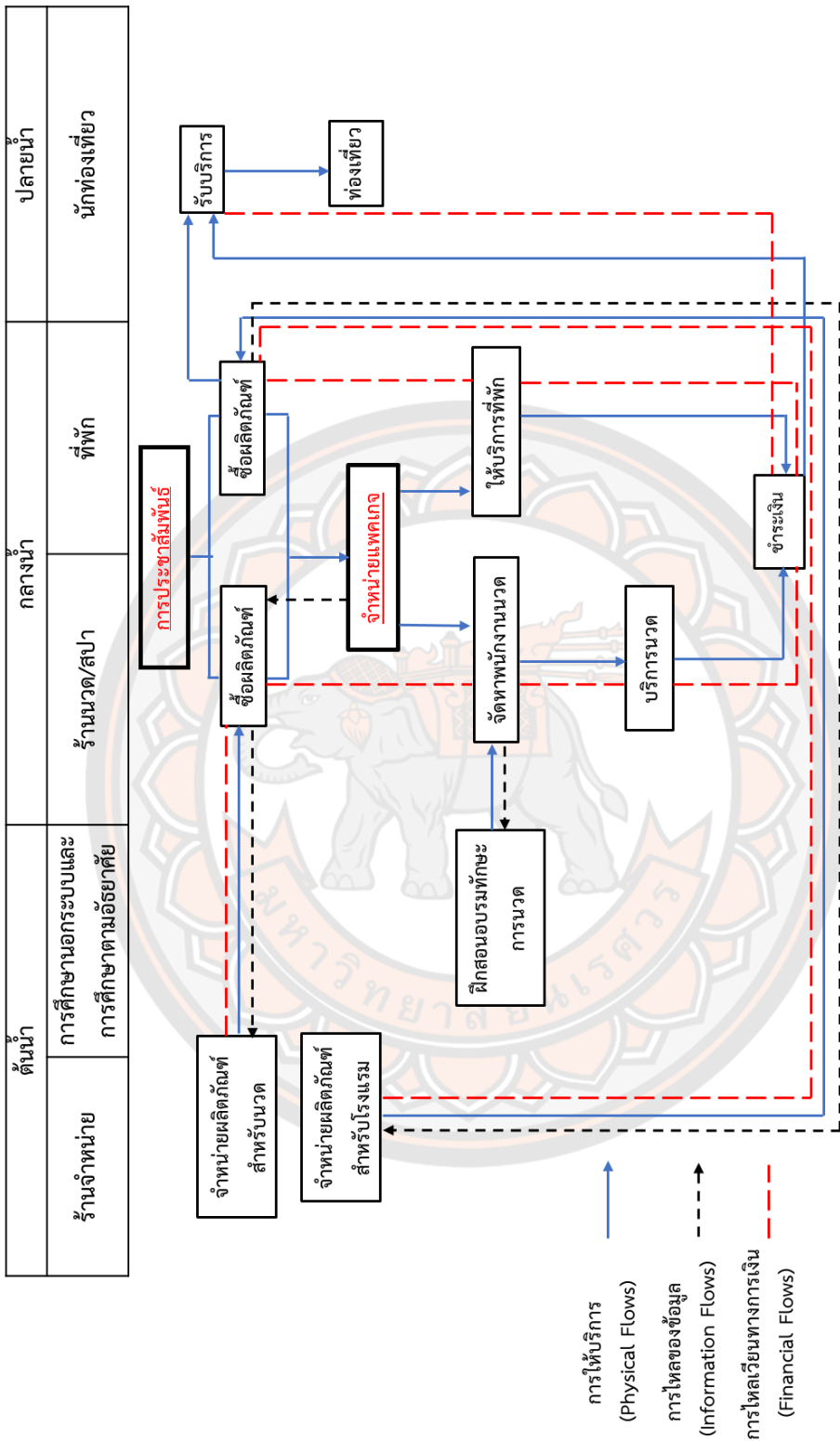
4) การจัดส่ง (Delivery) การให้บริการที่ดีสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ สามารถช่วยเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากยิ่งขึ้น โดยการกลับมาใช้บริการซ้ำ หรือบอกต่อเพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการประชาสัมพันธ์

5) การสงคืน (Return) นักท่องเที่ยวสามารถแชร์ประสบการณ์การท่องเที่ยวให้ผู้อื่นรับรู้นักท่องเที่ยวอาจกลับมาเที่ยวซ้ำหรือช่วยบอกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยว ทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเป็นที่รับรู้ และเป็นที่รู้จักของคนภายนอกมากยิ่งขึ้น

6) การจัดเตรียม (Enable) กระบวนการจัดเตรียมความพร้อมสำหรับนักท่องเที่ยว ในครั้งนี้ใช้เพียงประสบการณ์ในการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น การสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ของร้านนวดสปาและที่พัก เป็นต้น ซึ่งไม่พบอีกหลายประเด็นที่ควรเตรียมความพร้อมสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจ และดึงดูดให้สามารถกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง เช่น การวางแผนสำหรับการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ด้านการนวดสปาและที่พักให้มีความเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว การดำเนินงานบางส่วนเข้าด้วยกัน ได้แก่ การจองหรือการซื้อแพคเกจ การชำระเงิน เป็นต้น ซึ่งสามารถนำปัญหาที่พบเข้ามาปรับปรุงกระบวนการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย แสดงดังภาพ 35

ภาพ 35 การจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

บทที่ 5

บทสรุป

งานวิจัยการศึกษาการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย” ซึ่งมี วัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3) เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จากผลการดำเนินงานวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์การจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดสุโขทัย ได้มีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ตั้งแต่ศึกษาทบทวนและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและผู้ประกอบการ ได้แก่ ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ร้านนวดสปา ที่พักที่มีบริการเชิงสุขภาพ และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการจัดทำแบบสอบถามเพื่อสำรวจความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว โดยผ่านกระบวนการตั้งแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผลสำรวจความพึงพอใจนักท่องเที่ยวรวมหลังการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย มีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=3.62$, $SD=0.807$) ซึ่งแปรผลตามมาตรวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต (Kris Piroj, 2018) อยู่ในเกณฑ์พึงพอใจมาก จากการรวบรวมและเก็บข้อมูลดังกล่าวทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลภาพรวมของการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตั้งแต่ต้นน้ำไปกลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ ทำให้เห็นแหล่งที่มาของวัตถุดิบ ได้แก่ผลิตภัณฑ์ที่นำไปใช้สำหรับนวดและที่พัก และที่มาของแรงงานในส่วนของหมอนวดเพื่อประกอบมาเป็นร้านนวดสปา ซึ่งเป็นแหล่งให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และที่พักที่เป็นองค์ประกอบให้การเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีความสมบูรณ์ จากการศึกษารวบรวมข้อมูลข้างต้นทำให้ทราบถึงสถานการณ์โซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยปัจจุบัน และทราบระดับความพึงพอใจของ

นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นการนำไปสู่การวิเคราะห์หาการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

โดยจากการรวบรวมข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนวดสปาไทยได้รับผลตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยว แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักหรือยังไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว ในพื้นที่เป็นที่รู้จักเฉพาะนักท่องเที่ยวบางกลุ่มหรือนักท่องเที่ยวที่เคยมาท่องเที่ยวอยู่แล้วในพื้นที่ ทั้งนี้เพราะยังขาดการกระจายการรับรู้ไปสู่บุคคลภายนอก ขาดการประชาสัมพันธ์ การเข้าถึงข้อมูลของนักท่องเที่ยวทำให้ขาดความน่าสนใจและไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงในกระบวนการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อเป็นการเพิ่มความมูลค่าการท่องเที่ยว รายได้การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์โซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณพื้นที่ศึกษาวิจัยผ่านกระบวนการวิเคราะห์ตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน (Supply Chain Operations : SCOR Model) ทำให้เห็นถึงปัญหาหลัก คือ การไหลของข้อมูล (Information Flows) การดำเนินการในการจอบแพคเกจการท่องเที่ยวจะแยกแยกกันในส่วนของทั้งร้านนวดสปาและที่พัก ซึ่งเป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนและเพิ่มภาระขั้นตอนให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดความไม่สะดวกและทำให้ความน่าสนใจลดลง เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ ทำให้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยยังไม่เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้น รูปแบบการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจึงถูกนำเสนอ โดยการวิเคราะห์ด้วยตัวแบบเชิงปฏิบัติการโซ่อุปทาน (Supply Chain Operations : SCOR Model) พบว่ามีมีการเปลี่ยนแปลงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย โดยมีการเพิ่มขึ้นขั้นตอนการประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการรับรู้แก่นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจ นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงด้านการจำหน่ายแพคเกจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ให้แก่นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ช่วยการลดขั้นตอนการจอบแพคเกจให้อยู่ในระบบเดียวกัน มีจุดชำระเงินเพียงครั้งเดียว ครอบคลุมทั้งร้านนวดสปาและที่พัก

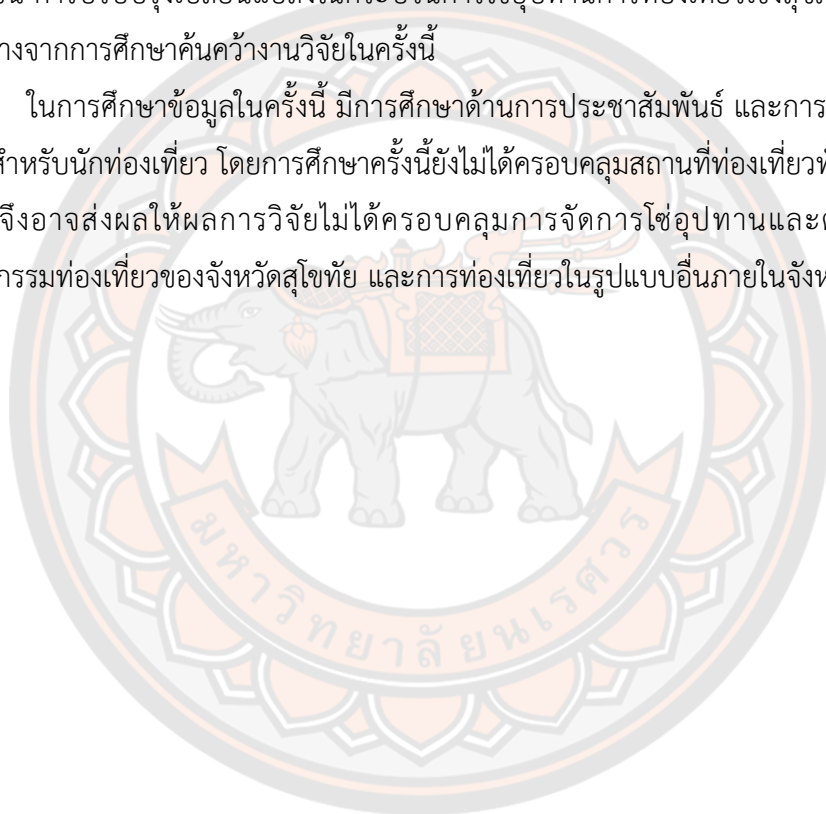
ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูลนักท่องเที่ยวบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ได้ทำการเก็บข้อมูลในช่วงสถานการณ์โควิด 19 ทำให้อาจมีข้อมูลที่ไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นในการวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการใช้ข้อมูลที่มีความต่อเนื่องและมีข้อมูลที่ชัดเจนอย่างน้อย 3-5 ปี เพื่อให้ได้ผลของการคำนวณมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้นและในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์

สุโขทัย หลังจากสถานการณ์โควิดมีความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไปในทิศทางและการเติบโตอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวให้แก่ภาครัฐและผู้ประกอบการ ชาวบ้านและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ในการศึกษาข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บแบบสอบถามเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น เนื่องด้วยสถานการณ์โควิด 19 ทำให้มีการปิดประเทศ ไม่สามารถเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ดังนั้นควรมีการเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพิ่มเติม เพื่อเป็นการเปรียบเทียบข้อมูลในส่วนของนักท่องเที่ยวต่างชาติและให้เกิดมุมมองการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในกระบวนการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อาจมีมุมมองที่แตกต่างจากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยในครั้งนี้

ในการศึกษาข้อมูลในครั้งนี้ มีการศึกษาด้านการประชาสัมพันธ์ และการลดขั้นตอนการใช้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว โดยการศึกษาครั้งนี้ยังไม่ได้ครอบคลุมสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมดของจังหวัดสุโขทัยจึงอาจส่งผลให้ผลการวิจัยไม่ได้ครอบคลุมการจัดการโซ่อุปทานและตัวแบบข้อมูลในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดสุโขทัย และการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นภายในจังหวัดสุโขทัย

บรรณานุกรม

- enablesurvey. (2022). แบบสอบถาม (Questionnaire) คืออะไร. Retrieved 2 พฤษภาคม 2566
สืบค้นจาก <https://www.enablesurvey.com/article-detail/ca9d85cc-9907-40c3-9210-593c26b9ce4c/what%20is%20questionnaire>
- Kris Piroj. (2018). มาตรวัดแบบเคิร์ท.2 พฤษภาคม 2566 สืบค้นจาก
<https://greedisgoods.com/likert-scale-%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD/>
- Lean Supply Chain by TMB. (2020). ทำความรู้จัก SCOR Model. Retrieved 16 มีนาคม 2566
สืบค้นจาก <https://tumbleansupplychain/posts/4107926662566487>
- Letho Brown, Morrison (2006). *Wellness Tourism*. 14(31).
- researcherthailand. (2565). การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย. Retrieved 2 พฤษภาคม 2566 สืบค้น
จาก <https://researcherthailand.co.th/contact-us/>
- กรวรรณ สังขกร. (2558). การเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน เพื่อรองรับ
นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ. 2558(1).
- กรวรรณ สังขกร ,บุญญานุกพงศ์ ,อาชว์บาร์มี มณีตระกูลทอง ,จิราวิทย์ ญาณจินดา,. (2558). การ
เชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ.
Retrieved 5 เมษายน 2566 สืบค้นจาก
http://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:55272
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. 2562. 5 เมษายน 2566 สืบค้น
จาก
<https://riss.rmutsv.ac.th/upload/doc/201910/ALcFkjVeUwcevKAZ185i/ALcFkjVeUwcevKAZ185i.pdf>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). สถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยปี 2562-2564. Retrieved
3 เมษายน 2566 สืบค้นจาก
<https://web.facebook.com/CTRD.CMU/photos/a.361482807342788/1945969255560794/>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). สป่าไทยสู่สากล. Retrieved 4 เมษายน 2566 สืบค้นจาก
<https://ops.moph.go.th/public/>
- กฤติยา เกิดผล. (2560). การพัฒนาระบบบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์โซ่อุปทานการท่องเที่ยว ใน
จังหวัดจันทบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กองกลยุทธ์การตลาด. (2566). สถานการณ์การท่องเที่ยวตลาดในประเทศปี 2565. Retrieved 3
เมษายน 2566 สืบค้นจาก <https://tatreviewmagazine.com/article/situation2022-domestic/>

- กองเศรษฐกิจท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). ทิศทางการเดินทางหน้าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.
Retrieved 19 เมษายน 2566 สืบค้นจาก
<https://secretary.mots.go.th/ewtadmin/ewt/policy/group2.php>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). *ข่าวการท่องเที่ยวประเทศไทย*. Retrieved 5 เมษายน 2566
สืบค้นจาก <https://www.tatnewsthai.org/index.php>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2565). *ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ต้นทุนของไทยสู่การเป็น Wellness Tourism*. 5 เมษายน 2566 สืบค้นจาก
<https://tatacademy.com/th/articles/article/fb75df03-f23b-4639-85ff-722932a75d41?fbclid=IwAR2wA4CTbHdtT3XL61ztwLAl27hTQGrYJRCFKTjeEWQ2fURtdVu3ZzVu0>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) (2565). *ท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย*. Retrieved 3 เมษายน 2566 สืบค้นจาก
<https://thai.tourismthailand.org/Destinations/Provinces/%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B9%82%E0%B8%82%E0%B8%97%E0%B8%B1%E0%B8%A2/114>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). *ยกระดับการท่องเที่ยวเมืองรอง แผนปฏิบัติงาน*. 2562(12).
จิรนนท์ เติมพันธ์ , ญัฐพุดตม์ ภัทธีราสินศิริ. (2561). การจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน
จังหวัดระยอง. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 23(3), 98-110.
- ชวัลนุช อุทยาน. (2553). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว Retrieved 16 มีนาคม 2566 สืบค้นจาก
<https://touristbehaviour.wordpress.com/1/>
- ชุมพล. (2011). *ภูมิปัญญา สป่าไทย* Retrieved 5 เมษายน 2566 สืบค้นจาก
<https://chumpol2505.wordpress.com/2011/08/30/>
- ณัฐชัย วงศ์สกุลลักษณ์ (2562). *การพัฒนากรอบการประเมินการจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิง
สุขภาพสำหรับผู้ประกอบการกิจการสปาไทย มหาวิทยาลัยบูรพา*].
- ณัฐพันธ์ เตชะพันธ์. (2556). *แนวทางการพัฒนาโซ่อุปทานการท่องเที่ยวของคอยฮาง กรณีศึกษา คอย
ฮาง ตำบลคอยฮาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง*].
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2565). *ห่วงโซ่อุปทาน*. Retrieved 4 เมษายน 2566 สืบค้นจาก
<https://www.setsustainability.com/page/sustainable-supply-chain>
- ทัศนีย์ สิริรายกุล (2560). การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเชียง จังหวัด
อุดรธานี. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 11(14), 101-114.

- ธนาคารที่เอ็มบีธนชาติ. (2565). *ทำความเข้าใจ SCOR Model* Retrieved 3 เมษายน 2566 สืบค้นจาก <https://www.tbbank.com/archive/page/view/lean-supply-chain-034.html>
- ธนิต โสรรัตน์. (2550). *การประยุกต์โลจิสติกส์และโซ่อุปทาน*.
- ธรรมศักดิ์ ค่วยเทศ , อีรพล เกื้อนแพ ,. (2562). การปรับปรุงประสิทธิภาพห่วงโซ่อุปทานของ
อุตสาหกรรมบริการ : กรณีศึกษาโรงแรมจังหวัดสุโขทัย. *วารสารวิชาการเทคโนโลยี
อุตสาหกรรม*, 15(3), 61-75.
- จิติพร ชาญศิริวัฒน์ (2561). การพัฒนาออนไลน์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย. *วารสาร
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้* 10(2), 147-170.
- นันทพรณ พูลอ้า. (2560). *การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (wellness Tourism)*. 3 เมษายน 2566
สืบค้นจาก <https://sites.google.com/>
- ปณิชา ต้นสุติชล. (2561). *การจัดการโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี
มหาวิทยาลัยศรีปทุม*].
- พัฒนา พรหมณี , จีระศักดิ์ ทัพพา,. (2563). แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้าง
แบบสอบถามความพึงพอใจในงาน. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่ง
ประเทศไทย (สสอท.)*, 26(1), 59-66.
- เพชรศรี นนท์ศิริ (2563). *ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ
ตอนล่าง 1 (ตาก สุโขทัย พิษณุโลก อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์)*. Retrieved 5 เมษายน 2566
สืบค้นจาก https://elibrary.trf.or.th/project_content.asp?PJID=RDG61T0096
- ไพรัช พิบูลย์รุ่งโรจน์. (2557). *การศึกษาประสิทธิภาพโซ่อุปทาน และการจัดการโลจิสติกส์ของ
สหกรณ์การเกษตร ผู้ผลิตและส่งออกผลไม้เศรษฐกิจในภาคเหนือตอนบน เพื่อเพิ่ม
ความสามารถในการแข่งขันในการตลาดกลุ่มประเทศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*].
- วัลลภา ศรีทองพิมพ์ (2562). *แนวทางการกำหนดกลยุทธ์ในระบบโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในประเทศไทยผ่านกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (AHP) มหาวิทยาลัยนเรศวร*].
- วาริษฐ์ มัชฌิมบุรุษ. (2562). โครงสร้างของระบบการท่องเที่ยว. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยว*,
14(1), 94-102.
- ศรีสมรัก อินทุจันทร์ยง , ปิเตอร์ รักธรรม ,. (2557). การศึกษาโซ่อุปทานและตัวแบบข้อมูลใน
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย. *สุทธิปริทัศน์*, 28(85), 353-369.
- ศักดิ์ชัย เศรษฐอนวัช. (2011). *Tourism of World*,. Retrieved 3 เมษายน 2566 สืบค้นจาก
<https://tourismatbuu.wordpress.com/>

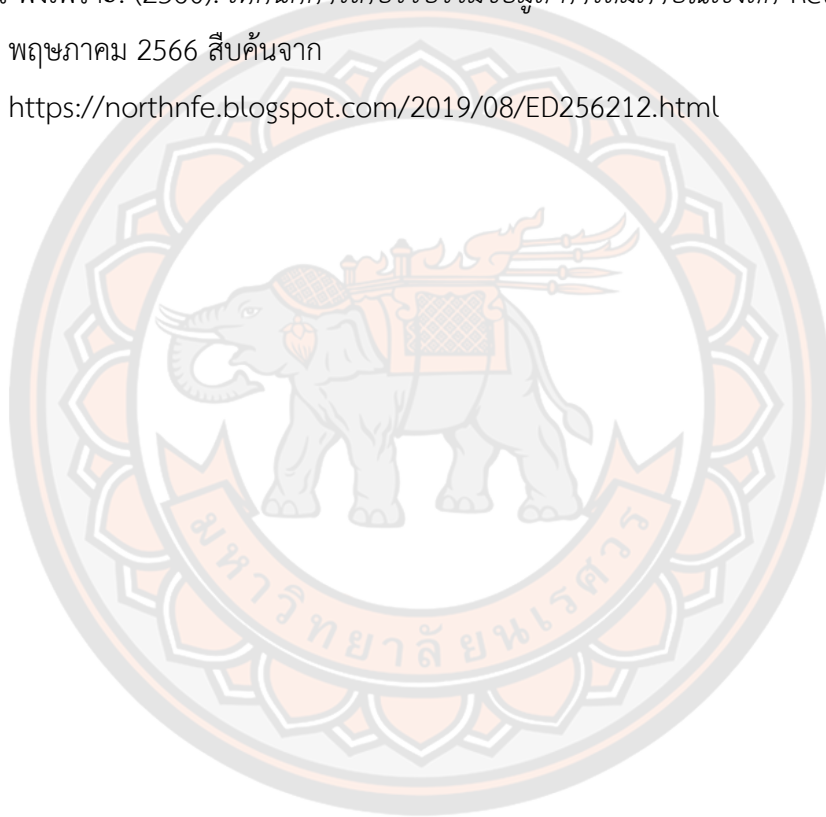
สไบทิพย์ มงคลนิมิตร , พณกฤษ อุดมกิตติ ,. (2563). การยกระดับห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวเชิง
ประสบการณ์ท้องถิ่น กรณีศึกษา เส้นทางพื้นที่ต้นแบบจังหวัดสุโขทัย. *วารสารวิชาการการ
ท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 16(1), 57-63.

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย. (2563). สถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย. Retrieved
5 เมษายน 2566 สืบค้นจาก

สุจิตา ศรีไชยวาน (2556). ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร* 7(1), 37-47.

อรรรรณ ฟิงเพราะ. (2560). *เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก* Retrieved 2
พฤษภาคม 2566 สืบค้นจาก

<https://northnfe.blogspot.com/2019/08/ED256212.html>

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยนครพนม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง “การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยาน
ประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย”

*****

*****

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้
    ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
    ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว
    ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยว
    เชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย
    ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ
2. แบบสอบถามนี้ใช้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเพื่อการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
    พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) ของนักท่องเที่ยวใน จังหวัด
    สุโขทัย เท่านั้น ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์โปรดให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ข้อมูล
    ทั้งหมดที่ท่านตอบมาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือ

ผู้วิจัย

*****

*****

คำชี้แจง: ให้ท่านตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริง
ของท่านมากที่สุดโดยเลือกตอบเพียงช่องเดียว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี 21- 30 ปี
 31 - 40 ปี 41 - 50 ปี
 51 - 60 ปี 61 ปี ขึ้นไป

3. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท 15,001 - 30,000 บาท
 30,001 - 50,000 บาท 50,001 - 100,000 บาท
 100,001 บาทขึ้นไป

4. อาชีพ

นักเรียน / นิสิต / นักศึกษา พนักงานบริษัทเอกชน / รับจ้าง
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ / รับราชการ ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย / อาชีพอิสระ
 พ่อบ้าน / แม่บ้าน อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

1. วัตถุประสงค์หลักของท่านในการเดินทางท่องเที่ยวคือ

เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมญาติ/เพื่อน
 เพื่อชมกีฬาและความบันเทิง เพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ
 เพื่อประชุม สัมมนา อบรม อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. ท่านมักเดินทางท่องเที่ยวกับใคร

เดินทางคนเดียว ครอบครัว (พ่อแม่ / สามเณร / ลูก)
 เพื่อน บริษัทนำเที่ยว
 หน่วยงาน องค์กร ชมรม อื่น ๆ โปรดระบุ.....

3. ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง

1-2 วัน 3-4 วัน
 5-6 วัน มากกว่า 6 วันขึ้นไป

4. ช่วงเวลาที่ท่านมักเดินทางท่องเที่ยว

วันธรรมดา วันเสาร์-อาทิตย์
 วันหยุดนักขัตฤกษ์ วันหยุดติดต่อกันหลายวัน
 อื่น ๆ (โปรดระบุ) .....

5. จำนวนค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวรวมที่พักผ่อนครั้ง

- ต่ำกว่า 10,000 บาท   10,000 – 20,000 บาท
 20,000 – 30,000 บาท   30,000 – 40,000 บาท
 40,000 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

คำแนะนำ กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องหลังข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยใช้เกณฑ์การประมาณค่าระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ

ข้อ	การบริหารจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย	ระดับความพึงพอใจ				
		ควรปรับปรุง 1	น้อย 2	ปานกลาง 3	มาก 4	มากที่สุด 5
ก่อนการเดินทาง						
ด้านการไหลเวียนทางข้อมูลข่าวสาร (Information Flow)						
1.	สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวได้จากหลายแหล่งที่มา เช่น เว็บไซต์ เว็บเพจ เป็นต้น					
2.	มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหารจากหลายแหล่งที่มา เช่น เว็บไซต์ เว็บเพจ เป็นต้น					
3.	มีการนำระบบเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ และมีการอัปเดตข้อมูลข่าวสารให้เป็นปัจจุบันและทันสมัยอยู่ตลอดเวลา					
4.	ผู้ดูแลระบบสารสนเทศ/เจ้าหน้าที่อุทยานมีความสามารถในการให้บริการ และให้ข้อมูลการท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว แก่นักท่องเที่ยวได้ครบถ้วนถูกต้องและสมบูรณ์					
ความคาดหวัง						
1.	ท่านมีความคาดหวังก่อนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย มากน้อยเพียงใด					
ระหว่างเดินทาง						
ด้านการไหลเวียนทางกายภาพ (Physical Flows)						
1. สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว (Attraction)						
1.1	มีกิจกรรมการนวดแผนไทย สปา ที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวเลือกใช้บริการ เช่น นวดกดจุดรักษา นวดผ่อนคลาย					

ข้อ	การบริหารจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย	ระดับความพึงพอใจ				
		ควรปรับปรุง 1	น้อย 2	ปานกลาง 3	มาก 4	มากที่สุด 5
	คลาย นวดฝ่าเท้า การประคบด้วยสมุนไพร การนวดน้ำมัน การสปา เป็นต้น					
1.2	กิจกรรมการนวดแผนไทย สปา บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ตอบโจทย์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ					
1.3	การนวดแผนไทย สปา บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีความเป็นเอกลักษณ์ โดดเด่น แตกต่างจากที่อื่น					
1.4	กิจกรรมการนวดแผนไทย สปา บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีการนำภูมิปัญญาไทยแบบดั้งเดิมมาใช้					
2.สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities)						
2.1	บริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมีโครงสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน (ไฟฟ้า/น้ำดื่ม/น้ำใช้/โทรศัพท์สาธารณะ/สุขา) ได้อย่างเหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว					
2.2	ความสะดวกในการเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ รอบบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย					
2.3	เจ้าหน้าที่อุทยานสามารถให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน					
2.4	ที่พักเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว					
2.5	ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม มีราคาเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการนักท่องเที่ยว					
3.ความปลอดภัย (Safety)						
3.1	มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย					
3.2	มีการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉิน มีการติดตั้งป้ายแจ้งเบอร์ฉุกเฉิน และติดตั้งสัญญาณเตือนภัยตามจุดต่าง ๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม					
3.3	มีการบริการทางสาธารณสุข หรือสถานพยาบาลบริเวณใกล้เคียง เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน					
ด้านการไหลเวียนข้อมูลข่าวสาร (Information Flows)						
1.ข้อมูลข่าวสาร (Information)						
1.1	สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวได้จากหลายแหล่งที่มา เช่น เว็บไซต์ เว็บเพจ เป็นต้น					

ข้อ	การบริหารจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย	ระดับความพึงพอใจ				
		ควรปรับปรุง 1	น้อย 2	ปานกลาง 3	มาก 4	มากที่สุด 5
1.2	มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหารจากหลายแหล่งที่มา เช่น เว็บไซต์ เว็บเพจ เป็นต้น					
1.3	เจ้าหน้าที่มีความรู้ และสามารถให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี					
1.4	มีการนำแอปพลิเคชัน มาใช้เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เช่น การจองตั๋วล่วงหน้าต่าง ๆ ผ่านแอปพลิเคชัน					
ด้านการไหลเวียนทางการเงิน (Financial Flows)						
1.จุดชำระเงิน (Payment)						
1.1	มีการบริการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ รองรับการสแกนผ่าน QR Code หลากหลายธนาคารทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ					
1.2	มีการบริการรองรับการชำระเงินผ่านบัตร Credit Card					
1.3	มีจุดการให้บริการ การกวดเงินสดในบริเวณมีความสะดวก และเพียงพอ					
1.4	ค่าธรรมเนียมในการใช้บริการเกี่ยวกับสถาบันการเงิน มีความเหมาะสม					
หลังการเดินทางท่องเที่ยว						
1.	จากการเดินทางท่องเที่ยวบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ท่านได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด					
2.	จากการเดินทางท่องเที่ยวบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ท่านได้รับความพึงพอใจการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด					
3.	จากภาพรวมทั้งหมด ท่านมีความพึงพอใจและได้รับประสบการณ์จากการท่องเที่ยวท่องเที่ยวบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มากน้อยเพียงใด					

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่มีต่อการบริหารจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิง
สุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

.....

.....

.....

.....

.....

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานเลขาธิการบัณฑิตวิทยาลัย งานวิชาการ โทร. ๘๗๐๓

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒ / ๖๐๘๘๐

วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน คุณสิทธิศักดิ์ ตีคำ

ด้วย นางสาวอภิญา ปาละวงศ์ รหัสประจำตัว ๖๑๐๖๓๑๔๖ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย (A STUDY ON WELLNESS TOURISM SUPPLY CHAIN MANAGEMENT OF SUKHOTHAI HISTORICAL PARK, SUKHOTHAI PROVINCE)” โดยมี ดร.โกศลรุ่ง พรอนันต์ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒ / ว ๐๘๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองพิษณุโลก
จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน คุณปรีม ศรีสวัสดิ์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวอภิญญา ปาละวงศ์ รหัสประจำตัว ๖๑๐๖๓๑๔๖ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับ
อนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณรอบอุทยาน
ประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย (A STUDY ON WELLNESS TOURISM SUPPLY CHAIN MANAGEMENT
OF SUKHOTHAI HISTORICAL PARK, SUKHOTHAI PROVINCE)” โดยมี ดร.โกศลรุ่ง พรอนันต์ เป็นประธาน
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน
เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
นเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาคุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒ / ว ๐๘๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองพิษณุโลก
จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน คุณพัชราภรณ์ พรหมมินทร์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย นางสาวอภิญา ปาละวงศ์ รหัสประจำตัว ๖๑๐๖๓๑๔๖ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้รับ
อนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบริเวณอุทยาน
ประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย (A STUDY ON WELLNESS TOURISM SUPPLY CHAIN MANAGEMENT
OF SUKHOTHAI HISTORICAL PARK, SUKHOTHAI PROVINCE)” โดยมี ดร.โกศลรุ่ง พรอนันต์ เป็นประธาน
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร พิจารณาแล้วเห็นว่าท่าน
เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
นเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนามัย นาอุดม)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้บริการร้านนวด สปา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้บริการร้านนวด สปา แห่งที่ 1 คุณอรวรรณ ...จากร้าน อรวรรณ นวดแผนไทย พบว่าผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับการนวดเป็นผลิตภัณฑ์จากท้องตลาด ที่สามารถหาซื้อได้ง่าย สะดวก และเป็น ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐาน เนื่องจากผู้ใช้บริการบางราย อาจไม่ชอบกลิ่น หรือไม่คุ้นเคยกับกลิ่นสมุนไพรนอกเหนือจากท้องตลาด นอกจากนี้ผู้ใช้บริการร้อยละ 80 เป็นชาวต่างชาติ เพราะร้านอยู่ติดถนนสามารถมองเห็นร้านได้ง่าย ทำให้เป็นจุดสังเกตของชาวต่างชาติ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาท่องเที่ยวในบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่ นอกจากท่องเที่ยวที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยแล้ว การนวดหรือสปา จัดเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยกิจกรรมดังกล่าวนั้น นักท่องเที่ยวบอกต่อกันไป หรือมักถูกแนะนำให้นักท่องเที่ยวมา หากนักท่องเที่ยวอยู่หลายวัน นักท่องเที่ยวมักจะกลับมาใช้บริการอีกครั้งในวันถัดไปเสมอ จากคำกล่าวของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการที่ร้าน กล่าวว่า วิธีการนวด การลงแรงน้ำหนักในการนวด หรือท่านวดต่าง ๆ ช่วยทำให้ผ่อนคลาย คลายความเหนื่อยล้าได้เป็นอย่างดี คุณอรวรรณกล่าว จากการสัมภาษณ์ พบว่า พนักงานนวด ส่วนใหญ่ได้ร่ำเรียนวิชาการนวดจาก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัยและ สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดสุโขทัย โดยทางสำนักงานจะมีผู้เชี่ยวชาญโดยตรงมาสอนและให้ความรู้กับประชาชนที่สนใจ เพื่อให้สร้างงานสร้างอาชีพเลี้ยงตนได้ โดยการเรียนนั้น มีทั้งการเรียนแบบระยะสั้น (1-2 สัปดาห์) และการเรียนระยะยาว (1 เดือนโดยประมาณ) และพนักงานนวดสามารถต่อยอดจากการเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้วิธีการนวดของพนักงานนวดนั้น มีความเป็นมืออาชีพ และเอกลักษณ์เฉพาะในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้บริการร้านนวด สปา แห่งที่ 2 คุณวิภาพร มหาศาล จากร้าน โรสนวดแผนไทย พบว่าผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับการนวดเป็นผลิตภัณฑ์จากท้องตลาด ที่สามารถหาซื้อได้ง่าย สะดวก และเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐาน ผู้ใช้บริการร้อยละ 60 เป็นชาวต่างชาติ และร้อยละ 40 เป็นชาวไทย เนื่องจากทางร้านได้รับมาตรฐานของสาธารณสุขในพื้นที่ จากการสำรวจตรวจสอบจากทางภาครัฐ ในเรื่องของความสะอาด การให้บริการระดับดีเยี่ยม และใช้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมและปลอดภัยกับผู้บริโภค รวมถึงได้รับใบประกอบการจากทางสาธารณสุขอีกด้วย จึงทำให้เป็นที่บอกต่อกันปากต่อปาก ของชาวบ้านในพื้นที่และประชาชนในจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดตาก และจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งส่วนใหญ่จะกลับมานวดอีกครั้ง ทำให้ฐานลูกค้าคนไทยยังเป็นที่น่าพอใจ นอกจากนี้ทางร้านยังได้รับการแนะนำจากผู้นำเที่ยวในที่ต่าง ๆ ทำให้ร้านเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น และจากการ

สัมภาษณ์ พบว่า พนักงานนวด ส่วนใหญ่ได้ร่ำเรียนวิชาการนวดจาก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัยและ สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดสุโขทัย เช่นเดียวกับกับร้านนวดสปาแห่งที่ 1 เนื่องจากทางหน่วยงานจะมีการส่งเสริมการสร้างอาชีพให้แหล่งชุมชนอยู่เสมอ ดังนั้นคนส่วนใหญ่ในพื้นที่จะเลือกในสิ่งที่ตนเองถนัดและสนใจ และสร้างอาชีพได้หลากหลายในชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้บริการร้านนวด สปา แห่งที่ 3 คุณกนกวรรณ อยู่จิว จากร้าน กรีนนวดเพื่อสุขภาพ เมืองเก่า สุโขทัย พบว่าผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับการนวดเป็นผลิตภัณฑ์จากท้องตลาด ที่สามารถหาซื้อได้ง่าย สะดวก และเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐาน นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ทางร้านคิดค้นเอง เช่นลูกประคบ และน้ำมันนวด ผู้ใช้บริการร้อยละ 100 เป็นชาวไทยทั้งหมด เนื่องจากมีการนำการตลาดออนไลน์มาใช้ และการบอกกันปากต่อปาก ทำให้ร้านเป็นที่รู้จักของคนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนี้ทางร้านยังได้รับมาตรฐานจากสาธารณสุขในพื้นที่ จากการสำรวจตรวจสอบจากทางภาครัฐ ในเรื่องของความสะอาด การให้บริการระดับดีเยี่ยม และใช้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมและปลอดภัยกับผู้บริโภค รวมถึงได้รับใบประกอบการจากทางสาธารณสุขอีกด้วย ลูกค้าส่วนใหญ่พึงพอใจมากในการบริการของทางร้าน รวมถึงอัตราค่าบริการที่สมเหตุสมผลและความสะอาด ทั้งนี้ทางร้านยังไม่มีข้อจำกัดในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว มีพนักงานเพียงพอ ทำให้เป็นจุดเด่นของร้านและลูกค้ากลับมาใช้บริการอีกครั้งอยู่เป็นประจำ และจากการสัมภาษณ์ พบว่า พนักงานนวดภายในร้านมาจากต่างถิ่น และได้ร่ำเรียนวิชาการนวดในที่ต่างกัน และได้มาแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน จนเกิดเป็นความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมา ทำให้ทางร้านเกิดข้อแตกต่างจากร้านในบริเวณใกล้เคียงกันทำให้เป็นจุดแข็งของร้าน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้บริการร้านนวด สปา ทั้ง 3 แห่ง พบว่านักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจนั้นมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยขึ้นอยู่กับความชื่นชอบและทำเลที่ตั้งของทางร้าน นอกจากนี้การรับรู้ข้อมูลของทางร้านเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจในการเลือกเข้าใช้บริการของนักท่องเที่ยว เช่น การบอกกันผ่านปากต่อปาก หรือผู้นำเที่ยว ไม่เว้นแต่การตลาดของทางร้าน ขึ้นอยู่กับวิธีการ และกลุ่มลูกค้าของทางร้านที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ที่ร้านส่วนใหญ่นิยมใช้ผลิตภัณฑ์จากท้องตลาด ที่สามารถหาซื้อได้ง่าย สะดวก และเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐาน เพื่อเป็นการรักษาคุณภาพมาตรฐานที่ประชาชนทั่วไปเป็นที่ยอมรับ รวมถึงได้รับมาตรฐานจากทางภาครัฐ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ให้บริการ และดึงดูดลูกค้าให้มาเข้าใช้บริการมากขึ้น จากการสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนใหญ่ได้ร่ำเรียนวิชาการนวดจาก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัยและ สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดสุโขทัย โดยทางหน่วยงานจะมีการจัดอบรม การสอน เพื่อส่งเสริมการสร้างอาชีพ การสร้าง รายได้ให้คนในชุมชนที่มีความสนใจเป็นประจำทุกเดือน โดยมีการผลัดเปลี่ยนเวียนหมุนต่างกันไปในแต่ละเดือน นอกจากนี้พบว่า อุปสรรคของแต่ละร้าน มีปัญหาเรื่องการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้บริการที่พัก

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้บริการที่พักแห่งที่ 1 คุณปฏิรูป สายสินธุ์ เจ้าของที่พัก Wake up @ Muangkao Boutique Hotel (เวค อัฟ แอท เมืองเก่า บูติก โฮเทล) เป็นที่พักขนาดเล็กที่มีฐานลูกค้าร้อยละ 50 เป็นชาวไทย และร้อยละ 50 เป็นชาวต่างชาติ โดยสามารถจองโรงแรมได้จากการจองผ่านเพจ หรือผ่านแอปพลิเคชัน Agoda เท่านั้น ที่พักมีขนาดเล็กเพียง 6 ห้องนอน จุดเด่นของที่พักคือ มีลักษณะที่สวยงามน่าพักอาศัย และอยู่ติดถนนสายหลักในเส้นทางอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ทำให้เป็นที่สังเกตเห็นได้ง่ายของนักท่องเที่ยว รวมถึงสะดวกในการเดินทางไปยังจุดสำคัญต่าง ๆ ได้ง่ายในบริเวณโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เนื่องจากทางที่พักมีห้องพักเพียง 6 ห้องนอน ทำให้สามารถให้บริการได้อย่างเต็มที่แก่นักท่องเที่ยว ทำให้นักเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจกับการให้บริการ และกลับมาพักอีกครั้งอยู่เป็นประจำ จุดอ่อนของที่พักคือ มีจำนวนห้องที่น้อย ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอในช่วงฤดูการท่องเที่ยว เช่น เทศกาลลอยกระทง เป็นต้น และที่พักยังไม่สามารถรองรับบริษัทนำเที่ยวได้ มุมมองที่ผู้ประกอบการมองถึงภาครัฐ คุณปฏิรูป สายสินธุ์ กล่าวว่า ภาครัฐควรมีการสร้างการรับรู้ให้นักท่องเที่ยวมากกว่านี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวให้คนในพื้นที่ เนื่องจากอุทยานประวัติศาสตร์มีสิ่งน่าสนใจมากมาย แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวภายนอก หากภาครัฐมีการสนับสนุนแหล่งเที่ยวเชิงชุมชนอาจช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นได้

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้บริการที่พักแห่งที่ 2 คุณภาวิณี คำพวง เจ้าของที่พัก Old City Boutique House (โอลด์ซิตี บูติก เฮาส์) เป็นที่พักขนาดกลางที่มีฐานลูกค้าร้อยละ 80 เป็นชาวต่างชาติ และร้อยละ 20 เป็นชาวไทย โดยสามารถจองผ่านโรงแรมได้ หรือจองผ่านแอปพลิเคชัน Agoda และ Booking ได้ จุดเด่นที่ที่พักคือ ที่พักเป็นที่พักขนาดกลางจำนวน 50-80 ห้องนอน สามารถรองรับผู้รับบริการได้อย่างหลากหลาย และอยู่ใจกลางเส้นทางสายหลักบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้อย่างสะดวก และสามารถรองรับลูกค้าใน

ลักษณะกรุ๊ปทัวร์ หรือการเดินทางท่องเที่ยวเป็นกลุ่มได้ โดยที่พักมีการทำงานร่วมกันกับบริษัทนำเที่ยว และร้านนวดสปา ทำให้สะดวกแก่นักท่องเที่ยว จุดอ่อนของที่พักคือ เนื่องจากที่พักอยู่ในบริเวณพื้นที่รอบอุทยานประวัติศาสตร์ทำให้ไม่สามารถขยายพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้ในช่วงฤดูการท่องเที่ยว เพราะการดำเนินกับทางภาครัฐทำได้ยาก บริเวณในพื้นที่จึงทำได้เป็นเพียงที่พักขนาดกลางเท่านั้น มุมมองที่ผู้ประกอบการมองถึงภาครัฐ คุณภาวิณี คำพวง กล่าวว่า ภาครัฐได้มีส่วนช่วยในการสนับสนุนให้ที่พักเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้นผ่านสื่อโฆษณาของ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย แต่อยากให้ทางภาครัฐมีการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวมากกว่านี้ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้คนในพื้นที่ เนื่องจากการท่องเที่ยวในปีที่ผ่านมา ลดลงจากปีก่อนพอสมควร

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้บริการที่พัก นักท่องเที่ยวมีความสนใจในการเข้าพักที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับความชอบ และความสะดวกของผู้เข้าพัก รวมทั้งมีกลุ่มลูกค้าและฐานลูกค้าที่ต่างกัน จุดเด่นของที่พัก ขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมายของผู้ใช้บริการ ทั้งขนาดและพื้นที่ในการรองรับที่แตกต่างกันไป แต่ที่พักจะยึดหลักการให้ความสะดวกสบาย และการให้บริการอย่างเต็มที่แก่นักท่องเที่ยว และตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในกลุ่มเป้าหมายได้อย่างดี ส่วนจุดอ่อนของที่พักมีความคล้ายกันในเรื่องของจำนวนการรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูของการท่องเที่ยว ด้วยขนาดและพื้นที่ค่อนข้างจำกัด จากทางภาครัฐไม่ว่าจะเป็นการปรับพื้นที่ หรือการขยายพื้นที่ของที่พักนั้น สามารถทำได้ยาก เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวนี้เป็นพื้นที่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ทำให้การดำเนินการต่าง ๆ สามารถทำได้ยาก หรือไม่สามารทำได้ และมุมมองที่ผู้ประกอบการมองถึงภาครัฐ ที่พักในบริเวณรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมองว่า อยากให้ภาครัฐมีการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวมากกว่านี้ หรือการนำเสนอเพื่อการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากขึ้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้นเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย และสร้างความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวให้คนในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น

การสัมภาษณ์เชิงลึก สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย

ที่มาของการเริ่มต้นจัดตั้งการเรียนการสอนการนวดแผนไทยให้แก่ชาวบ้าน ได้มาจากการประชาคมและสำรวจความสนใจของประชาชนมีความสนใจในเรื่องใดมากที่สุดในช่วงเวลานั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่จะให้ความสนใจเกี่ยวกับการนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นการส่งเสริมอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้นจริง โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ที่สนใจจะเป็นชาวบ้านที่มีพื้นฐานการนวดกันอยู่แล้ว แต่สนใจในการนวดรูปแบบอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่นการนวดสปา เพื่อการผ่อนคลายเป็นต้น เพื่อให้ก่อเกิดรายได้เพิ่มขึ้น โดยคนที่สนใจเรียนไม่จำเป็นต้องเป็นคนในพื้นที่ เป็นคนนอกต่างพื้นที่ก็ได้ ต่างอำเภอก็สามารถเรียนรู้ได้เช่นกัน ทั้งนี้ทางการศึกษานอกระบบ ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย มีการจัดตั้งหลักสูตรการเรียนนวด 35 ชั่วโมง โดยเรียนวันละ 5 ชั่วโมง ทั้งหมด 7 วัน หลักสูตรจะประกอบไปด้วย การนวดพื้นฐาน การนวดสปาพื้นฐาน นวดตัวสปา นวดหน้าสปา มือสปา และเท้าสปา ทั้งนี้จะจัดการเรียนการสอนได้ ต้องมีผู้ที่สนใจเรียน 10 คนขึ้นไป โดยทั้งหมดเป็นการเรียนการสอนแบบไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น โดยครูผู้สอนต้องเป็นครูที่มามีความรู้ความสามารถเฉพาะทางที่ตรงกับหัวข้อในการเรียนการสอน ณ ช่วงเวลานั้น ๆ เช่นถ้าเป็นการเรียนการสอนการนวด จะต้องเป็นครูที่เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ โดยจะมีการคัดเลือกจากประวัติการทำงาน ใบประกาศ หรือใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ในส่วนของการประชาสัมพันธ์ ทางหน่วยงานจะมีการกระจายข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่สนใจก็คือ ประกาศตามวิทยุชุมชนหรือประกาศเสียงตามสายของผู้นำชุมชนเป็นหลัก ทางเทศบาลตำบลเมืองเก่าเอง ก็ช่วยประชาสัมพันธ์ให้อีกช่องทาง ทำให้ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า และพื้นที่ข้างเคียงทราบได้

งบประมาณที่นำมาจัดการเรียนการสอนได้มาจาก กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก หลังจากนั้นทางจังหวัดจะเป็นส่วนกลางในการจัดสรรงบประมาณต่าง ๆ ให้ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน และความเหมาะสมการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนนวดเพื่อสุขภาพ นวดสปา ในแต่ละครั้งให้ผลตอบแทนข้างดี ทำให้มีการจัดการเรียนการสอนบ่อย เมื่อได้รับความสนใจมาก ทางหน่วยงานเองจึงมีแผนการจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับนวด โดยจะเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ รวมทั้งสมุนไพร 100% นอกจากจะเพื่อสร้างอาชีพแล้ว ยังเพื่อการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริง

เนื่องด้วยสถานการณ์โควิด 19 ทำให้การเรียนการสอนในศูนย์การเรียนรู้ยังไม่สามารถทำได้
อย่างเต็มที่ ทางหน่วยงานจึงได้มีการจัดตั้งหลักสูตรการเรียนการสอนออนไลน์ขึ้นในบางกลุ่มอาชีพที่มี
ประชาชนสนใจ ผ่านการเรียนการสอนระบบออนไลน์ ส่วนในหลักสูตรการนัดเพื่อสุขภาพ การ
นวดสปา อาจต้องรอให้สถานการณ์คลี่คลาย จึงจะมีการจัดการเรียนการสอนได้อีกครั้ง ทั้งนี้
ประชาชนก็ยังคงให้ผลตอบรับไปในทางที่ดีมาก

ปัญหาและอุปสรรค

- ชาวบ้านมีความสนใจเป็นจำนวนมาก แต่ยังมีงบประมาณยังไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการ
สอนในแต่ละครั้ง จากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การสนับสนุนด้านการส่งเสริมอาชีพของคน
ในชุมชน
- สำหรับใบประกาศ หรือใบรับรองสำหรับการจบหลักสูตร เป็นเรื่องที่ไม่สามารถทำ
ได้ เนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ทางหน่วยงานได้เห็นถึงปัญหา และอยาก
ให้มีการทำได้อย่างถูกต้อง จึงได้มีการส่งหนังสือไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และยินดีให้สามารถ
เข้ามาตรวจสอบ และดูการปฏิบัติงานได้ และอยากที่จะได้รับการสนับสนุนจากทางผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องต่อไป
- อยากให้มีการกระจายการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง ถึงแรงงานของคนในชุมชน เพราะคนใน
ชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนมีความรู้และประสบการณ์มีฝีมือ แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนในเป็นที่
รู้จัก คนที่มาเรียนรู้บางกลุ่ม เมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้ว จะออกไปหาแหล่งงานนอกพื้นที่ ต่าง
อำเภอ ต่างจังหวัด เพราะในพื้นที่มีแหล่งงานจริง แต่ยังมีนักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้บริการน้อย
กว่าจำนวนแรงงานที่มี

ตารางแสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	188	47
หญิง	212	53
รวม	400	400

จากตารางข้างต้นแสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านเพศ จำนวน 400คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53 และเป็นเพศชายจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 47 ตามลำดับ

ตารางแสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	52	13
21-30 ปี	232	58
31-40 ปี	80	20
41-50 ปี	24	6
51-60 ปี	4	1
61 ปีขึ้นไป	8	2
รวม	400	400

จากตารางข้างต้นแสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านอายุ จำนวน 400 คน จะเห็นได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20 อายุ ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13 อายุ 41-50 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 อายุ 61 ปีขึ้นไปจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2 และผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดได้แก่อายุ 51-60 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ตามลำดับ

ตารางแสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านรายได้ต่อเดือน

รายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15,000 บาท	144	36
15,000-30,000 บาท	176	44
30,001-50,000 บาท	56	14
50,001-100,000 บาท	20	5
100,001 บาท ขึ้นไป	4	1
รวม	400	100

จากตารางข้างต้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีรายได้ 15,000-30,000 ต่อเดือน จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาได้แก่ รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36 รายได้ 30,001-50,000 บาทต่อเดือน จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14 รายได้ 50,001-100,000 บาทต่อเดือน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ 100,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ตามลำดับ

ตารางแสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียน / นิสิต / นักศึกษา	96	24
พนักงานบริษัทเอกชน / รับจ้าง	104	26
พนักงานรัฐวิสาหกิจ / รับราชการ	76	19
ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย / อาชีพอิสระ	100	25
พ่อบ้าน / แม่บ้าน	24	6
รวม	400	100

จากตารางข้างต้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน อาชีพส่วนใหญ่ ได้แก่ พนักงานบริษัทเอกชน / รับจ้างจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26 อาชีพธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย / อาชีพอิสระ จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25 นักเรียน / นิสิต / นักศึกษา จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24 พนักงานรัฐวิสาหกิจ / รับราชการจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19 และพ่อบ้าน / แม่บ้าน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

ตารางแสดงค่าร้อยละของวัตถุประสงค์หลักของผู้ตอบแบบสอบถามในการเดินทางท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์หลัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ	256	64
เพื่อเยี่ยมญาติ/เพื่อน	76	19
เพื่อชมกีฬาและความบันเทิง	16	4
เพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ	40	10
เพื่อประชุม สัมมนา อบรม	12	3
อื่น ๆ โปรดระบุ.....	400	100
รวม	256	64

จากตารางข้างต้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน วัตถุประสงค์หลักของผู้ตอบแบบสอบถามในการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64 เพื่อเยี่ยมญาติ/เพื่อน จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19 เพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10 เพื่อชมกีฬาและความบันเทิง 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4 เพื่อประชุม สัมมนา อบรม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ตามลำดับ

ตารางแสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามมักเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับใคร

มักเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับใคร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เดินทางคนเดียว	48	12
ครอบครัว (พ่อแม่ / สามีมารรยา / ลูก)	176	44
เพื่อน	144	36
บริษัทนำเที่ยว	20	5
หน่วยงาน องค์กร ชมรม	12	3
รวม	400	100

จากตารางข้างต้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ผู้ตอบแบบสอบถามมักเดินทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับครอบครัว (พ่อแม่ / สามีมารรยา / ลูก) 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44 เดินทางกับเพื่อน จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36 เดินทางคนเดียว จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12 เดินทางกับ

บริษัทนำเที่ยว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5 เดินทางกับหน่วยงาน องค์กร กน ชมรม จำนวน 12 คน
คิดเป็นร้อยละ 3 ตามลำดับ

ตารางแสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง

ระยะเวลาในการเดินทาง ท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1-2 วัน	200	50
3-4 วัน	164	41
5-6 วัน	28	7
มากกว่า 6 วันขึ้นไป	8	2
รวม	400	100

จากตารางข้างต้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ผู้ตอบแบบสอบถามด้าน
ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ได้แก่ 1-2 วัน จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50 3-4
วัน จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41 5-6 วัน จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7 มากกว่า 6 วันขึ้นไป
จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ

ตารางแสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านช่วงเวลาที่ท่านมักเดินทางท่องเที่ยว

ช่วงเวลาที่ท่านมักเดินทาง ท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วันธรรมดา	88	22
วันเสาร์-อาทิตย์	132	33
วันหยุดนักขัตฤกษ์	64	16
วันหยุดติดต่อกันหลายวัน	116	29
รวม	400	100

จากตารางข้างต้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ผู้ตอบแบบสอบถามด้าน
ช่วงเวลาที่ท่านมักเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ วันเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33

วันหยุดติดต่อกันหลายวันจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29 วันธรรมดา จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22 วันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ตามลำดับ

ตารางแสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวรวมที่พักเฉลี่ยต่อครั้ง

ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทาง ท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	216	54
10,000 – 20,000 บาท	136	34
20,000 – 30,000 บาท	32	8
30,000 – 40,000 บาท	8	2
40,000 บาทขึ้นไป	8	2
รวม	400	100

จากตารางข้างต้นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ผู้ตอบแบบสอบถามด้านค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวรวมที่พักเฉลี่ยต่อครั้ง ได้แก่ ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54 10,000 – 20,000 บาท จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34 และ 20,000 – 30,000 บาท จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8 และ 30,000 – 40,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 และสุดท้าย 40,000 บาทขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ